

กรมศิลปากร
กองช่างศิลปกรรม
พิมพ์และโฆษณา

กรมศิลปากร
มรดกทางวัฒนธรรม
กรุงเทพฯ

ชลักราชการ และ โคลงสุภาวิศ

พระราชนิพนธ์

ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นายถ่อม พุ่มศิริบุญ

ณ เมรุวัดอรุณราชวราราม

วันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๓

หัวข้อสนทนาระหว่าง
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ราชวิทยาลัย

ชลักราชการ

และ

โกลงสุภาพิศ

พระราชนิพนธ์

ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นายหม่อม พุ่มศิริวัณ

ณ เมรุวัดอรุณราชวราราม

วันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๐๗

ชาติ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๓๑
มต ๒๑ มีนาคม ๒๕๐๕

บันทึกของลูก

ป้าเป็นบุตรคนสุดท้องของคุณปู่พุ่มและคุณย่าพลอย เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๑ ตรงกับ ๕ ๖ ๑๒ ปีชวด จุลศักราช ๑๒๕๐ เวลา ๐๒.๓๐ น. ณ บ้านตำบลบางน้ำซน อำเภอบุคคโล (ปัจจุบันเป็นอำเภอรณบุรี) จังหวัดธนบุรี มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๕ คน และถึงแก่กรรมแล้วทุกคน คือ

คุณเป้าวัน มัชรวิบูลย์

คุณเลงอินทร์

คุณเลงเอก

คุณเลงปลั่ง

คุณเลงถม

คุณปู่ คุณย่าเป็นชาวสวน มีเรือสวนของตนเองอยู่ที่ตำบลบางน้ำซน และอยู่ในฐานะที่ให้ความสุขแก่ลูก ๆ ได้ดี ชีวิตในวัยเด็กของป้าจึงมีความสุขสบายมาก ป้าเป็นลูกชาวสวนที่มีความสนใจในการศึกษา การเรียนเมื่อ ๖๐-๗๐ ปีล่วงมาแล้วเป็นอย่างไร ป้าชอบเล่าให้ฟังเสมอ เท่าที่ลูกจำได้และจากหลักฐานประกาศนียบัตรที่ป้าเก็บรักษาไว้จนบัดนี้ ปรากฏว่าเมื่อป้ามีอายุ ๑๔ ปี ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนสุทธาสวรรค์ สอบไล่ตามหลักสูตรของกรมศึกษาธิการในประโยคหนึ่งชั้นหนึ่งได้บริบูรณ์เมื่อเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔) สอบไล่วิชาหนังสือไทยตามหลักสูตรของกรมศึกษาธิการ ในที่ประชุมข้าหลวงพนักงาน ณ สนามสอบไล่โรงเรียนอาจารย์

ได้ชั้นสามประโยคหนึ่งในเดือนมีนาคม ร.ศ. ๑๒๐ ต่อมาได้เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมนวนรทิศ เมื่ออายุ ๑๘ ปีได้เข้าสอบไล่วิชาสามัญศึกษาตามหลักสูตรของกรมศึกษาธิการ ชั้นหนึ่งและชั้นสองของมัธยมศึกษาได้บวญ์ในเดือนกรกฎาคมและกุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ป้าได้เรียนต่อไปในชั้นสามของมัธยมศึกษาซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของวิชาสามัญในสมัยนั้น จนถึงเข้าสอบไล่ แต่เกิดเจ็บป่วยโดยกะทันหันในระหว่างเวลาสอบไล่ การเรียนวิชาสามัญของป้าจึงยุติลง

ป้าไม่เพียงแต่เป็นผู้สนใจในการเรียนเฉพาะตัวเท่านั้น ยังสนใจและส่งเสริมการศึกษาแก่บุตรหลานอีกด้วย ป้าลงมือสอนอ่านสอนเขียนแก่ลูกเริ่มตั้งแต่ ก.ข. ก.กา สอนการผันอักษรสูง กลาง ต่ำ ตามแนวหนังสือมูลบทบรรพกิจ ลูก ๆ ทุกคนอ่านออกเขียนได้ก่อนเข้าโรงเรียน ป้าสำเร็จการศึกษาชั้นสองของมัธยมศึกษาในสมัยนั้น แต่ก็สามารถกวตวิชาหลักภาษาไทยและวิชาเลขแก่ลูก ๆ ได้ดี การกวตวิชาครั้งหนึ่ง ๆ กินเวลานานมาก ครั้งใดลูกตอบได้ทำได้ การกวตวิชาครั้งนั้นสนุกสนาน การกวตวิชาที่ไม่สนุกก็มีอยู่ไม่น้อยและไม่มีลูกคนใดเลยที่พ้นจากการถูกเขียนไปได้ จนกระทั่งลูกเรียน ม.๗ - ม.๘ ป้าก็ยังกวตวิชาและไล่เสียงหลักภาษาไทยซึ่งทันสมัยและเป็นประโยชน์ในการเรียนอย่างยิ่ง สำหรับภาษาอังกฤษแม้ว่าจะศึกษาเล่าเรียนกันน้อยในสมัยการเรียนของป้า ป้าก็กวตขึ้นและเคียวเขียนให้ลูก ๆ ท่องศัพท์จากพจนานุกรมแมคฟาร์แลนด์ตามที่กำหนดให้ ป้าว่าท่องไปวันละเล็กละน้อยไม่ช้าก็หมดเล่ม ซึ่งยังความวิตกกังวลให้แก่ลูก ๆ เป็นอันมาก แท้จริงแล้วป้าก็ไม่ได้ความประสงค์ถึงเช่นนั้น ในทางส่งเสริมกำลัง

ใจในการเรียน ป้าตั้งรางวัลไว้ให้แก่ลูกที่สอบได้ที่หนึ่งเป็นเงิน ๒๕ สตางค์
ทุกครั้งไป ไม่ว่าจะเป็นการสอบซ่อมหรือสอบไล่ รางวัลนี้ตกทอดมาถึงสมัย
หลาน ๆ แต่ได้เพิ่มจำนวนเงินสูงขึ้นเป็น ๑๐๐ บาท และทุก ๆ ครั้งที่ป้าให้
รางวัลเรียนดีแก่ลูกแก่หลาน ป้ารู้สึกเบิกบานใจและมีความสุขมาก

สุ.จิ.ป.ล. วินิมุตโต กถิ โส ปณฺติโต ภเว ซึ่งแปลความว่า ผู้ที่พ้นเสีย
จาก สุ.จิ.ป.ล. จะพึงเป็นบัณฑิตได้อย่างไร เป็นข้อความที่ป้าชอบยกมา
กล่าวและพร่ำอธิบายพร่ำสอนอยู่เสมอ ๆ เพื่อเตือนสติลูกหลานให้ระลึกอยู่
เสมอว่า สุ.จิ.ป.ล. เป็นหัวใจของการเรียน

เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ป้าได้อุปสมบทในพระพุทธศาสนา ณ วัดกันตยาราม
(วัดใหม่ตากันหรือวัดใหม่จันทน์) ๑ พรรษา หลังจากลาสิกขาบทแล้ว
ป้าได้เข้ารับราชการเป็นครั้งแรกในสังกัดกระทรวงกลาโหม เมื่อทางราชการ
จะให้ย้ายไปรับราชการต่างจังหวัด ป้าได้ขอลาออกจากราชการ เพราะเป็น
ห่วงคุณปู่คุณย่า ครั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ มีญาติผู้ใหญ่มาชักชวนให้เข้า
รับราชการ ณ ที่ทำการอำเภออุบลโกโลซึ่งอยู่ใกล้บ้าน (ในสมัยนั้นที่ทำการ
อำเภอตั้งอยู่ ณ บ้านพักของข้าราชการผู้ทำหน้าที่เป็นนายอำเภอ โดยยกป้าย
ไว้ที่หน้าบ้าน ต่อมาทางราชการจึงได้จัดตั้งที่ว่าการอำเภอขึ้น) ป้าจึงได้เข้ารับ
ราชการอีกครั้งหนึ่ง ในระหว่างรับราชการ ป้าได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่
เสมอและสนใจในเรื่องกฎหมาย เพราะเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ หลายครั้งที่
ป้ามีโอกาสจะได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่ราชการสูงขึ้น แต่เนื่องจากจะต้องย้ายไป
รับราชการต่างจังหวัด ป้าจึงไม่ยอมรับ เพราะมีภาระทางบ้านที่ต้องรับผิดชอบ
อยู่มาก การรับราชการของป้าจึงมีการโยกย้ายวนเวียนที่ทำงานอยู่เฉพาะ

ที่ว่าการอำเภอบนเขตจังหวัดธนบุรีซึ่งอยู่ใกล้บ้าน คือ อำเภอบุคคโล อำเภอกลองสาน และอำเภอรณบุรีเท่านั้น เมื่อป่าได้รับราชการมานานพอสมควรแล้ว ได้ปรารภกับนายแม่และลูกๆ อยู่เสมอว่า อยากจะลาออกจากราชการแต่ใครจะให้มีความลาออกครบ ๒๕ ปี เพื่อให้ได้รับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาเสียก่อน เพราะป่าถือว่าเหรียญจักรพรรดิมาลาเป็นบำเหน็จแห่งความยั่งยืนและมั่นคงในราชการ ป่าได้รับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ต่อจากนี้ไม่นานก็ได้ขอลาออกจากราชการ และใช้ชีวิตอยู่อย่างชาวสวนตลอดมา

ป่าได้สมรสกับนายแม่สอาด พุ่มหิรัญ จากสกุล "ศรัทธาชีพ" เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ ภายหลังก็ได้เข้ารับราชการแล้ว และได้ย้ายภูมิลำเนาจากบ้านบางน้ำชันไปอยู่กับนายแม่ที่บ้านคุนยายลาฮอร์ ศรัทธาชีพ ตำบลถนนพระสุเมรุ ใกล้สะพานผ่านฟ้า จังหวัดพระนคร มีบุตรธิดารวม ๔ คน คือ

พันเอก นพ พุ่มหิรัญ

นายอรุณ พุ่มหิรัญ

พลเรือตรี อุดม พุ่มหิรัญ

พันเอก พยงค์ พุ่มหิรัญ

นางสาวอนงค์ พุ่มหิรัญ

นางสาวอำนวย พุ่มหิรัญ

ร้อยเอก มงคล พุ่มหิรัญ

เด็กชายมณฑิร พุ่มหิรัญ (ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๒ ขวบ)

นางสาวอัมพร พุ่มหิรัญ

ภาระความรับผิดชอบของป่าเพิ่มขึ้น เมื่อมีลูกมากขึ้น ป่าจึงได้ย้าย
ภูมิลำเนาจากจังหวัดพระนครไปอยู่ที่ สวนลำเห่ว จังหวัดธนบุรี เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๖๕ ภายหลังเมื่อสิ้นบุญคุณยายแล้ว เพื่อปรับปรุงที่สวนให้ดีขึ้น
เป็นการเพิ่มพูนรายได้ ป่าจึงดำเนินชีวิตเป็นทั้งข้าราชการและชาวสวน
พร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันลูกๆ ซึ่งเป็นนักเรียนก็เป็นลูกมือ
ในการทำสวนและได้เรียนวิชาทำสวนจากป่าควบคู่กันไปด้วย

ป่าเป็นผู้มองกาลไกลสำหรับอนาคตของลูก ยอมสละความสุขความ
สำราญส่วนตัวที่เคยมีมาแต่เดิม มีความอดทนและมรรยาดี ป่าเป็นผู้นำ
ครอบครัวที่เข้มแข็ง ละเอียดยุติธรรมและทุ่มเททุกอย่างเพื่อลูก ระลึก
ย้อนหลังไปถึงภาระความรับผิดชอบของป่าที่มีต่อครอบครัวอย่างมากมาย ใน
สมัยนั้นแล้ว ลูกยังประหลาดใจอยู่จนทุกวันนี้ว่า ป่าสามารถฟันฝ่าอุปสรรค
และพายุครอบครัวมาได้อย่างไร และลูกๆ ไม่นั่นใจเลยว่าจะสามารถทำได้
ถ้าลูกต้องตกอยู่ในฐานะอย่างป่า ป่าเป็นคนตรง มีสัจจา พุคอย่างไรทำ
อย่างนั้น แม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัว รักความสัตย์สุจริตและสอนลูก
ให้ซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงาน ป่าพูดเสมอๆ ว่า เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต
ในหน้าที่การงานแล้ว ให้ลูกๆ ทุกคนมีความภาคภูมิใจได้อย่างเต็มที่ เพราะ
ป่าไม่เคยมีประวัติค้างปร้อย ป่ารักความเป็นธรรมอย่างยิ่งและให้ความเป็น
ธรรมแก่ทุกคน ความเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีของป่าแผ่อแผ่ไปถึง
บุคคลภายนอกครอบครัวที่ขอพึ่งพาอาศัย ด้วยคุณธรรมเหล่านี้ ป่าจึงเป็น
ที่เคารพรักใคร่และยำเกรงของลูกหลาน ญาติมิตรและผู้รู้จักคุ้นเคยทั่วไป

ตลอดเวลา ๔๐ ปีที่อยู่สวนลำไย ป้าไม่เคยเจ็บป่วยนานวัน การเจ็บป่วยครั้งสุดท้ายของป้าเริ่มกันเมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘ อาการขึ้นแรกรับประทานอาหารไม่ค่อยลง เมื่อกลืนอาหารมีลมคันขึ้น อาหารอ่อน ๆ พอรับประทานได้บ้าง และในที่สุดอาหารที่พอจะรับประทานได้ก็เบื่อหน่าย ป้าฝ่ายผสมลงและน้ำหนักลด จากผลของการตรวจและเอ็กซเรย์โดยนายแพทย์ นาวาเอก ประกอบ วัฒนินท์ แห่งโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ลงความเห็นว่ ป้าเป็นมะเร็งที่หลอดอาหาร และแนะนำให้รักษาด้วยการผ่าตัด ในขั้นแรกลูก ๆ ปักบังผลการตรวจและวินิจฉัยโรคของแพทย์ โดยเกรงว่าจะกระทบกระเทือนกำลังใจของป้า แต่ปักบังต่อไปไม่ได้นาน เพราะป้าเตือนขอทราบผลอยู่แทบทุกวันว่าเป็นโรคอะไร ขอให้บอกป้าตามตรง อย่าปักบังกัน ป้าอายุมากแล้ว ไม่กลัวตาย ในที่สุดป้าก็ทราบความจริงและขออุทิศเอ็กซเรย์ด้วย เนื่องจากป้าได้สนใจและอ่านคำรับคำราแพทย์แผนโบราณของคุณตาเป็นเวลานาน และมีความเอนเอียงไปในทางแพทย์แผนโบราณมาก ป้าจึงไม่ยอมรับการรักษาโดยวิธีผ่าตัดลูก ๆ ได้ปรึกษาหารือกันแล้วก็ไม่แน่ใจว่า การผ่าตัดจะต่ออายุของป้าให้ยืนยาวไปกว่าการไม่ผ่าตัดหรือไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่จะรักษาโดยวิธีผ่าตัดจึงระงับไป ป้าได้รับการรักษาพยาบาลทั้งที่บ้านและที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ต้องให้น้ำเกลือและให้เลือด ไปรับการฉายรังสีโคบอลท์ที่โรงพยาบาลศิริราช และ ฉีดยาโดยความอนุเคราะห์ของนายแพทย์กวี ทัตสุบุตร แห่งโรงพยาบาลศิริราช ในระยะแรกป้าไม่ยอมไปอยู่โรงพยาบาลเมื่อลูก ๆ เฝ้าอันวอน จึงยอมไปอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แล้วขอลับบ้าน

ป้าสนใจทางแพทย์แผนโบราณและทราบจากคำรับคำราวว่า อะไรเป็น
สัญญาณที่แสดงให้ทราบล่วงหน้าถึงการหมดอายุ จากการสังเกตตนเอง
ป้าจึงปรารภแก่ลูก ๆ ตลอดเวลาว่า ป้าเจ็บครั้งนี้ ป้ารู้ดีว่าจะอยู่ต่อไปไม่ได้
แล้ว ป้ารักบ้าน ชอบตายที่บ้าน และขออย่าให้ต้องตายอย่างทรมานเลย ขอให้
ช่วยเป็นธุระดูแลทางบ้านและน้องๆ ผู้หญิงให้ตลอดรอดฝั่งกันไปด้วย ลูกๆ
รับฟังด้วยความตื่นตัวและจนปัญญาที่จะช่วยให้ป้ามีอายุยืนยาวต่อไปได้ ได้
แต่ปลอบใจและอ้อนวอนให้ไปอยู่โรงพยาบาลต่อไป จะไปเข้าเียนกลับก็ได้
เพื่อสะดวกในการให้อาหารและให้เลือดทางเส้นโลหิต เป็นการช่วยกำลังซึ่ง
อ่อนเปลี้ยลง ลูก ๆ ให้คำมั่นว่า ป้าจะสิ้นทีไรก็ตาม ลูกจะนำศพป้ามา
บำเพ็ญกุศลที่บ้าน ป้าแย้งว่าโบราณถือ แต่ลูกๆ ได้ยืนยันที่จะปฏิบัติตาม
คำมั่น เพราะลูกเชื่ออย่างมั่นใจแน่วแน่ว่า ป้าผู้สร้างชีวิตลูกจะต้องปกป้อง
คุ้มครองและให้ความร่มเย็นแก่ลูก ๆ เสมอ ไม่ว่าป้าจะอยู่ในภาวะอย่างไรก็
ตาม และลูกถือว่าการปฏิบัติต่อบิดามารดาเช่นนี้เข้ากตเวทิตาซึ่งเป็นศรัทธา
อย่างยิ่ง ป้าไม่ได้ตอบเรื่องนี้ต่อไป แต่ลูกสังเกตได้ว่าป้ามีความรู้สึกตื่นตัว
ใจอย่างลึกซึ้ง ป้ายินยอมไปอยู่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าอีกครั้งหนึ่ง
ตามคำอ้อนวอน เข้าไปเียนกลับบ้าง ค้างโรงพยาบาลบ้าง สุดท้ายความ
ประสงค์ของป้า

การให้อาหารและให้เลือดทางเส้นโลหิตช่วยป้าได้มาก แต่เนื่องจาก
ต้องทำอยู่เป็นประจำ ป้าจึงระบมไปหมดทั้งที่มีมือและที่เท้า จนหาที่เจาะ
เส้นโลหิตแทบไม่ได้ ป้ารับประทานอาหารลดลงเป็นลำดับ แม้แต่อาหารน้ำๆ
ก็อาเจียนออกหมด ป้าชอบดมลงมิดตา ขาแข็งและเดินโดยลำพังไม่ได้
การชอบพุดชอบคุยกับลูก ๆ กันน้อยลง

วิธีสุดท้ายที่จะให้อาหารเพื่อเป็นกำลัง แพทย์แนะนำให้เจาะกระเพาะอาหารใส่สายยาง แล้วให้อาหารลงสู่กระเพาะผ่านทางสายยาง อาการของป้าในระยะหลังทรุดหนักลงมาก ป้ายินยอมให้เจาะกระเพาะอาหารใส่สายยาง และได้รับการผ่าตัดเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ รุ่งขึ้นวันเสาร์ซึ่งเป็นวันหลังจากการผ่าตัด ป้ามีอาการดี แจ่มใส กระปรี้กระเปร่า ชื่นบานและพูดคุยได้มาก ลูก ๆ ก็ใจ แต่ในขณะที่เวียนศีรษะแหว่งว่าเป็นอาการผิดปกติและรู้สึกสังหรณ์ว่า อาจจะเป็นการพูดการคุยครั้งสุดท้ายของป้า ครั้นถึงวันอาทิตย์ ป้ามีอาการกระสับกระส่าย หายใจขัด รู้สึกตัวบ้าง ไม่รู้สึกตัวบ้าง ต้องให้ออกซิเจนช่วยหายใจ ลูก ๆ ถามอาการ ป้าไม่ตอบได้แต่ส่ายหน้า เมื่อป้าพอรู้สึกตัวบ้าง ป้าเรียกนายแม่และพูดด้วยอย่างกระต่อนกระแท่น จับใจความไม่ได้ ลูก ๆ ร้องให้ส่งสารป้าเป็นที่สุดที่เห็น ป้าได้รับทุกขเวทนา และคงจะอยู่ต่อไปได้อีกไม่นาน อาการของป้ายังทรุดหนักลง และอาการกระสับกระส่ายค่อย ๆ ลดน้อยลง ในที่สุดป้าได้จากนายแม่และลูก ๆ ไปเมื่อวันจันทร์ที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เวลา ๑๖.๑๕ น. สิริรวมอายุของป้าได้ ๗๘ ปี

ในระหว่างที่ป้าป่วยอยู่ทั้งที่บ้านและที่โรงพยาบาลรวมเป็นเวลาเกือบ ๑ ปีนั้น มีท่านที่เคารพ ญาติมิตรและผู้รู้จักคุ้นเคยมาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ การรักษาพยาบาลได้รับการเอาใจใส่และความอนุเคราะห์จากนายแพทย์ของโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าเป็นอย่างดี นับตั้งแต่ พลเรือตรี สนิท ไปชะกฤษณะ นายแพทย์ใหญ่ทหารเรือ นาวาเอก รัก บุญศิริ ผู้อำนวยการ

โรงพยาบาลฯ นาวาเอก ประกอบ เวสินนท์ นาวาโท สรวุฒิ วีรบุตร นาวาตรี ฤษฏี วรทรัพย์ ตลอดจนพยาบาล นายแพทย์กวี ทั้งสูบุตร แห่ง โรงพยาบาลศิริราช ก็ได้ร่วมให้การรักษาคด้วยความสนใจอย่างใกล้ชิด ป้ารู้สึกซาบซึ้งและขอบพระคุณทุก ๆ ท่านมาแล้ว นายแม่และลูก ๆ ขอขอบพระคุณในไมตรีจิตและความอนุเคราะห์ของทุก ๆ ท่านอีกครั้งหนึ่ง

นายแม่และลูก ๆ ได้นำศพของป้ามาตั้งบำเพ็ญกุศลที่บ้าน มีสวดพระอภิธรรม ๗ คืน แล้วบำเพ็ญกุศลสัตมวารเมื่อวันจันทร์ที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๐๕ ต่อจากนั้นได้มีสวดพระอภิธรรมในวันศุกร์ที่ ๑ เมษายน และทุก ๆ วันเสาร์จนถึงวันเสาร์ที่ ๗ พฤษภาคม ในวันจันทร์ที่ ๔ พฤษภาคม เปิดสวดพระอภิธรรมอีกหนึ่งคืน และบำเพ็ญกุศลปณฺยาสมวารในวัน อังคารที่ ๑๐ พฤษภาคม แล้วปิดศพจนถึงวันจันทร์ที่ ๒๗ มิถุนายน จึงเปิดสวดพระอภิธรรมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อบำเพ็ญกุศลสัตมวารเมื่อวันอังคารที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๐๕

หลังจากป้าได้จากไปแล้ว นายแม่ได้ทราบดีว่าป้าได้จัดเงินไว้จำนวนหนึ่งและเขียนหนังสือสั่งแสดงความจำนงค์ไว้ให้นำไปถวาย ณ วัดราชบพิธ เพื่อเป็นนริให้ทางวัดหาออกผลช่วยเหลือพระภิกษุสามเณร นายแม่จึงจัดการให้นำเงินไปถวายตามความประสงค์ของป้าเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

ในการบำเพ็ญกุศลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงวันฉาปนกิจ ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ (วน ฐิติญาโณ) วัดอรุณราชวราราม ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์นานัปการซึ่งเป็นพระคุณอย่างสูงที่นายแม่และลูก ๆ ขอจารึกพระคุณนี้ไว้ชั่วกาลนาน นายแม่และลูก ๆ ขอขอบพระคุณท่านพระครูวิจิตรสังฆการ (ทรงวุฒิ โกณฑัญโญ) และท่านอาจารย์บุญส่ง ปสาทจิตโต ตลอดจน

ญ

จนท่านที่เคารพนับถือ ญาติมิตรและผู้รู้จักคุ้นเคยทุกท่านทั้งเป็นคณะ และ
ส่วนบุคคล ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ในการบำเพ็ญ
กุศลรวมทั้งท่านที่กรุณาให้เกียรติมาร่วมในการบำเพ็ญกุศลและการฌาปนกิจ
ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

หากป่าสามารถจะทราบได้ด้วยญาณวิถิใดก็ดี ขอป่าได้โปรดรับทราบ
ด้วยว่า นายแม่และลูก ๆ ได้ปฏิบัติตามคำมั่นและตามความประสงค์ของป่า
แล้วทุกประการ

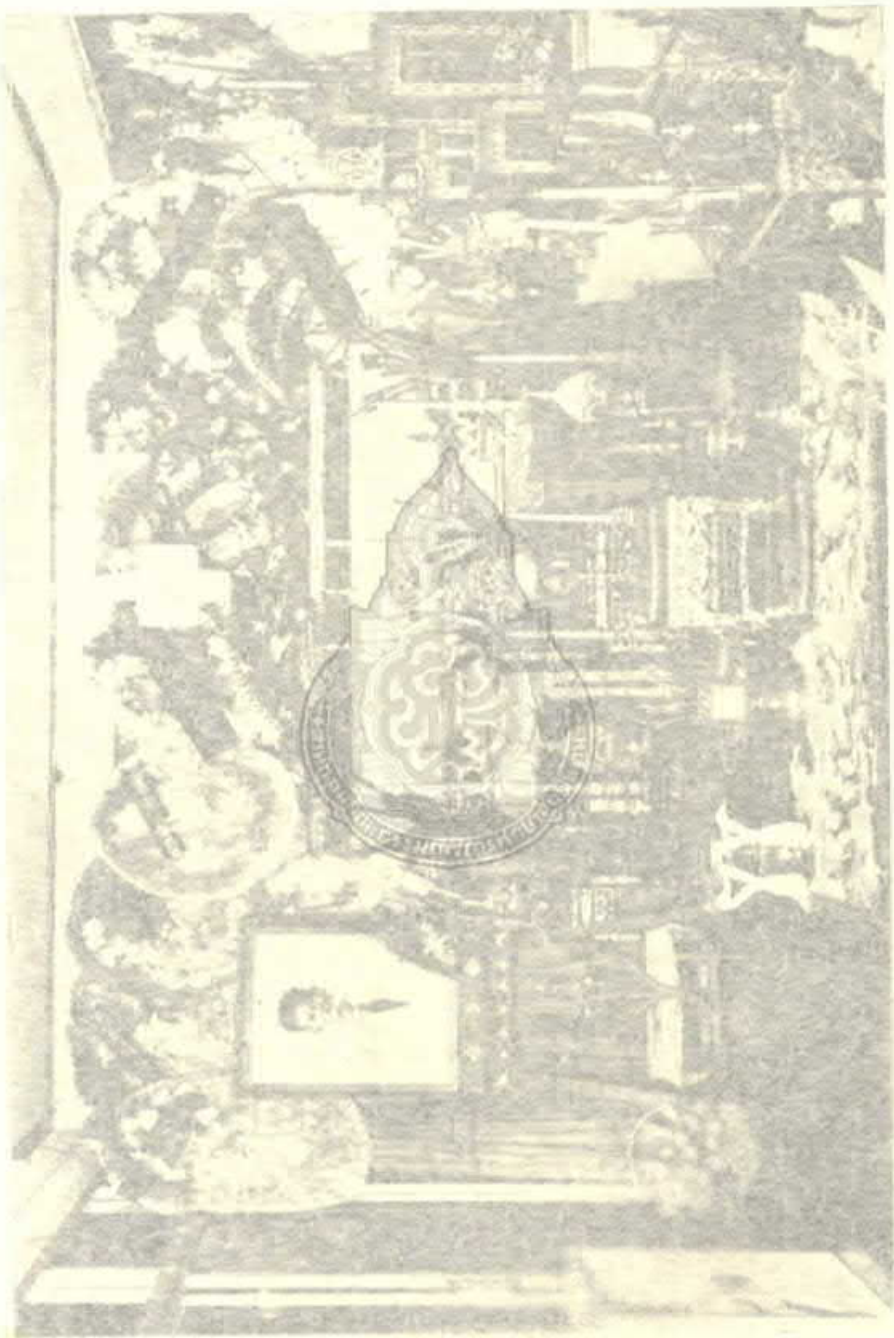
ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและบุญกุศลที่ป่าได้บำเพ็ญ ทั้งใน
ระหว่างที่มีชีวิตอยู่และภายหลังเมื่อได้สิ้นชีวิตแล้ว และด้วยอานิสงส์แห่ง
คุณความดี ของจงเป็นพลวปัจจัยกัลปบันดาลให้ดวงวิญญาณของป่าซึ่งเป็น
พรหมและบุพพจารย์อันแท้จริงของลูก ไปสู่สุคติ ประสบอิริยคุณมรรณูผล
และความสงบในสัมปรายภพนั้นเทอญ

บ้านพุ่มหิรัญ

๑๐๒๗ ซอยสำเหร่

ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน ธนบุรี

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

๕๖
ตงคพนาเพญกุลคทพนา

จากท่านเจ้าอาวาสวัดนี้... ได้มีมติให้...
ส่วนบุคคล... ได้มีมติให้...
บุคคล... ได้มีมติให้...
ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

นาย... จะทรงให้...
ด้วยว่า...
แล้วทุกประการ

ด้วยว่า...
ระหว่างที่มีชีวิตอยู่...
คุณความดี...
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...
และความสงบในสรีระปราย...

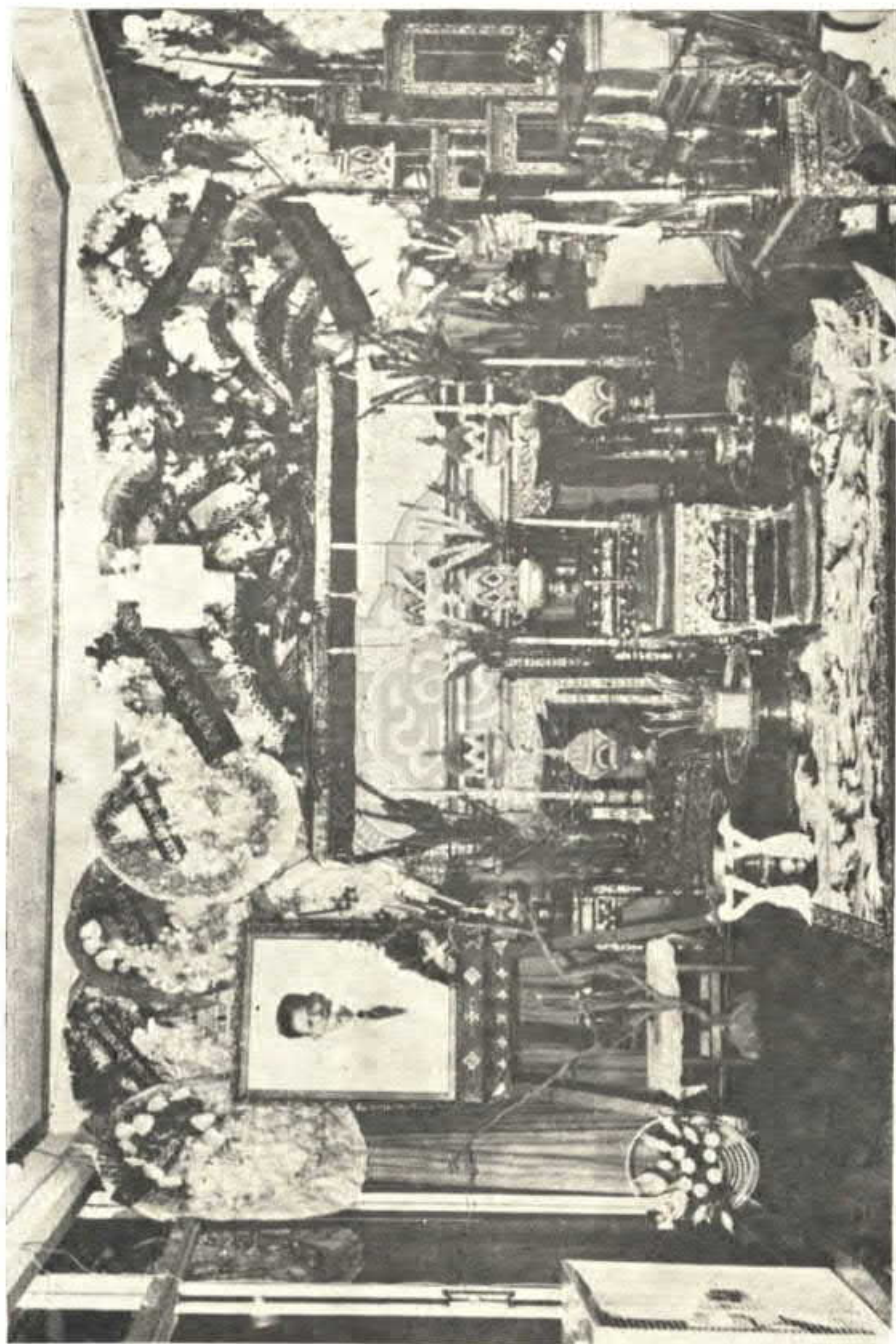

บ้านพุ่มพริก

๑๐๒๗ ซอยสำเหร่

ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน ถนน

๓๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

๕๒
ตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่บ้าน

นายแม่เลขาทดาน

นายแม่และลูกหลาน

คำนำ

ในงานฉาปนกิจศพ นายหม่อม พุ่มหิรัญ กำหนดงานวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ณ เมรุวัดอู่ทองราชวราราม พันเอก นพ พุ่มหิรัญ ซึ่งเป็นบุตร ได้เป็นผู้แทนเจ้าภาพมาแจ้งแก่กรมศิลปากร ขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่อง หลักราชการ และโคลงสุภาษิตพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้ กรมศิลปากรยินยอมอนุญาตให้พิมพ์ได้ตามความประสงค์

หนังสือหลักราชการนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นสำหรับแจกข้าราชการในโอกาสตรุษสงกรานต์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ แต่ถึงแม้กาลเวลาได้ล่วงเลยมาถึงบัดนี้ นับได้หลายสิบปี แต่หนังสือเรื่องนี้ก็ยังทันสมัย และเหมาะสำหรับข้าราชการจะยึดถือเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติอยู่เสมอ

ส่วนโคลงสุภาษิตนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเพื่อให้ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สุจิตสมิต โดยทรงนำข้อธรรมทางพุทธศาสนาและภาษิตภาษาต่างประเทศมาเป็นหัวข้อ แล้วทรงพระราชนิพนธ์ขยายความเป็นโคลงสี่สุภาพบ้าง โคลงคันทันบ้าง ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมโคลงสุภาษิตที่ลงพิมพ์ในสุจิตสมิตตั้งแต่เริ่มออกจนถึง พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้รวม ๖๔ บท พิมพ์เป็นเล่มแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายจ่ายวด (ป้าณี ไกรฤกษ์)

เป็นครั้งแรก ในครั้งนี้เจ้าภาพแสดงความจำนงขอพิมพ์โคลงสุภาษิต รวม
กับ เรื่องหลักราชการ ซึ่งกรมศิลปากรก็ยินดีจัดให้สำเร็จตามความประสงค์

พระราชนิพนธ์โคลงสุภาษิตนี้ นอกจากจะใช้เป็นข้อคติเป็นแนวทาง
สั่งสอนและแนะนำในการประพฤติตนและการดำเนินชีวิตในแง่ต่าง ๆ ก็ยังมี
คุณค่าในตำนานวรรณคดีด้วย ทั้งท่านผู้อ่านจะศึกษาได้จากบทที่ตีพิมพ์อยู่ใน
เล่มนี้

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีกิจนิพนธ์นุภาพาน ซึ่งเจ้าภาพได้
บำเพ็ญอุทิศแด่ นายหม่อม พุ่มทิวัญ เป็นปิตุภูมิฐานธรรม และได้ให้พิมพ์
หนังสือนี้เผยแพร่เป็นวิทยาทาน ขออำนาจกุศลทั้งปวงนี้จงเป็นปัจจัยส่งเสริม
ให้ นายหม่อม พุ่มทิวัญ ผู้ล่วงลับไปแล้ว ได้ประสบแต่อิฏฐกุศลเมตตผล
เสวยทิพย์สมบัติในสัมปรายภพ สมความเจตจำนงของเจ้าภาพทุกประการ
เทอญ

กรมศิลปากร

๓๕ ตุลาคม ๒๕๐๕

แต่เพียงพียงนี้ยังไม่พอ เราจะต้องรู้ด้วยว่า

หัตถการ

พระราชบัญญัติ

ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เป็นศรัทธาหมั่น ไม่ท้อถอยไม่ย่อท้อ...
กับ เลื่องลือลือลือลือ... ซึ่งกระดิ่งดังกึกก้องก็ดังโห่ร้อง...
พระวราชนิพนธ์โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา...

พระวราชนิพนธ์โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา
เสด็จสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา...
มีคุณค่าในใจเราเสมอ...
ในเล่มนี้

บทกวี ๑๐๐

กรมศิลปากร...
นำใจผู้รักกวี...
หนังสือนี้...
ให้...
...
...
...

กรมศิลปากร

กรมศิลปากร

ผู้จัดทำ...
...

หนังสือหลักราชการ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชนิพนธ์

แลพิมพ์พระราชทานแจกข้าราชการ

ในการพระราชพิธีตรุษสงกรานต์ พระพุทธศักราช ๒๔๕๒

ในสมัยปัจจุบันนี้ ใคร ๆ ก็ย่อมทราบอยู่แล้วว่า การศึกษาเจริญขึ้น
มากกว่าในเวลาก่อน ๆ นี่เป็นอันมาก และมีคำรับคำราสำหรับสอนศิลป-
วิทยาแทบทุกอย่าง เหตุฉะนั้นจึงทำให้คนบางจำพวกหลงไปว่า “รู้อะไรก็ไม่
สู้รู้วิชา” และด้วยความหลงอันนี้ จึงทำให้หลงเลือนลางไปว่า ไม่ว่าจะ
ทำการในหน้าที่ใด ๆ ข้อสำคัญเมื่ออยู่อย่างเดียวกันก็เพียงจะพยายามให้ได้
คะแนนมาก ๆ ทุกคราวที่สอบได้ในโรงเรียน และให้ได้ประกาศนียบัตร
หลาย ๆ ใบ แล้วพอออกจากโรงเรียน ก็เป็นอันจะไม่ต้องพยายามทำอะไรอีก
ต่อไป ทั้งลาภ ทั้งยศ ทั้งทรัพย์ จำจะต้องหลังไหลมาทีเดียว

บุคคลจำพวกที่คิดเห็นว่า วิชาเป็นแก้วสารพัดนึกเช่นนี้ เมื่อเข้าทำการ
แล้ว ถ้ามันไม่ได้รับตำแหน่งอันสูงเพียงพอแก่ที่ตนดีราคาของตนไว้ และ
ลาภยศทรัพย์หลังไหลมาไม่ทันใจ ก็บังเกิดความหลงใจ แล้วก็บังเกิด
ความไม่พอใจ เมื่อไม่พอใจแล้วก็บังเกิดความริษยา เมื่อเกิดความริษยา
ขึ้นแล้วก็หมดความสุข

แต่แท้จริงบุคคลจำพวกนี้ลืมนึก หรือไม่เคยนึกที่เรียกว่า มีสุภาพิศโนราณ ท่านได้กล่าวไว้แล้วว่า “วิชาท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” คำที่ท่านกล่าวไว้เช่นนี้ ควรที่จะหวนคำนึงดูบ้างว่า ท่านมุ่งหมายว่าอะไร? ท่านยอมมุ่งความว่า วิชานั้นเปรียบเหมือนเครื่องแต่งตัว ซึ่งใครมีทุนแล้ว ก็อาจจะหาแต่งได้เท่ากัน แต่ถึงแม้ว่าจะมุ่งทางหงส์ ผัดหน้าใส่ชฎาทอง ถ้าแม้ว่ารำไม่งาม เขาก็ไม่เลือกเอาเป็นตัววิเหณาเป็นแน่ละ ถ้าคนเราต้องการแต่วิชาอย่างเดียว เป็นเครื่องนำไปสู่ความเป็นใหญ่ บ้างนี้พวกครูบาอาจารย์ทุกคนคงต้องเป็น คนใหญ่คนโตไปด้วยกันหมดแล้ว แต่แท้จริงศิษย์ที่ดึกกว่าครูมีถมไป ซึ่งถ้า จะว่าไปแล้วไม่ควรที่จะเป็นไปได้ เพราะครูเป็นผู้สอนวิชาให้แก่ศิษย์ เหตุใด ศิษย์จึงจะวิ่งไปดึกกว่าครูเล่า ถ้าลองไตร่ตรองดูข้อนี้ให้ดีขึ้นหน่อย จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เพราะวิชาอย่างเดียวเสียแล้ว ต้องมีคุณสมบัติอื่นประกอบด้วยอีก คุณสมบัติเหล่านี้ จะขอพรรณนาแต่พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๑. ความสามารถ

คำว่าสามารถนั้น มีบางคนเข้าใจกว้าง ๆ บางคนก็เข้าใจแคบ ๆ อย่างที่แคบคือใครทำการได้ดั่งเต็มตามวิชาที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ก็เรียกว่าเป็น คนที่มีความสามารถเสียแล้ว แต่แท้จริงควรจะใช้คำว่าชำนาญจะเหมาะกว่า เปรียบเหมือนช่างไม้ ช่างเหล็ก หรือช่างอะไร ๆ ที่ทำงานดี ๆ ก็หากกล่าว ไม่ว่าเขาสามารถ มักกล่าวแต่ว่าฝีมือดี และผู้ที่ขี้น้ำขึ้นรดเก่ง ๆ ก็หากกล่าว ไม่ว่าเขาสามารถ กล่าวแต่ว่าเขาชำนาญ แต่ที่ผู้ที่ได้รอบรู้วิทยาการอย่างใด อย่างหนึ่งแล้ว และใช้ความรู้นั้นโดยอาการอันซ้ำซ้อนมักกล่าวกันว่าเขา

สามารถ ซึ่งเป็นการส่งเสริมเกินกว่าที่ควรไปโดยแท้ อันที่จริงผู้ที่ได้เรียน การช่างไม้จนทำการในหน้าที่ของเขาได้ดีทุกสถานแล้ว ไม่เลวไปกว่าผู้ที่ได้ เรียนกฎหมายจนว่าความได้นั้นเลย เป็นแต่ชำนาญการคนละอย่างเท่านั้น แต่ถ้าจะแปลคำสามารถให้กว้างออกไป ต้องแปลว่าสิ่งซึ่งกระทำให้ความ เป็นใหญ่มีมาแต่ผู้ที่มีอยู่ และจะแปลให้ตึกว่านี้ก็ยาก เพราะความสามารถ เป็นสิ่งซึ่งมิได้อยู่ในคำรับคำร่าอันใด และจะสอนให้แก้กันก็หาได้ไม่ ย่อม เป็นสิ่งบังเกิดขึ้นในตัวของบุคคลเอง หาใช่เพาะขึ้นโดยหาคะแนนมาก ๆ ใน เวลาสอบไล่ในโรงเรียน หรือโดยได้ประกาศนียบัตรหลาย ๆ ใบก็หามิได้ การแปลคำว่าสามารถแคบไปนั้นแหละ ทำให้เป็นเครื่องบำรุงความโหม่นส แห่งบุคคลบางจำพวกเป็นอันมาก คำว่าสามารถควรจะแปลเสียให้กว้าง ที่เคียวว่า “**อาจจะทำการงานให้เป็นผลสำเร็จได้ดียิ่งกว่าผู้ที่มีโอกาส เท่า ๆ กัน**” เช่นต่างว่าคน ๒ คน ได้เรียนหนังสือโรงเรียนเดียวกัน สอบไล่ได้ ปาน ๆ กัน ได้ไปยุโรปด้วยกัน เรียนเท่า ๆ กันอีกและกลับพร้อมกัน เข้า รับราชการพร้อมกันในหน้าที่คล้าย ๆ กัน แต่ครั้นเมื่อทำงานแล้ว คน ๑ รู้จักใช้วิชาของตนให้เหมาะแก่กาลเทศะและสมเหตุสมผล อีกคน ๑ ต้อง คอยให้นายชั้นหนทางให้ทำก่อนจึงทำ เช่นนี้นับว่าคนที่ ๑ เป็นผู้มีความ สามารถมากกว่าคนที่ ๒

ความสามารถนั้นแหละ เป็นสิ่งซึ่งต้องการสำหรับใช้เป็นผู้บังคับบัญชา คน ไม่ว่าในหน้าที่ฝ่ายทหารหรือพลเรือน และเมื่อผู้ใหญ่เขาจะเลือกหาผู้ บังคับบัญชาคน เขาย่อมจะพึงเล็งดูความสามารถยิ่งกว่าดูภูมิวิชา (ถ้าเขา

คิดถูก) แต่ผู้ใหญ่ที่หลงไปฟังเสียงแต่ภูมิวิชาเท่านั้นก็มี ซึ่งในไม่ช้าก็ต้องรู้สึกผิด คิดผิด เพราะผู้ที่มีวิชาแต่ไม่รู้จักใช้วิชาให้เป็นประโยชน์จริง ๆ ได้แล้ว ก็ไม่ผิดอะไรกับวามรซึ่งถือแก้วไว้ในมือ แต่จะรู้ราคาแห่งแก้วนั้น ก็หาไม่ได้

ทั้งนี้ก็เป็นอันสรุปความได้แล้วว่า ความสามารถเป็นลักษณะอัน ๑ แห่งผู้บังคับบัญชาคน

๒. ความเพียร

ความเพียรเป็นคุณวิเศษ ซึ่งนักปราชญ์โบราณท่านสรรเสริญกันนัก จึงมีพุทธภาษิตปรากฏอยู่ว่า “ความเพียรเป็นเครื่องพาดนข้ามพ้นความทุกข์” แต่ผู้ที่มีวิชาสมัยใหม่นี้ ก็ไม่รู้สึกคุณวิเศษแห่งความเพียรอีกเหมือนกัน เพราะเหตุที่มีความเชื่อมั่นเสียแล้วว่า วิชาอาจจะพาดนไปถึงไหน ๆ ก็ได้ จึงไม่รู้สึกความจำเป็นที่จะต้องใช้ความเพียร โดยมากก็มักจะกล่าวว่า “ความเพียรเราได้ใช้แล้ว เราจึงได้มีความรู้ได้ถึงปานนี้ ถ้าเรามีความเพียรมาแล้ว เรายังคงเป็นคนโง่อยู่อย่างเดิมฤ?” คำที่กล่าวเช่นนั้นเมื่อฟังดูเผิน ๆ และไม่ไตร่ตรองดูให้ดี บางทีก็หลงเห็นคามไปด้วย แต่แท้จริงที่กล่าวเช่นนั้นหาถูกไม่ การที่เรียนรู้อวิชานั้นเพราะอุตสาหกรรมพยายามโดยเฉพาะชั่วแสน ๑ ล้านหก คือผู้ก่ดพันท่นล้านหกเอาพัก ๑ พอให้ได้สอบไล่ได้คะแนนสูง ๆ เพื่อหวังจะได้หาความสุขในทางเกียรจรร่านเท่านั้น ซึ่งจะเรียกว่าเพียรจริงไม่ได้ การวิ่งทางไกล ๑๐๐ เมตร กับการวิ่งทางไกล ทั้งกิโลเมตรขึ้นไป นักเลงกีฬาเขาถือว่าผิดกันอย่างไร ความอุตสาหะเรียนจนเพียงพอได้สอบไล่ได้ กับการเพียรต่อไป แม้เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ก็ผิดกันอันนั้น

คำว่าเพียรแปลว่า “กล้าหาญไม่ย่อท้อต่อความยากและยากนั้น
เพื่อจะข้ามความขัดข้องให้จงได้ โดยใช้ความอดสาหวิริยาภ
มิได้ลัดช้อน”

เมื่อแปลคำว่าเพียรเช่นนั้นแล้ว ก็จะแสดงให้เห็นได้เสียแล้วว่า การเพียรไม่ได้
เกี่ยวแก่การมีวิชามากหรือน้อย และคนที่ไม่มีวิชาเลยก็อาจที่จะเป็นคนเพียร
ได้ และถ้าเป็นคนเพียรแล้ว บางทีก็อาจที่จะได้เปรียบผู้ที่มิวิชา แต่ขาด
ความเพียรนั้นได้เป็นแน่แท้

ความจริงมีอยู่เช่นนี้ แต่ผู้ที่คิดว่าตนว่าเป็นคนมีวิชา มักจะลืมหูลืมตา
ถึงข้อนี้ จึงไม่เข้าใจว่า เหตุใดผู้ที่มิวิชาน้อยกว่าตนจึงกลับได้ดีมากกว่า
และลืมนึกไปว่าวิชานั้นจะเป็นสมบัติโดยจำเพาะบุคคลผู้ ๑ ผู้ใด หรือหมู่ ๑
หมู่ใดเท่านั้นก็หาไม่ได้ วิชาความรู้ย่อมเป็นของกลางสำหรับโลก เป็นทรัพย์
อันไม่มีเวลาสิ้นสุด และไม่มีผู้ใดในโลกนี้จะกล่าวได้เลยว่า เรียนวิชาจบ
หมดแล้ว ผู้ที่เป็นนักปราชญ์แท้จริงไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดภาษาใด ย่อมจะ
รู้สึกอยู่เสมอว่า คนเรายังเรียนรู้มากขึ้น ก็ยังแสดงให้เห็นแจ่มแจ้งขึ้นทุกทีว่า ความ
รู้ของตนเองนั้นมีมาน้อยปานใด แต่ตรงกันข้าม ผู้ที่โง่เขลาภูมิความรู้
ของตนอยู่เสมอ โดยเข้าใจว่าตนเป็นผู้มีความรู้สูงนั่นแหละ เป็นคนโง่โดย
แท้ จึงไม่เข้าใจความจริงอย่างเช่นที่นักปราชญ์เขาเข้าใจกัน และอาศัยความ
เข้าใจผิดอันนั้นเองจึงมิได้ชวนขายสับไป และด้วยเหตุนี้เองผู้ที่เขามิได้
อวดรู้ เป็นแต่ทั้งความเพียรให้สม่ำเสมอไป จึงมักเดินทันและแซงขึ้นหน้า
ผู้ที่มิวิชาท่วมหัวเอาตัวไม่รอด

อนึ่ง ผู้ที่แสดงตนเป็นคนเพียรแล้ว ก็เหมือนแสดงให้ปรากฏว่า ถ้าแม่ได้รับมอบให้กระทำการในหน้าที่ใด คงจะใช้อุทิศหาวิทยภาพโดยสม่ำเสมอ เพื่อทำกิจการนั้น ๆ ให้บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จด้วยดีจึงได้ ทั้งนี้เมื่อผู้ใหญ่จะเลือกหาคนใช้ในตำแหน่งผู้บังคับบัญชาคน จึงพึงเล็งหาคนเพียรมากกว่าคนที่มีความเฉลียวฉลาด แต่เพียงอย่างเดียวหาความบากบั่นอดทนมิได้

๓. ความไหวพริบ

ความไหวพริบเป็นลักษณะอีกอย่าง ๑ ซึ่งต้องการสำหรับบุคคลที่จะใช้ในหน้าที่ผู้บังคับบัญชา

ความไหวพริบเป็นสิ่งที่บังเกิดขึ้นในนิสัยแห่งบุคคลเอง จะหาตำรับตำราใดสำหรับเรียนรู้ก็หาไม่ได้ และยากที่จะสอนกันได้ จะได้ก็แต่เพียงแนะนำหนทางให้ฝึกฝนเองขึ้นเท่านั้น แต่ถ้าไม่มีพื้นเดิมอยู่แล้ว ถึงจะแนะนำก็หาเป็นผลดีจริงไม่

ความไหวพริบ แปลว่า “รู้จักสังเกตเห็นโดยไม่ต้องมีใครเตือนว่ามีเหตุเช่นนั้น ๆ จะต้องปฏิบัติการอย่างนั้น ๆ เพื่อให้บังเกิดผลดีที่สุดแก่กิจการทั่วไป และรีบทำการอันเห็นควรนั้นโดยฉับพลันทันท่วงที”

ความไหวพริบนั้น จะเป็นเพราะมีวิชามากน้อยก็หาไม่ได้ เหตุฉะนั้นผู้มีวิชามากแต่บกพร่องในความไหวพริบแล้ว บางทีก็สู้คนที่มีความน้อยกว่าแต่มีความไหวพริบมากกว่าหาได้ไม่ คือถ้ามีเหตุซึ่งจำเป็นต้องทำการโดย

ทันทีทันควัน จะมีเวลามัวคันตำรับตำราอะไรที่ไหน ต้องรีบปฏิบัติการไปให้ทันท่วงที จึงจะไม่เสียการ

ผู้ที่จะใช้เป็นผู้บังคับบัญชาคน เหมือนเป็นผู้ต้องคิดแทนคนมาก ๆ ก็อาจจะเอาตัวรอดแต่โดยลำพังหาได้ไม่ ต้องพาคนในบังคับบัญชาของตนรอดพ้นไปได้ด้วย และอาจจะต้องใช้ความคิดเช่นนี้โดยปัจจุบันทันด่วนด้วยบ่อย ๆ เหตุฉะนั้นในการเลือกผู้บังคับบัญชาคน จึงต้องพึงเล็งดูความไหวพริบของบุคคลนั้นด้วย

๔. ความรู้เท่าไม่ถึงการ

คำว่า “รู้เท่าไม่ถึงการ” เขามักใช้เป็นคำคติเตือนกันว่าเป็นความบกพร่อง เพราะฉะนั้นควรจะพิจารณาดูว่าความรู้เท่าถึงการนั้นแปลว่าอะไร?

แปลว่า “รู้จักปฏิบัติกิจการให้เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง” ที่จะเป็นเช่นนี้ได้ ก็ต้องเป็นผู้ที่รู้จักเลือกว่า จะปฏิบัติกรอย่างไร จึงจะเหมาะสมแก่เวลาและที่ ให้สมเหตุสมผลจึงจะเป็นประโยชน์ที่สุด อันความคิดในทางการใด ๆ ถึงแม้ว่าจะดีปานใดก็ตาม แต่ถ้าใช้ไม่เหมาะสมแก่เวลา คือทำก่อนที่ถึงเวลาอันควรหรือภายหลังเวลาอันควร ก็อาจที่จะไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรได้รับ หรือกลับกลายเป็นผลร้ายไปก็ได้ เช่นต่างว่าเราคิดจะนำพลเดินไปทางหาดทรายอัน ๑ ซึ่งเป็นทางลัดตัดไปถึงที่ซึ่งจะเอาชัยแก่ข้าศึกได้ ดังนั้นนับว่าเป็นความคิดอันดีโดยแท้ แต่ถ้าต่างว่าทางหาดนั้น เผลอญมีเวลาที่เดินไต่สะควกแต่ในขณะที่น่าลงแห่งที่เดียวเท่านั้น ฉะนั้น แม้เราเดินไปในขณะเมื่อน้ำยังมีท้นลงมากพอ หรือรั้งรอไปจนน้ำกลับขึ้นเสียใหม่อีกแล้ว ก็คง

จะไปไม่ได้ หรือได้ก็แต่โดยต้องเสียสัณการะบ้าง ดังนั้น นับว่าเลือกเวลาไม่เหมาะสม เลยทำการซึ่งแท้จริงเป็นความคิดที่นั้นไม่ตลอดไปได้ ส่วนการเลือกที่ให้เหมาะก็คล้าย ๆ กัน เช่นจะคิดสร้างป้อมอย่างแน่นหนาและเต็มไปด้วยปืนหนัก ๆ ลงในที่ชายเลน ป้อมซึ่งแท้จริงเป็นของดี ก็จะถูกกลืนกลายเป็นของที่ใช้ไม่ได้ไป ดังนั้นเป็นต้น

ความรู้เท่าถึงการนี้ จะมีคำรับตำราหรือครูบาอาจารย์สั่งสอนได้ก็หาไม่ อย่างดีที่สุดที่พอจะศึกษาได้ ก็โดยอาศัยความอุตสาหะพากเพียรจดจำแบบอย่างของผู้อื่น ซึ่งเขาได้ปฏิบัติมาแล้วในเวลาทีคล้ายคลึงกันเท่านั้น แต่ที่จะวางใจยึดถืออยู่แต่แบบแผนเท่านั้นก็ไม่ได้ เพราะถ้าหากว่าไปประสบเหตุการณ์ซึ่งมิได้มีอยู่ในแบบแผนแล้ว ก็จะสนใจ ไม่รู้ที่จะทำอะไรเสียอีก จึงเป็นอันต้องอาศัยความไหวพริบในตัวเองประกอบด้วย จึงจะเป็นผู้รู้เท่าถึงการอย่างบริบูรณ์

๕. ความซื่อตรงต่อหน้าที่

ข้อนี้เป็นข้อสำคัญสำหรับคนทั่วไป ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อย และจะเป็นผู้สั่งหรือผู้รับคำสั่งก็เหมือนกัน เมื่อเป็นสิ่งสำคัญเช่นนี้แล้ว ก็เป็นที่น่าประหลาดใจที่สุดที่คุณโดยมากเข้าใจข้อนี้น้อยเต็มที

ถ้าจะถามว่า ความซื่อตรงต่อหน้าที่แปลว่าอะไร บางทีจะได้รับคำตอบต่าง ๆ กันอย่างน่าอัศจรรย์ทีเดียว บางคนก็น่าจะตอบว่า “ไปออฟฟิศทุกวัน ตรงตามเวลาไม่ขาดและไม่ช้า” ซึ่งก็ต้องยอมว่าเป็นอันใช้ได้ส่วน ๑ แต่จะต้องขอถามต่อไปว่า เมื่อไปถึงออฟฟิศแล้วนั้นไปทำอะไร? ถ้าเพียง

แต่ไปนั่งสูบบุหรี่คุยกับเกลอถึงเรื่องเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ มีนินทานายของตัวเอง
หรือนินทาคนอื่นเป็นต้น หรืออ่านหนังสือพิมพ์ หรือเขียน “**คอร์เรส-
ปอนด์เดนซ์**” ส่งไปลงหนังสือพิมพ์คำคนเล่น ดังนั้น นับว่าไม่ใช่ชื่อตรงต่อ
หน้าที่ เพราะที่ออฟฟิศไม่ใช่ที่สำหรับไปนั่งคุยกับเพื่อน หรือสำหรับคำ
คนเล่น ที่ออฟฟิศเป็นที่สำหรับทำงานการ และถ้าไปออฟฟิศไม่ได้ทำงาน
แล้วก็เท่ากับไม่ได้ไป เพราะฉะนั้นถ้าจะยกเอาการไปออฟฟิศทุกวันเป็น
พยานแห่งความชื่อตรงต่อหน้าที่เพียงพอแล้วหาได้ไม่ ต้องประกอบกับไป
ทำการงานเป็นประโยชน์โดยตรงตามหน้าที่ด้วยจึงจะใช้ได้

บางคนก็อาจจะตอบว่า “**ชื่อตรงต่อหน้าที่แปลว่า ไม่โกงเงิน
หลวง**” ซึ่งนับว่าเป็นคำตอบที่ใช้ได้เหมือนกัน แต่จะรับรองว่าถูกต้อง
บริบูรณ์ก็ยังไม่ได้อีก เพราะเป็นแต่เว้นจากการฉ้อโกงเท่านั้น จะถือเป็นที่
ได้ทำการอะไรให้เป็นชิ้นเป็นอันไม่ได้ และถ้าจะถือเอาการเว้นจากโกงเป็น
ความชอบแล้ว ก็จะมีต้องถือต่อไปด้วยว่า การโกงนั้นเป็นของปกติ? จำ
จะต้องถือเช่นนั้น จึงจะยกความไม่โกงขึ้นเป็นความชอบได้ เพราะการ
ทำความชอบต้องแปลว่าทำดีผิดปกติ ก็อันที่จริงการที่ไม่โกงนั้น เพราะ
ความละอายแก่บาปหรือกลัวบาป หรืออย่างต่ำลงไปอีกหน่อยก็เพราะกลัว
ติดคุกต่างหาก เพราะฉะนั้นการที่รักษาตัวของตัวเอง จะเรียกว่าทำความชอบ
อย่างไร ต้องเรียกแต่ว่าประพฤติเสมอตัวเท่านั้น

ถ้าจะตอบให้ดีที่สุด ควรตอบว่า “**ความชื่อตรงต่อหน้าที่ คือตั้ง
ใจกระทำกิจการซึ่งได้รับมอบให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นโดยซื่อสัตย์**

สุจิต ให้ความอดสาหะวียภาพเต็มสติกำลังของตน ด้วยความ
มุ่งหมายให้กิจการนั้น ๆ บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จโดยอาการอัน
งดงามที่สุดที่จะพึงมีหนทางจัดไปได้”

ตามที่กล่าวมานี้ คุณก็ไม่ต้องจะเป็นการยากเย็นอันใด แต่ถึงกระนั้นก็ยัง
มีคนอยู่บางคน ซึ่งไม่สามารถจะปฏิบัติเช่นนั้นได้ โดยมากมักเป็นเพราะเหตุ
ที่ตีราคาตนแพงกว่าที่ผู้อื่นเขาตี เช่นเขามอบให้กวาดเจดีย์ ถ้าจะตั้งใจ
กวาดไปให้เสร็จ ๆ ก็จะได้ดี แต่นั่นหากเป็นเช่นนั้นไม่ กลับเห็นไปเสียว่า ถ้า
แม้ได้เจดีย์ระมดก็จะดี แล้วก็เลยไปคิดฟุ้งซ่านแต่ในการเจดีย์ระมดซึ่งมิใช่
หน้าที่ ละทิ้งการกวาดเจดีย์ซึ่งเป็นหน้าที่ของตนแท้ ๆ นั้นเสีย คราวนี้ต่าง
ว่าย้ายให้ไปทำหน้าที่เจดีย์ระมดตามปรารถนา พอใจๆ? เปล่าเลย โพลไป
คิดถึงการทดแทนไม้ ถ้าเปลี่ยนให้ไปทำถาวรทดแทนไม้ ก็โพลไปคิดถึงการกวาด
กระโถโครุท้ออะไรต่ออะไรไปอีก บุคคลที่เป็นเช่นนั้นเป็นตัวอย่างอันแท้แห่ง
ผู้ไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่ เปลืองสมองซึ่งเขาไปใช้ในสิ่งซึ่งไม่ใช่กิจของตนเลย
ผู้ที่ซื่อตรงต่อหน้าที่แท้จริงแล้ว เมื่อรับมอบให้ทำการอะไร ก็ต้องตั้งใจ
ทั้งหน้าทำการอันนั้นไปอย่างดีที่สุด ปลอ่ยให้เป็นหน้าที่ผู้ใหญ่ว่า
ความสามารถจะเหมาะเพียงเท่านั้น หรือจะพอจะขยับเขยื้อนเลื่อนขึ้นทำ
งานในตำแหน่งที่สูงกว่านั้นขึ้นไป ถ้าผู้ใดประพฤติดูให้ซื่อตรงต่อหน้าที่
เช่นที่กล่าวมาแล้วนี้ นับว่าเป็นผู้ควรวางใจให้ทำการในหน้าที่สำคัญได้
เพราะเชื่อได้ว่าหน้าที่อะไรที่มอบให้ทำคงไม่ละทิ้ง

๖. ความซื่อตรงต่อคนทั่วไป

ข้อนี้เป็นคุณวิเศษสำคัญอัน ๑ ซึ่งทำให้เป็นที่นิยมแห่งชนทั่วไป เว้นเสียแต่คนโง่ จึงจะเห็นเป็นความโง่ และคนโง่เห็นเป็นโอกาสสำหรับโกง คนเราไม่ว่าจะเป็นคนสำคัญปานใด ย่อมต้องอาศัยกำลังผู้อื่นในกิจการบางอย่าง จึงมีสุภาษิตโบราณกล่าวไว้ว่า “**ป่าพึ่งเสือ เรอพึ่งพาย นายพึ่งบ่าว เจ้าพึ่งข้า**”

เมื่อความจำเป็นมีอยู่เช่นนี้แล้ว จึงต้องคำนึงดูว่า จะทำอย่างไร จึงจะได้ใช้กำลังของผู้อื่นนั้น โดยความเต็มใจของเขา?

วิธีที่บุคคลเลือกใช้นั้น ย่อมมีต่างๆ กัน แล้วแต่สถิติกำลังของตนและผู้ที่ต้องการจะอาศัยกำลัง

ถ้าเป็นผู้มีทรัพย์สิน ก็จำหน่วยทรัพย์สินเป็นสินจ้าง หรือเป็นสินบน หรือเป็นเครื่องล่อใจ หรือเป็นของกำนัล ต่อแก่แต่ละคณะแห่งบุคคลที่ต้องการกำลัง

ถ้าเป็นผู้มีอำนาจ และเป็นคนที่โง่หน่อย ก็ใช้แต่อำนาจและอาญา บังคับผู้น้อยให้ทำตามใจตน แต่ถ้าฉลาดหน่อยก็ใช้ยอ หรือล่อลวงเปิดหนทางให้ได้รับผลประโยชน์พิเศษ

ถ้าเป็นผู้ที่ถือตนว่ามีสติปัญญา ก็ใช้สติปัญญานั้นหลอกลวงโดยอาการต่างๆ นี่คือแบบบุคคลจำพวกที่เรียกกันว่า “**นักรู้การเมือง**” (โพลิติก) ซึ่งมักใช้วาจาและโวหารลวงให้ตายใจ แล้วจึงจะใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือ หรือลงที่สุกก็ “**เตี้ย**”

ถ้าเป็นผู้น้อย ไม่มีทรัพย์สิน และอ่อนในความสามารถและต้องการกำลังช่วยเหลือของผู้ใหญ่ ก็มักใช้วิธีสอพลอ ซึ่งตามสมัยใหม่ชอบใช้เรียกกันว่า

“ป.จ.” แต่ซึ่งแท้จริงไม่ตรงศัพท์เลย เพราะการ **ประจบ** อาจจะกระทำได้ โดยความตั้งใจข้อตรง คือตั้งใจเพียงแสดงความอ่อนน้อมยอมอยู่ในด้อยค่า หรือให้ใช้สอย เพราะความภักดีจนเข้ากับเจ้า บ่าวกับนาย บุตรกับบิดามารดา หรือศิษย์กับครู ทั้งนี้ จะปรับเอาเป็นความชั่วร้ายอย่างไร เป็นของธรรมดา ต่างหาก แต่ส่วนการ **สอพลอ** นั้น มีความมุ่งหมายชั่วเป็นพื้นอยู่ ก็รู้แล้วว่าความสามารถของตนย่อมเขา จึงเอาปาทหวานเข้าแทน เพื่อช่วยพาตนไป ผู้ที่ซึ่งตนมีอาจจะถึงได้โดยอาศัยความสามารถของตนโดยลำพัง เมื่อความจริงเป็นอยู่เช่นนั้นแล้ว ผู้ที่ได้ดีเพราะสอพลอนั้น จะได้ดียั่งยืนอยู่ก็หาไม่ได้ เพราะเมื่อความสามารถไม่พอแก่หน้าที่แล้ว ก็คงจะทำการไปไม่ตลอดเป็นแน่แท้ ส่วนผู้ที่มักบ่นติเตียนคนสอพลอนั้น บางคนก็บ่นเพราะเกลียดชัง คนที่ไม่ซื่อตรงจริง ๆ แต่ถนัดบ่นนั้นเมื่ออยู่ว่า “เราเองมันสู้เขาไม่ได้เพราะเราไม่รู้จัก “ป.จ.” เช่นนี้ไซ้ ต้องเข้าใจได้ทีเดียวว่าบ่นเพราะความริษยา แล้วก็แปลว่า ขาดความเชื่อถือในความสามารถของตนเองเสียแล้วจึงรู้สึก ตนว่าแพ้เปรียบคนสอพลอซึ่งดีแต่พูดเท่านั้น ก็เป็นอันว่าตนเองก็ดีแต่พูดเท่านั้นเหมือนกัน **และที่แค้นเคืองก็เพราะตนเองไม่มีโอกาสที่จะสอพลอได้บ้างเท่านั้น** ผู้ที่มีความสามารถจริง เป็นคนดีจริงอย่างบริบูรณ์อยู่แล้ว ไม่ต้องวิพากษ์ วิจารณ์ ใดๆ ก็คงต้องมีผู้แสดงความดี เพราะฉะนั้น การบ่นอิจฉาริษยาพวกสอพลอ ก็ไม่เป็นการจำเป็นอะไรเลย

ที่จริงหนทางที่ดีที่สุดที่จะดำเนินไปเพื่อให้เป็นที่นิยมแก่คนทั้งหลายมีอยู่ **คือความประพฤติข้อตรงต่อคนทั่วไป** รักษาตนให้เป็นคนควรเขา

ทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาวาจาสัตย์พูดอะไรเป็นนั้น ไม่เหินหัน
เปลี่ยนแปลงคำพูดไปเพื่อความสะดวกเฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑ ไม่คิดเอาเปรียบ
ใครโดยอาการอันเขาจะขันแข่งไม่ได้ ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่หาดีใส่ตัวหาชั่ว
ใส่เขา เมื่อผู้ใดมีไมตรีต่อก็ตอบแทนด้วยไมตรีโดยสม่ำเสมอ ไม่ใช้ความรัก
ใครไมตรีซึ่งผู้อื่นมีแก่เรานั้น เพื่อเป็นเครื่องประหารเขาเองหรือใครๆ ทั้งสิ้น

ความประพฤติซื่อตรงต่อกันทั่วไปเช่นนี้ ปราชญ์ทุกชาติทุกภาษาย่อม
ยกย่องว่าเป็นคุณวิเศษอัน ๑ ซึ่งเป็นลักษณะแห่งผู้เป็นใหญ่แท้จริง และ
ถึงผู้ที่ยังอยู่ในตำแหน่งผู้น้อย ถ้าประพฤติได้เช่นนี้ก็ย่อมจะเป็นศรีแก่ตน
ทำให้คนนิยมรักใคร่และให้ผู้ใหญ่เมตตาปรานีเป็นอันมากเหมือนกัน

๗. ความรู้จักนัยคน

ข้อนี้เป็นของสำคัญสำหรับผู้ที่มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติกิจการติดต่อกับผู้
อื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย

ถ้าเป็นผู้น้อย เป็นหน้าที่จะต้องศึกษาและสังเกตให้รู้นิสัยของผู้ใหญ่
ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของตน ต้องรู้ ความคิดความเห็นเป็นอย่างไร ชอบ
ทำการงานอย่างไร ชอบหรือชังอะไร เมื่อทราบแล้วก็อาจที่จะวางความ
ประพฤติ และทางการทำงานของตนเองให้ต้องตามอัธยาศัยของผู้ใหญ่นั้นได้
ที่แนะนำเช่นนี้มีใช้แปลว่าให้สอพลอ เป็นแต่ให้ผ่อนผันให้เป็นการสะดวก
ที่สุดแก่การเท่านั้น การที่สอพลอนั้นไม่จำเป็นเลย แต่การที่จะอวดคึกกระด้าง
กระเดื่อง เพื่อแสดงความสามารถหรือความสามารถของตนเองก็ไม่จำเป็น
เหมือนกัน และหาใช้หนทางที่ปราชญ์สรรเสริญไม่ ตรงกันข้ามปราชญ์

ยอมสรวลเสริญผู้ที่รู้จักเจียมตัว จึงได้จัดเอา “มทวิ” เข้าไว้เป็นธรรมอัน ๑ ในธรรมทั้ง ๑๐ ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินจะต้องปฏิบัติเป็นนิตย ผู้ที่รู้จักอ่อนน้อม ย่อมเป็นที่รักใคร่และเมตตาแก่ผู้ใหญ่ และถ้าประพฤติดนเป็นคนอ่อน น้อมอยู่โดยปกติแล้ว ถึงว่าจะพูดจาทักท้วงผู้ใหญ่ว่าในทางที่ถูก ผู้ใหญ่ก็ โกรธไม่ได้เลย

ถ้าคนเป็นผู้ใหญ่ มีหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาคนหลายๆ การรู้จักนินยคน ก็ยังเป็นการจำเป็นยิ่งขึ้น เพราะคนเราไม่ใช่ฝูงแพะฝูงแกะ ซึ่งจะต้อนไปได้ โดยใช้อ้อ “ฮุๆ” หรือเอาไม้ไล่ตี บางคนก็ชอบขู่ บางคนก็ชอบปลอบ เพราะฉะนั้นจะใช้แต่ขู่อย่างเดียวหรือยออย่างเดียวหาได้ไม่

นิสัยของคนต่างชาติก็มีต่างกัน เพราะฉะนั้นจะใช้บังคับบัญชาด้วย แบบแผนอย่างเดียวกันทั้งหมดหาเหมาะไม่ คนสมัยใหม่มักหลงในข้อนี้อยู่ เป็นอันมาก และมักพอใจเอาแบบอย่างของต่างประเทศมาใช้ในการบังคับ บัญชาคนไทย ตามที่เป็นมาแล้วและยังเป็นอยู่เป็นอันมาก ข้างฝ่ายทหารมัก เอียงไปข้างแบบเยอรมัน ก็อคิดจะเอาแต่อำนาจบังคับตะบมไป เพราะครู ทหารบกเป็นเยอรมัน แต่คนไทยเรามีนิสัยผิดกับคนเยอรมัน จึงไม่ชอบการ ถูกบังคับอย่างนั้น ชอบให้อาใจบ้าง พுகกันดี ๆ บ้าง ไม่ต้องท้ออื่นไกล คุณแต่ บ่าวในบ้านก็พอแล้ว บ่าวไทย ๆ เรารู้สึกตนว่า เป็นเพื่อนกับนายมากกว่า บ่าวฝรั่งเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นจึงหาคนไทยยอมเป็นลูกจ้างฝรั่งได้ยาก ก็แต่บ่าวในบ้านยังเห็นตัวเกือบเท่ากับนายเสียแล้วฉะนั้น พลทหารหรือจะยอม เห็นตัวเลยว่านายทหาร ถ้าจะว่าไปด้วยชาติกำเนิด นายทหารหลายคนก็

มิได้มีตระกูลสูงกว่าพลทหารเลย ที่ดีกว่าก็แต่ในส่วนวิชาซึ่งได้เรียนรู้มากกว่ากันเท่านั้น ความรู้สึกเช่นนี้ย่อมมีอยู่เป็นแน่นอนในใจแห่งคนไทยโดยมาก สมด้วยพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งได้ทรงไว้เป็นคำโคลงว่า

๑	ฝูงชนกำหนดคล้าย	คลึงกัน
	ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ	แพกบ้าง
	ความรู้อาจเวียนทัน	กันหมด
	ยกแต่ชั่วดีกระด้าง	อ่อนแก่ๆไหว ๆ

เมื่อความจริงเป็นอยู่เช่นนี้ ทางที่ดีที่สุดที่ผู้บังคับบัญชาทหารจะทำได้ คือ ต้องแสดงตนเป็นเพื่อนทหารและเป็นข้าราชการด้วยกันกับพลทหาร มีหน้าที่จะต้องทำราชการอาศัยซึ่งกันและกัน ค้างกันแต่ด้วยตำแหน่งหน้าที่ คือ หน้าที่นายทหารจะต้องใช้วิชาความรู้เพื่อนำพลไปสู่ที่ชัยชนะ หน้าที่พลจะต้องตามไปและตั้งใจต่อสู้ราชศัตรูจนสุดกำลัง เพื่อหวังเอาชัยชนะ เมื่อต้องอาศัยซึ่งกันและกันอยู่เช่นนี้ การที่จะให้มีข้อบาดหมางหรือเกลียดชังซึ่งกันและกันหาควรไม่

แต่การที่จะใช้ความอิจฉาจนเกินไป ตามใจผู้น้อยทุกประการไปก็ใช้ไม่ได้เหมือนกัน ผู้ที่ใช้ความอิจฉามักเข้าใจว่าถ้าทำเช่นนั้นคนจะรักใคร่มาก แท้จริงกลับกลายเป็นทำให้กันตู่ถูกและไม่ยำเกรง และเมื่อถึงเวลาที่จะบังคับจริง ๆ จัง ๆ บ้างก็เลยบังคับไม่ได้

การอลุ่มมืออยู่ในหมู่พลเรือนมากกว่าทหาร เพราะในทางพลเรือนได้
อังกฤษเป็นครูเป็นพื้น และวิธีบังคับบัญชาการพลเรือนของอังกฤษเขาใช้วิธี
ตามใจผู้น้อยมากอยู่ แต่ที่จริงของเราออกจะตามใจเกินครูไปเสียอีก จนการ
งานอะไร ๆ แทบจะสำเร็จเด็ดขาดอยู่ที่ผู้น้อยทั้งสิ้น ผู้ใหญ่อยู่ข้างจะเกรงใจ
ผู้น้อยมาก คอยแต่เงี่ยหูฟังผู้น้อยอยู่เสมอ ซ่อนใจ ทำให้ผู้น้อยได้ใจ เมื่อ
ผู้ใหญ่สั่งหรือวางการอะไรที่ไม่พอใจแล้วก็ชอบนินทาว่าให้ หรือร้ายกว่านั้น
เขียนหนังสือ **“คอร์เรสปอนเดนซ์”** ส่งไปลงพิมพ์ไว้ในหน้าหนังสือ
พิมพ์ หรืออย่างเลวที่สุดทั้งบดขยี้จนแทบให้ตื้อ ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นของที่
เสียวินัยและแบบแผนในราชการทั้งสิ้น และเสื่อมเสียอำนาจและเกียรติยศ
ของราชการ เปิดช่องให้ผู้อื่นเย้ยหยันหรือดูถูกได้ ทั้งทำให้ชาติเขินได้ว่า
ไทยเราช่างไม่มีความปรองดองในหมู่กันเองเสียเลย

การที่ข้าราชการพลเรือนชั้นผู้น้อยละเล็งใจ เข้าใจหน้าที่ของตนผิดไป
ถึงปานนี้ ก็เพราะผู้ใหญ่ได้ใช้วิธีอลุ่มเกินไปนั้นมาเสียช้านานแล้ว ถ้าได้ใช้
การรักษาวินัยเสียบ้างตั้งแต่แรกแล้วก็จะไม่เป็นไปได้ถึงเพียงนี้ นี่ได้ไปถือ
เอาธรรมเนียมอังกฤษซึ่งเหมาะแก่นิสัยอังกฤษมาใช้กับคนไทย ซึ่งไม่เหมาะ
กับนิสัยไทยจึงได้ไม่เรียบร้อย การยอมให้คนต่างคนมีความเห็นส่วนตัวได้
นั้น เหมาะสำหรับนิสัยอังกฤษ เพราะเขาเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ ถึงจะแสดง
ให้เห็นปรากฏได้ คือในขณะเมื่อบ้านเมืองเขาสงบศึก เขาแบ่งเป็น ๔ คณะ
ต่างฝ่ายต่างกล่าวโทษและว่ากันต่าง ๆ แต่พอเมื่อเกิดสงครามขึ้นแล้วสิ เขา
ทั้งความแค้นแค้นกันได้หมดรวกกับปลิดทิ้ง ในเวลานี้ไม่มีก๊กไม่มีคณะ มีแต่

ชาติอังกฤษ ซึ่งคิดตรงกันหมด ส่วนไทยเรามีนิสัยติดกับอังกฤษ คิดเห็นไม่ได้อย่างเดียวกัน และเข้าใจไม่ได้ว่าการที่ยุ่งเหยิงกันนั้นเขากระทำแต่เมื่อเป็นเวลาว่าง เข้าใจว่า เมื่อยอมให้แบ่งกันเป็นก๊กเป็นพวกแล้วก็แปลว่าเป็นอันแบ่งกันอยู่เช่นนั้นตลอดเวลา และถึงแม้ชาติไทยเราถึงที่คับแค้นปานใด ก็คงยังจะอนุญาตให้ไทยต่อไทยเชื่อกอดกันได้ตามอำเภอใจบุคคลทั้งสิ้น เมื่อความเข้าใจผิดมิได้เช่นนั้นแล้ว ก็เป็นเรื่องแสดงให้เห็นชัดอยู่ว่า การคะเนนิสัยคนผิดอาจที่จะให้ผลร้ายได้เป็นอันมาก

เหตุฉะนั้นหวังใจว่า ถ่อไปเบื้องหน้าผู้ที่มิหน้าที่บังกับบัญชาทั้งฝ่ายทหารพลเรือน จะเอาใจใส่ในทางสังเกตและรู้จักนิสัยคนให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นมาแล้ว เพราะเวลานี้ถึงเวลาแล้วที่จะรู้สึกโดยทั่วกันว่า เมืองเรตกอยู่ในที่ลำบากยากยิ่งกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก จะปล่อยตามบุญตามกรรมไปเช่นก่อนหาได้ไม่

๘. ความรู้จักผ่อนผัน

ข้อนี้เป็นข้อสำคัญอัน ๑ ซึ่งปฏิบัติให้เหมาะได้ยากกว่าที่คาดหมาย เพราะ ฉะนั้นจึงมีผู้ปฏิบัติให้จริงจัง ๆ ใช้น้อย

คนโดยมากที่มีหน้าที่บังกับบัญชาคนทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน มักเข้าใจคำว่าผ่อนผันนี้ผิดกันอยู่เป็น ๒ จำพวก คือจำพวก ๑ เห็นว่าการผ่อนผันเป็นสิ่งที่จะทำให้เสียระเบียบทางการไป จึงไม่ยอมผ่อนผันเลย และแปลคำผ่อนผันว่า “เหลวไหล” เสียทีเดียว อีกจำพวก ๑ เห็นว่าการใด ๆ ทั้งปวงควรจะคิดถึงความสะดวกแก่ตัวเอง และบุคคลในบังกับบัญชาของตน

เป็นที่ตั้ง จึงยอมผ่อนผันไปเสียทุกอย่าง จนเสียทั้งวินัยทั้งแบบแผนและหลักของการที่เดียวก็มี ทั้ง ๒ จำพวกนี้เข้าใจผิดทั้ง ๒ จำพวก

จำพวกที่ ๑ ซึ่งอ้างตนว่าเป็นคนแกร่งในทางรักษาระเบียบแบบแผนนั้น แท้จริงถ้าไตร่ตรองดูสักหน่อยคงจะต้องแลเห็นได้ว่า การที่จะไม่ผ่อนผันเสียเลยนั้น บางคราวอาจจะทำให้คนได้ผลหย่อนไป หรือถึงแก่เสียการทีเดียวก็ได้ ดูแต่เกรตริงติ การที่แกตั้งสัตย์ปฏิญาณไว้ว่าจะเดินให้ตรงเสมอไม่เลี้ยวเลยนั้น ที่จริงความตั้งใจของแกก็ดี แต่เพราะแกไม่ยอมผ่อนผันเลย พอแกเดินไปเจอต้นตาลขวางอยู่กลางทางและต้นตาลมันไม่หลีกทางให้แก แกก็ป็นขึ้นไปจนต้องไปโหนโตนงเป็นสิงอยู่ และในที่สุดกว่าจะลงได้ก็เป็นเหตุให้ควายข้างต้องเถียงไปตัว ๑ และคนหัวล้านต้องตายถึง ๔ คน เพราะตาเกรตริงแกก็อไม่ยอมบเลี้ยต้นตาลคันเดียวไม่ใช่ๆ? การที่แกจะเดินหลีกต้นตาลไปคันเดียวเท่านั้น ไม่เห็นจะเป็นการเสียหายมากมายอะไรเลย เพราะถ้ายังคงปรารถนาจะเดินตรงไปอีกก็ยังไปได้ การที่แกไม่ยอมหลีกจึงต้องตัดสินว่าแกก็อไม่เป็นเรื่องเลย เรื่องนิทานเกรตริงนี้เป็นตัวอย่างอันดีแก่ผู้ที่ไม่ยอมผ่อนผัน และควรคนที่อวดตนอยู่ว่าเป็นคนถือระเบียบเคร่งนั้น จะกำหนดจดจำใส่ใจไว้บ้างจะดีกระมัง

หรือว่าจะเห็นเรื่องนิทานเกรตริงเป็นเรื่องที่เขาแต่งเล่น จะไม่พอใจถือเอาเป็นตัวอย่าง ก็ขอให้ลองนึกดูถึงทางการงานจริง ๆ บ้างก็ได้ เช่นในตำรายุทธวิธีมีกำหนดไว้ว่า ในเวลาที่ยกเข้าโจมตีข้าศึก ให้แนวรบขยายแฉวงระยะห่างจากกันเท่านั้น ๆ ถ้าต่างว่าที่มันไม่มีพละขยาย หรือถั

ขยายแล้วจะไม่มีที่กำบังตัวทหาร จะไม่ผ่นผ้นบ้าง ทหารมีถูกปืนตายเปล่าหมดๆ?

ข้างฝ่ายจำพวกที่ ๒ ซึ่งเห็นความผ่นผ้นเป็นของสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นนั้น ก็เหมือนคนซื้อหาในเรือนิทานเอสปกรณัม ซึ่งเล่าเรื่องไว้ว่า ชายผู้ ๑ ไปซื้อพามาได้แล้ว ให้ลูกชายขึ้นขี่พาเดินไปบ้านพบคนเดินสวนทางไป เขาพูดกันว่า “คุณเฒ่า เด็กออกโตแล้วขึ้นไปขี่พา ปล่อยให้พ่อต้องเดินเห็น้อยอยู่ได้” พ่อก็ไล่ให้ลูกลงแล้วตัวขึ้นขี่พาเอง พบคนสวนไปอีก เขาพูดกันว่า “คุณเฒ่า ตานั่นใจคำจริง ๆ ปล่อยให้เด็กเดินไปได้” แกขี่พาเสียคนเดียว” พ่อก็เรียกให้ลูกขึ้นขี่พาด้วย จนไปพบคนเดินสวนไปอีก เขาพูดว่า “คุณเฒ่า คนอะไรไม่รู้” ข้างไม่รู้จักกรุณาแก่สัตว์เลื้อยคลานตัวนิดเดียวดันขึ้นไปขี่อยู่ได้เป็น ๒ คน” ทั้งพ่อทั้งลูกเลยลงจากหลังพา ช่วยกันหามพาไปบ้าน พ่อถึงบ้านถามเขาก็หัวเราะกันครั้นร้องว่า “เฒ่า, ดูอย่าบ้าคุณเฒ่าพาเป็นนาย” เรื่องนี้พอจะเป็นเครื่องแสดงได้ว่าการผ่นผ่นตะบันไปนั้นไม่มีผลอันใด และในที่สุดก็มีแต่จะถูกเขาหัวเราะเยาะให้เท่านั้น

๕. ความมีหลักฐาน

ข้อนี้เป็นข้อซึ่งไม่น่าจะเข้าใจยาก แต่ดูก็มีคนเข้าใจน้อยหรือจะเป็นเพราะไม่มีใครจะได้สนใจใคร่ตรองนักก็อาจจะเป็นได้ แท้จริงความมีหลักฐานเป็นคุณพิเศษอัน ๑ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยบุคคลให้ได้รับตำแหน่งหน้าที่

อันมีความรับผิดชอบ และเมื่อได้รับแล้วจะเป็นเครื่องช่วยให้ได้มั่นคงอยู่ในตำแหน่งนั้นต่อไปอีกด้วย

คำว่าหลักฐานนี้คืออะไร?

บ้างก็แปลกันว่ามีเชื้อชาติสกุลสูง บ้างก็แปลกันว่ามีทรัพย์สินสมบัติบริบูรณ์ บ้างก็ว่ามีวิชาความรู้พอที่จะเลี้ยงตัวได้

ก็ถ้าเช่นนั้นผู้ใดที่เผชิญภพพร่องในสถานนั้น ๆ มิเป็นอันไม่มีที่หวังได้เลยหรือว่าจะเป็นผู้มีหลักฐาน? ไม่ใช่เช่นนั้นเลย จริงอยู่ ชาติสกุล ทรัพย์สินสมบัติและวิชา เป็นแต่เครื่องประกอบ เป็นอतिเรกกลาก และผู้ที่มี ชาติสกุลสูง หรือผู้มีทรัพย์สินสมบัติ หรือมีวิชา แต่ถ้าไม่มีหลักฐานมั่นคงที่จริง ๆ แล้วก็อาจที่จะตกต่ำหรือถึงแก่ความพินาศได้ ถ้าเช่นนั้นหลักฐานคืออะไรเล่า? ตอบได้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้:-

(๑) **มีบ้านเป็นสำนักมั่นคง** คือไม่ใช่เที่ยวเกเรเกสแอบนอนซุก ๆ ซอก ๆ หรือเปลี่ยนย้ายจากที่โน้นไปที่นี่เป็นเหล็กลอย บ้านที่เป็นสำนักนั้นถึงแม้ตนจะมีได้เป็นเจ้าของก็ไม่ใช่ข้อเสื่อมเสียเกียรติยศอันใด จะอาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่หรือมูลนายอะไรก็ตาม แต่ต้องอยู่ให้เป็นที่เป็นทางพอเมื่อมีความจำเป็นบังเกิดขึ้นก็ให้เขาตามพบเป็นพอแล้ว ถ้าไปเที่ยวระเหเรหะนอนอยู่แห่งโน้นแห่งนี้บ้างถึงแม้ว่าจะคุยว่าเป็นโสคแก่ตน ไม่มีใครเป็นนายก็จริง แต่ต้องไม่ลืมว่าพวกคนจรจัดที่มันไปเที่ยวนอนอาศัยศาลา วัด มันก็เป็นโสคแก่ตนเหมือนกัน แต่ใครจะเรียกมันว่าเป็นคนมีหลักฐานบ้างฤ?

ห้องสมุดแนะแนว

กองแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ

๒๑

(๒) **มีครอบครัวอันมั่นคง** คือมีภรรยาเป็นเนื้อเป็นตัว ซึ่งจะออกหน้าออกตาไปวัดไปวาได้ ไม่ใช่หาหญิงแพศยามาเลี้ยงไว้สำหรับความพอใจชั่วคราว และไม่ใช่มีเมียแต่ด้วยความมุ่งหมายจะปอกลอก เอาทรัพย์สินสมบัติของหญิงแล้วและทิ้งไปหาใหม่ การมีเมียไม่ควรที่จะเห็นเป็นของง่าย ๆ หรือของสำหรับความพอใจชั่วคราว คราวคิดหาผู้ที่จะได้เป็นคู่ชีวิตและฝากเหย้าเฝ้าเรือนเป็นหูเป็นตาแทนตัว ในเมื่อผัวต้องไปทำงาน ดังนั้นจึงจะเรียกว่ามีครอบครัวเป็นหลักฐาน ผู้ที่มีภรรยาเป็นหลักฐานย่อมเป็นศรีแก่ตัวและเป็นที่น่าไว้วางใจ เพราะอย่างไร ๆ ก็จำจะต้องนึกถึงบุตรภรรยานอกจากตนเอง จะประพฤติเหลวไหลไปก็ไม่สู้หนัก แต่ผู้ที่มีเมียไม่เป็นหลักฐาน ย่อมมีแต่หนทางที่จะพากันไปสู่ความพินาศฉิบหาย จึงไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ

(๓) **ตั้งตนไว้ในที่ชอบ** คือไม่ประพฤติเป็นคนสามะเลเทเมา สูบฝิ่น กินเหล้า หรือเป็นนักเลงเล่นเบี้ย และเล่นผู้หญิง ซึ่งล้วนเป็นอบายมุข บ่อเกิดแห่งความพินาศฉิบหายทั้งสิ้น ผู้ที่ประพฤติเป็นนักเลงต่าง ๆ มักพอใจอ้างว่าเขาอย่างฝรั่ง แต่จะต้องถามว่าฝรั่งอะไร? เพราะฝรั่งมิใช่จะดีทั้งหมดก็หาไม่ได้ ถ้าฝรั่งเป็นคนดีทั้งหมดแล้ว ที่เมืองฝรั่งคงไม่ต้องมีกฎหมายแต่เนี่กคุกตารางก็มีอยู่บริบูรณ์ทุกแห่งและไม่ใช่อยู่ว่างเปล่าด้วย มีนักโทษเต็ม ๆ ไปทุกแห่ง ถ้าใครเข้าใจว่า การอ้างว่าเขาอย่างฝรั่งเป็นเครื่องแก้ตัวพอแล้วสำหรับจะประพฤติสามะเลเทเมา ก็นับว่าเข้าใจผิด ไม่เชื่อตามฝรั่งดี ๆ เขาพูด

ยกมากล่าวแต่โดยย่อพอสังเขปเท่านั้น ก็เพียงพอแล้ว และถ้าใคร
 ครอบงำไปสักนิดหน่อย ก็จะเข้าใจว่า ความมีหลักฐานนั้นคืออะไร และ
 จะแสดงให้เห็นได้ว่า แท้จริงทุกๆ คนมีโอกาสนั้นๆ กันที่จะกระทำตนให้เป็น
 ผู้มีหลักฐาน แต่ถ้าใครไม่ถือเอาโอกาสนั้นนั้นแล้ว แม้จะต้องเสียเปรียบผู้ที่
 เขาได้พยายามแล้ว จะโทษใครไม่ได้เลยนอกจากตนเอง

๑๐. ความจงรักภักดี

นี่เป็นคุณวิเศษอัน ๑ ซึ่งได้มีผู้อธิบายมามากแล้วเป็นเอนกประการ
 และควายนัยต่าง ๆ นานา เพราะฉะนั้นในที่นี้ไม่จำเป็นจะต้องกล่าวให้ยืดยาว
 และถ้าจะกล่าวให้ยืดยาวไป ก็คงจะต้องซ้ำข้อความที่ใคร ๆ ได้กล่าวมาแล้ว
 บ้าง แต่ครั้นจะไม่กล่าวถึงเสียทีเดียว ก็จะเป็นการบกพร่องไปเพราะ
 ความจงรักภักดีย่อมเป็นคุณวิเศษอัน ๑ ซึ่งพึงแสวงในตัวบุคคลที่จะได้รับ
 มอบให้กระทำการในหน้าที่ไม่ว่าใหญ่หรือน้อย และถ้ายังเป็นผู้ที่ต้องกระ-
 ทำการในหน้าที่ผู้บังคับบัญชาคนแล้ว ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งขึ้น

ความจงรักภักดีแปลว่าอะไร ?

แปลว่า “ความยอมสละตนเพื่อประโยชน์แห่งท่าน” คือถึงแม้ว่า
 ตนจะต้องได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ทกระกำลังมาก หรือจนถึงต้องสิ้น
 ชีวิตเป็นที่สุด ก็ยอมได้ทั้งสิ้น เพื่อมุ่งประโยชน์อันแท้จริงให้มีแก่ชาติ
 ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ผู้ที่ยอมเสียสละเช่นนี้ได้ โดยมิได้รู้สึกเสียกายเลย ต้องเป็นผู้ที่ถึงแล้วซึ่งความรุ่งเรืองชั้นสูง จึงจะเข้าใจซึ้งซาบว่าตนของตนนั้น แท้จริงเปรียบเหมือนปรมาณูผงก้อนเล็กนิดเดียว ซึ่งเป็นส่วน ๑ แห่งภูเขาใหญ่อันเราสมมตินามเรียกว่า ชาติ และถ้าชาติของเราแตกสลายไปเสียแล้วตัวเราผู้เป็นผงก้อนเดียวนั้น ก็จะต้องล่องลอยตามลมไป สุกแท้แต่ลมจะหอบไปทางไหน เมื่อเข้าใจเช่นนี้แน่ชัดแล้ว จึงจะเข้าใจได้ว่า แท้จริงรากาของตนนั้น ที่มีอยู่แม้แต่เล็กน้อยปานใด ก็เพราะอาศัยเหตุที่ยังคงเป็นส่วน ๑ แห่งชาติซึ่งยังเป็นเอกราชไม่ต้องเป็นข้าใครอยู่เท่านั้น และเพื่อเหตุฉะนั้น ผู้ที่เข้าใจจริงแล้ว จึงไม่รู้สึกเลยว่า การเสียสละส่วนตัวใด ๆ จะเป็นข้อควรเป็นห่วงหวนเหวน นี่เป็นความจริงรักภักดีแท้จริง

และความจงรักภักดีแท้จริงนี้ คือความรักชาติ ซึ่งคนไทยสมัยใหม่พอใจพูดอยู่จนติดปาก แต่ซึ่งหาผู้เข้าใจซึ้งซาบจริงได้น้อยนัก

ข้อความแสดงคุณวิเศษ ๑๐ ประการ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วนี้ ได้กล่าวมาแล้วโดยย่อพอเป็นเครื่องเตือนใจผู้ที่ตั้งหน้าจะทำการให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองโดยแท้จริง ไม่ใช่รักชาติแต่ปาก

หวังใจว่าข้อความที่แสดงมาแล้วนี้ จะพอแสดงให้เห็นว่าแท้จริงผู้ที่จะเป็นใหญ่หรือมีตำแหน่งหน้าที่มั่นคงจริงแล้ว จะอาศัยแต่ความรู้วิชาอย่าง

เดียวเท่านั้นหาพอไม่ และเพราะเหตุที่มีผู้มักเข้าใจว่าผิดในข้อนี้ จึงมีผู้ที่ต้องได้รับความไม่พอใจอยู่บ้าง แต่ถ้าแม้ผู้อ่านหนังสือนี้ใช้วิจารณญาณไตร่ตรองดูให้ดีแล้ว หวังใจว่าจะเห็นจริงด้วยตามความเห็นที่ได้แสดงมาข้างบนนี้ และเมื่อเข้าใจแล้ว หวังใจว่าจะช่วยกันเพาะความเห็นในทางที่ถูกที่ควรขึ้นบ้าง เชื่อว่าคงจะเป็นกุศลประโยชน์แก่เราและท่านทั้งหลาย ผู้มีความมุ่งดีต่อชาติไทยอยู่ด้วยกันทุกคนนั้นเป็นแน่แท้

(พระบรมนามาภิไธย) **วชิราวุธ ปร.**

สนามจันทร์

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๗

สารนิพนธ์ของนักเรียนโรงเรียนราชินี

โคลงสุภาษิต

พระราชนิพนธ์

ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาษิตของนักรบโบราณ

นักบวชฝรั่งเศสโบราณมีภาษิตอยู่อัน ๔ สำหรับสอนบรรพชิตฐานแห่งความ
ประพฤติของเขา. แม้ภาษิตที่มุ่งจับใจเรานี้, มีข้อความดังต่อไปนี้ :-

โคลงสามานิต

"Mon bras à roi,

"Mon cœur aux dames,

"L'honneur à moi."

ภาษิตบทนี้เป็นที่จับใจข้าพเจ้าโดยยิ่ง. จึงได้เขียนลงที่สมณศาลาโคลง

ภาษาไทยขึ้นไว้ :-

พระราชนิพนธ์

• *"มรณมรณมรณมรณ"* *มรณมรณมรณมรณ*

"มรณมรณมรณมรณ" *มรณมรณมรณมรณ*

"มรณมรณมรณมรณ" *มรณมรณมรณมรณ*

"มรณมรณมรณมรณ" *มรณมรณมรณมรณ*

ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่อแต่งโคลงแล้วข้าพเจ้าได้ให้นายช่างราชบัณฑิตเขียน ในกรมศิลปากร,
ซึ่งมีโกศล, เจ้ากรมพินัย ๔ กวพ เพื่อประกอบโคลงบทนี้ในพระตำรา
ภาษา ๔ โคลง "สุลลิตสมิต" ให้ชื่อนานาจากจำลองลงพิมพ์ใน "สุลลิตสมิต",
พริ้นท์กับโคลง

ศักราชคต

มหาราช

ที่ประทับ ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

ภาษิตของนักรบโบราณ

นักรบฝรั่งเศสโบราณมีภาษิตอยู่อัน ๑ สำหรับเป็นบรรทัดฐานแห่งความประพฤติของเขา. เป็นภาษิตที่น่าจับใจยิ่งนัก, มีข้อความดังต่อไปนี้ :-

“Mon âme au Dieu,

“Mon bras au roi,

“Mon coeur aux dames,

“L'honneur à moi.”

ภาษิตบทนี้เป็นที่จับใจข้าพเจ้ายิ่งนัก, จึงได้นิพนธ์เทียบเป็นคำโคลงภาษาไทยขึ้นไว้ว่า :-

๑ “มะโนมอบพระผู้ เสวยสวรรค์

“แขนมอบถวายทรงธรรม เทอดกล้า

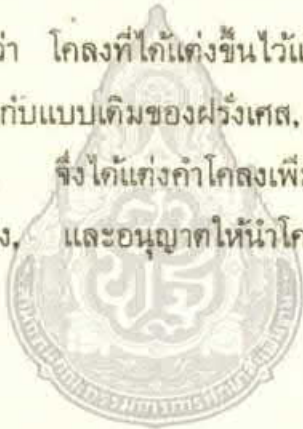
“ดวงใจมอบเมียขวัญ และแม่

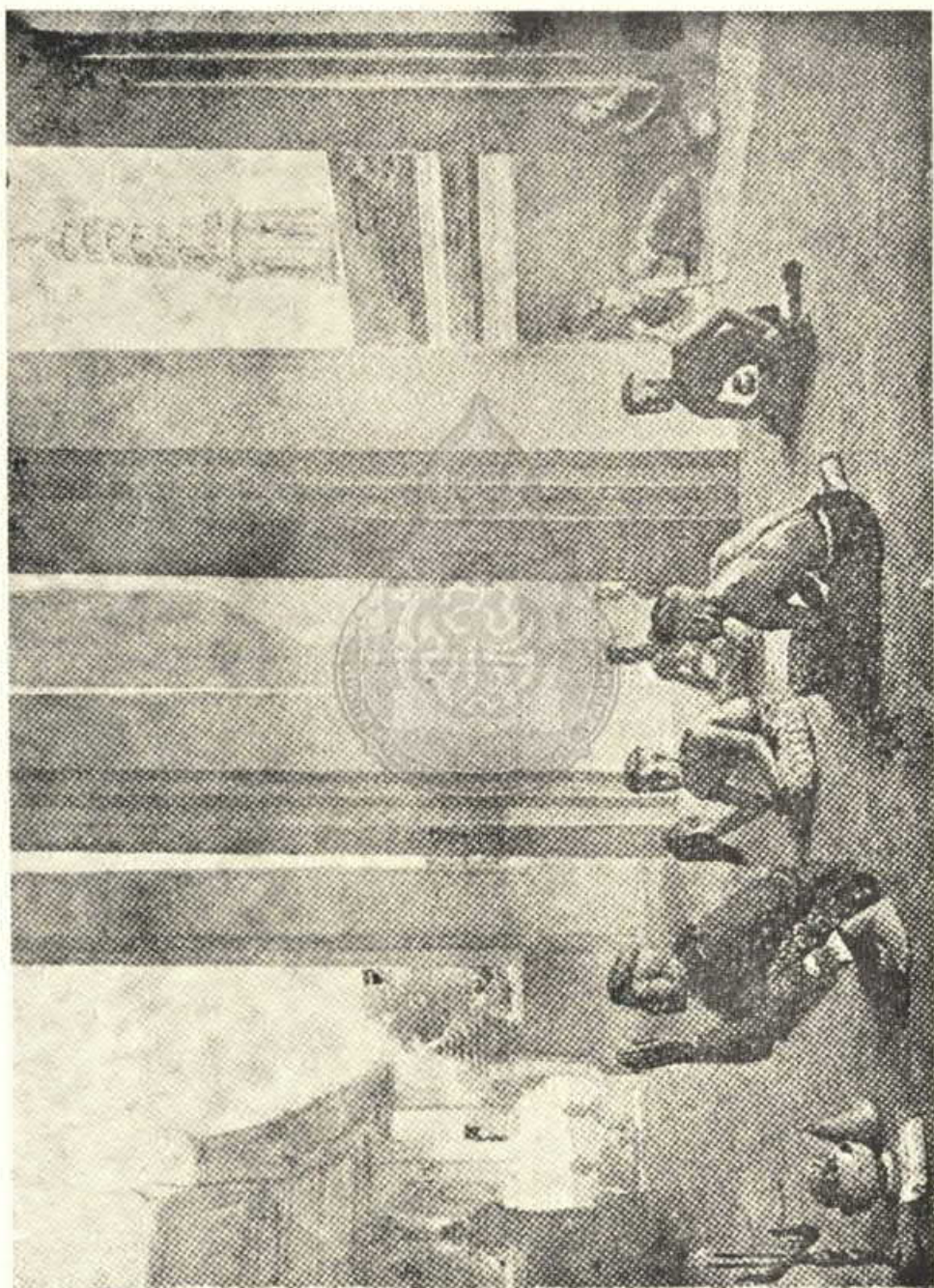
“เกียรติศักดิ์รักของข้า มอบไว้แก่ตัว” ๗

เมื่อแต่งโคลงแล้วข้าพเจ้าได้ให้นายช่างชาติธิดาเขียน ในกรมศิลปากร, ชื่อริโกลี, เขียนภาพขึ้นไว้ ๔ ภาพ เพื่อประกอบโคลงบทนั้นบาทละภาพ. ภาพทั้ง ๔ นั้นคณะ “กุสิดสมิต” ได้ขออนุญาตจำลองลงพิมพ์ใน “กุสิดสมิต”, พร้อมกับโคลง.

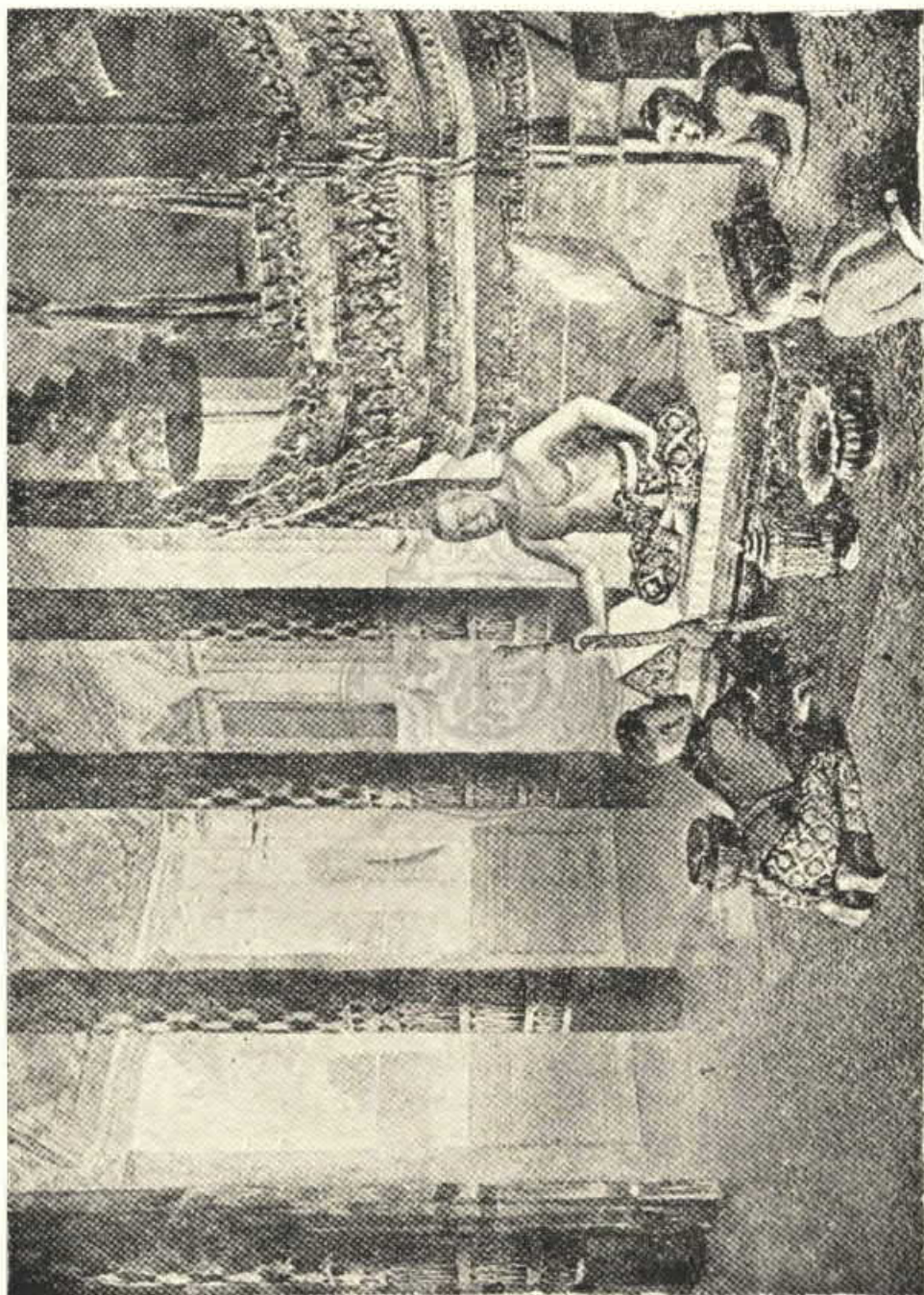
ภาพนั้นนายช่างไค้เขียนด้วยสีน้ำอย่างวิจิตร, แต่ครั้นว่าจะจัดการจำลอง
เป็นหลายสีก็เกรงว่าจะไม่ไฉ่คงามเพียงพอ, จึงได้ให้จำลองเป็นสีเดียว ซึ่ง
เป็นของที่ทำได้ดีโดยแน่นอน, และ “กุติตสมิต” ได้นำภาพเหล่านี้ลงใน
ระหว่างเวลาที่เสื่อปากกองเสนาหลวงรักษาพระองค์กำลังชุมพลอยู่ ที่สนาม
จันทร์, เดือนมกราคม, พ.ศ. ๒๔๖๑.

อนึ่งข้าพเจ้าเห็นว่า โคลงที่ไค้แต่งขึ้นไว้แล้วบท ๑ นั้น, ไค้ทรงบรรจุ
ความให้ลงสั้น ๆ สมกับแบบเดิมของฝรั่งเศส, บางที่ผู้อ่านจะยังเข้าใจความ
ไม่แจ่มแจ้งเพียงพอ, จึงได้แก่งคำโคลงเพิ่มเติมขึ้นอีก เพื่อบรรยาย
ข้อความให้กว้างขวาง, และอนุญาตให้นำโคลงนั้น ๆ ลงพิมพ์ในหนังสือ
“กุติตสมิต” ด้วย.

ภาพแสดงฉากจากละครเรื่อง "พระยาพิชัยดาบหัก"

โคลงภาษิตนักรบโบราณ

นายพลเสือป่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นายกเสือป่า และผู้บัญชาการกองเสนาหลวงรักษาพระองค์

ทรงพระราชนิพนธ์

๑ “มะโนมอบพระผู้

สวดยสวรงค์”

นักรบต้องรักษธรรม

เที่ยงแท้

ยามสู้ยุทธภูมิอัน

ประชิด

จิตจึงจะมั่นแม้

ศึกกล้าไปข้าม

๑ สงครามทำเพื่อป้องกัน

ธรรมา

นักรบเริงอาศาศ

ไปคราม

อยู่ในที่ถูกหา

ความฉลาด ได้ฤา

จิตมั่นขวัญพาข้าม

ปลอดภัยอันตราย

๑ เป็นชายเชื่อชาติแล้ว

เพ็ญขวัญ

“แขนมอบถวายทรงธรรม์

เทอดกล้า”

รับใช้เพื่อป้องกัน

วรบาท พระเอย

เพื่อพระคงคู่ฟ้า

ครอบเกล้าเราสราญ

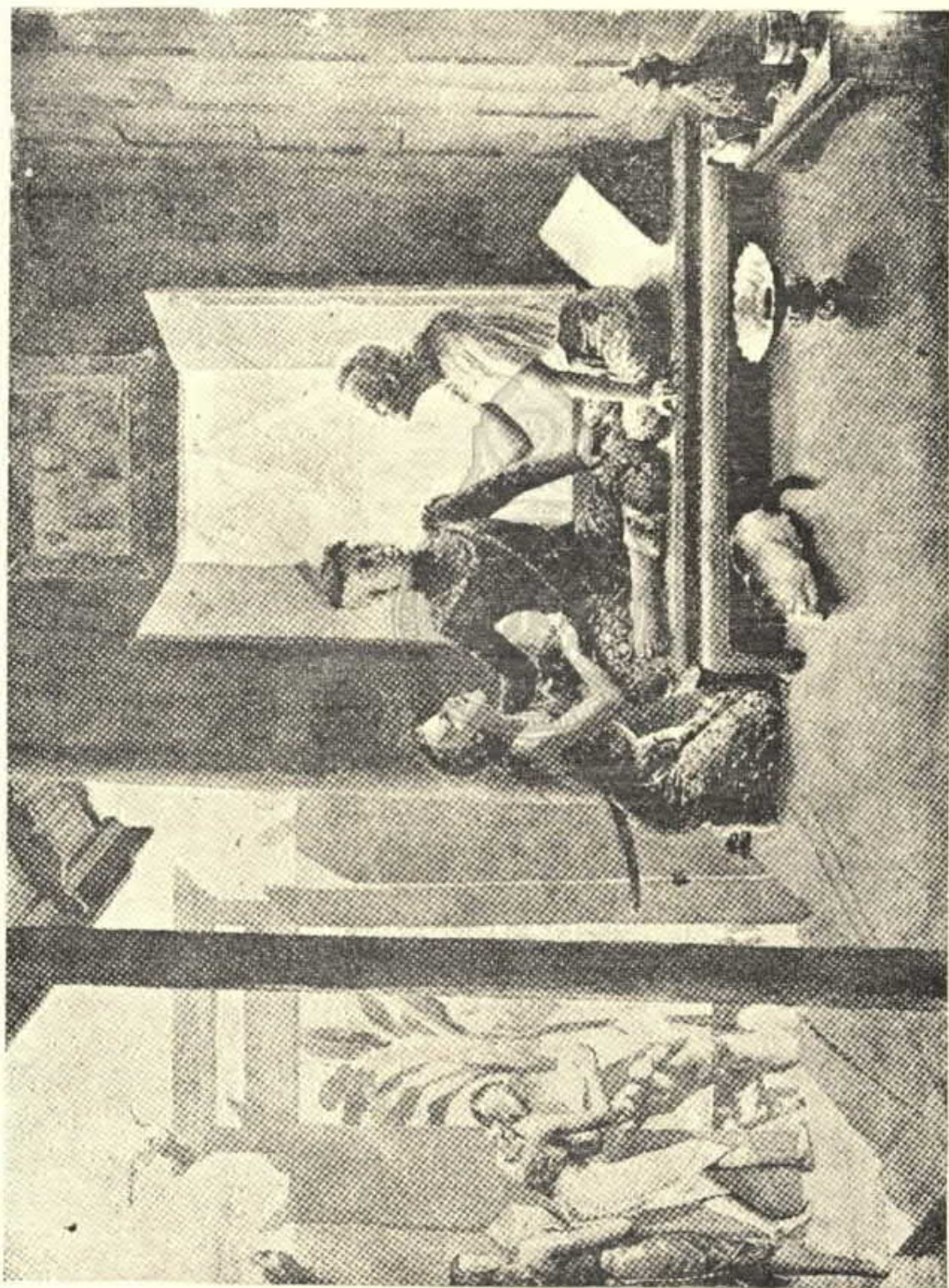
๑ ภูบาลจะตรัสใช้	ไคลคลา
เห็นห่างจากเคหา	ห่างห้อง
ภักดีและอรสา	เพราะเชื่อ
ว่าพระบารมีป้อง	ปกเกล้าเราไป

๑ หักใจรจากห้อง	หฤหรรษ์
รักษาราชและรักษารมย์	เที่ยงแท้
<u>“ทวงใจมอบเมียขวัญ</u>	<u>และแม่”</u>
คงเสนห์อยู่แม่	อยู่ร้างกลางสนาม

๑ ยามไปในดินกว้าง	ทางไกล
พบสิ่งยั่วชวนใจ	อยู่บ้าง
ก็จะไม่เหลวไหล	หลงวุ่น
เพราะจิตจอกอยู่ข้าง	หนึ่งแล้วมันคง

๑ รดแรงก็ยงยุทธแย่ง	ยิ่งภัย อื่นนอ
จำจะต้องทำใจ	กาจกล้า
นักรบจึงควรไฟ	เตือนสติ ตนเอง
<u>“เกียรติศักดิ์รักษของข้า</u>	<u>มอบไว้แก่ตัว”</u>

ការងារ រៀនសូត្ររបស់ស្រី

ហើយគេក៏រត់រាល់ខាង អមយង្គ័រទៅតា

๐ มัวรอให้พวกฟ้อง

กงไม่รู้จิตเหมือน

ใครจะทราบว่าเป็น

ตัวสีเตือนตัวไว้

๐ สรุปลความว่าแม้มัน

อีกภักดีอาสา

รักเมียรักแม่พา

สงวนศักดิ์จักสละได้

๐ ศรี ศรีสวัสดิพร้อม

สิทธิ์ จิตุพรต

ฤทธิ์ เรืองฤทธิ์แรงรณ

ชัย ชะนะศึกเกล้า

๐ ปวง พลเสือบ้าผู้

ภัย พิบัติอย่ามี

พิ บุญพิริยภัย

นาศ อะมิทวัจจิต้อง

คอยเตือน

จิตได้

นึกหวน ชื่นนอ

เหมาะแก่ทุกยาม

ธรรมา ธิปแช

ราชไท

ใจแน่ว

หมดแม่ชีวี

พลผล

อย่าเกล้า

อริราช

เกียรติก็องสากล

ภักดี

พาดฟ้อง

โยยิ่ง ยิ่งเทอญ

ขัตตน้อยอย่ามี ฯ

โคลงสุภาสิตบทที่ ๑

๑ อุตีสถมิตมุงไว้	ชวนหัว ก็จริง
แต่ตกลงผู้ตัว	เก่งแท้
ย่อมรู้จักพูดพัว	พันพิทย์ บ้างนอ
ฉนั้นจึงขอโทษแม่	พลาคพลั้งขออภัย ฯ

“ ชัมมะกาโม ภว โหติ ”

๑ <u>“ผู้ใดใฝ่จิตตั้ง</u>	<u>ในธรรม</u>
<u>“แม่ดูกรวิระยา</u>	<u>ชัมคิ</u>
<u>“ที่สุดก็ย่อมเข้าใจ</u>	<u>นะพวก พาลนอ”</u>
ใครปราศญ์ก็ย่อมรู้	เช่นนั้นแน่นอน
๑ ในสมรศึกใหญ่ครั้ง	เยอรมัน
มุ่งจิตคิดอาธรรม	ชัมหล้า
ประเทศพวกสัมพันธมิตร	ระมิตร
สุจริตวัตรธรรมกล้า	กลั่นแกลัวกลางสนาม
๑ ไปขามเพราะรบเพื่อ	ธรรมา ธิปแช
ยอมสละทุกสิ่งสา	มารดแท้
ชำนะซึ่งแสนยา	นุภาพ แล้วพ่อ
จงให้ให้เสียงแล	ส่งชรวงชโย ฯ

“อัมมะเทสสี ปรากะโว”

๑ <u>“โยโสโมห์มิกแล้ว</u>	<u>ชังธรรม</u>
<u>“ถึงจะมีกำลัง</u>	<u>มากล้น</u>
<u>“ที่สุดก็ระยำ</u>	<u>ยับฉิบ หายแฮ”</u>
แม้ชนะเบื่องตัน	สูกท่ายมลายขวัญ
๑ <u>เยอรมันเมาโมห์แม่น</u>	ชนมาร
เชือดฤทธิ์ทหารหาญ	เค็กกล้ำ
เชือปืนใหญ่ยิงผลาญ	เชือพิฆ ไอ้อือ
ทั้งทอดธรรมทัวหล้า	เลิกส้วนทางคน
๑ <u>กะมลเหี่ยมโหดไว้</u>	<u>ธรรมา</u>
ธรรมบ่คุ้มผู้อา	ลิจไชว์
จึงถึงซึ่งปะรา	ชัยฉิบ หายแฮ
เสียศักดิ์เสียยศได้	คังนี้กรรมสนอง ฯ
๑ <u>เชิญครองกูเกิดผู้</u>	<u>นิยม</u>
และรักเยอรมันชม	เปาะแล้ว
ไว้ธรรมย่อมระทม	ทุกซ์แน นาพ่อ
ไกรวัชรธรรมจึงแคล้ว	กลาตพันภัยพาล ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒

“ นันท์ ทุกข์สสะ มุล ”

โคลง ๓

๑ “ <u>เพลิตเพลินทางสนุก</u>	<u>เป็นมูลทุกข์แน่แท้</u> ”
ซ้อหนีจกกล่าวแก้	อรรถให้จะเจน ฯ

โคลง ๔

๑ เช่นคนชอบคิมน้ำ	สุรา
ยามคิมาแล้วเฮฮา	สนุก
รุ่งขึ้นสิวิงหา	น้ำคิม วุ่นแฮ
คอผาตปราศจากสุข	จุจใช้ขึ้นคอ
๑ อีกพอได้รับรส	สุรา
พาจิตมากามา	กลัดกลุ้ม
เที่ยวคบพวกหญิงลา	มกมาก
เลยเจ็บกับคัม	กับได้สบายใจ
๑ โรคภัยเบียดเบียนแล้ว	ควรวณฺครว
เที่ยววุ่นแสวงทาง	ดับปวด
วิเริ่มสุบผีนาง	ที่ช่วย ได้นา
เลยติดโดยเร็วรวค	หนึ่งแล้วฤหาย

๑ สันอายุเพราะฝันไซร์	มาธรรม
สุจริตประจำ	จิตสิ้น
วิเริ่มการระยำ	ยับย้อย
ฝันประหารทุกชั้น	ทุกก่อนธรรมมา

๑ วิหาสินทรัพย์จ้าย	อาธรรม
เริ่มเล่นการพนัน	โลภมาก
ยิ่งเสียยิ่งเข้มขัน	เล่นหนัก ขึ้นเฮ
เสียทรัพย์กลับลำบาก	สุกพันคนนา

๑ แท้ว่าความเจียนนั้น	หอนหาย
ยิ่งทวนทวย	หาสุข
กินเหล้าเพื่อสบาย	ไปหยุด
คบสัตรีแก้ทุกข์	โรคร้ายแรงทวี

๑ ทั้งนี้สนุกมาก	เกินควร
จึงกลับให้ทุกข์ทวน	ทุกข์หนัก
ผู้ฉลาดจงหวล	เกือนสติ ตนเอง
ทนสืเป็นที่รัก	อย่าล้าลงผลาญตน ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓

"In Vino Veritas"

("อิน วิน เวริตาส." - สุภาษิตละติน.)

(โคลงสั้น)

๑ "ในเมรีย่อมรู้

ภาษิตนี้ฉันใด

ชาวโรมชอบพูดสิ่ง

คนโลกจึงบ่นอยู่

๑ เขาไขว่มุ่งกล่าวถ้อย

ยามดื่มเมรียเมา

ความในจิตจักเผย

กระจำงคังชาวแก้ว

๑ ใครมีกิจใหญ่แม่

เสียสติความลับ

ศัตถุจึงมักกิด

ทำสนธิเสรแสรัง

ความจริง"

ใครรู้

สองงาม ฉนั้นนา

ยัดใจ

เปรียบเปรย

อยู่แล้ว

แผ่หมก เจี้ยวพ้อ

เหน่งใส

ควรบีค

จักแจ้ง

ชวนดื่ม

หลอกหลอน

- ๑ คัสกรผู้เสกแสงวัง ทำเป็น มิตรฤา
 ลวงหลอกให้ตายใจ เชื่อแล
 ร้ายยิ่งสลัดเห็น แน่ชัด
 เชื้อผิดสุดคิดแก้ นิบหาย
- ๑ แม่หมายมุงจักได้ เจริญศรี
 เลือกมิตรระวังตัว อย่าพลั้ง
 สุราอีกนารี คือเกรียง มีอนา
 แห่งมิตรผู้ตั้ง จิตผลาญ
- ๑ การคบมิตรจุงได้ สังเกต
 ไครชอบชวนดื่มมอม ผีอนไชว
 คือมิตรปฏิรูปเลศ กลกลอก กลับแซ
 คงจะมุงแต่ไร เล่ห์กล
- ๑ รักตนจงอย่าได้ เมามาย
 เพลอสติจักพา จิตข้อง
 ยามดื่มอย่าดูตาย ถิ่นแต่ น้อยเทอญ
 กุมสติไว้ป้อง ปักภัย ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔

“Honi soit qui mal y pense”

(“ฮอนิ ซัวต์ คี มัล อี ปองส์.” - ภาษิตเครื่องราชอิศริยาภรณ์
“การ์เตอร์” ของอังกฤษ.)

(โคลงจิตรวลดา)

๑ “ผู้เห็นความชั่วร้าย	ในสิ่ง	นั้นๆ
“ควรเร่งคิดละอาย	แก่จิต”	
แปลความว่ายังมี	ใจหยาบ	
ยังจะมุ่งคิดหยาบ	รำไป	
๑ แม้ใจสุจริตล้วน	ใสสะอาด	
ย่อมอยากแต่เห็นงาม	รอบข้าง	
ไม่ค่อยจะมาตร่ม่ง	ร้ายแต่	ใครเลย
เห็นบกพร่องบ้างย่อม	อภัย	
๑ แม้ใจทุจริตปราศ	จากกรรม	
ย่อมอยากแต่เห็นคน	อื่นโหด	
เห็นเพื่อนระยำไป	หมดโลก	
คอยแต่ติโทษผู้	อื่นเสมอ	

๑ เออความที่ชั่วนั้น
ผิดแต่น้อยมากส่วน
อยากชมก็ปลุกเปิด
อยากติก็ปั้นผิด

มีทุก คนนา
เท่านั้น
แต่ชอบ ชมเทอญ
ติช

๑ กังนี้ใครมุ่งให้
ยามเมื่อเห็นใครทำ
จงตำรึห์รอบก่อน
ชมติควรให้ปลอด

ชนชอบ
กิจไชรวิ
ออกปาก นาพ่อ
เพื่อนเถียง

๑ ลำเอียงเพราะอำนาจ
ใจชั่วนึกชั่วแทน
ถึงแม้จะติชม
กนยอมรังเกียจผู้

อะคติ
กนเกลียด
ใครห่อน เชื่อเลย
จิตทรม

๑ จิตงามก็สุภาพ
ยอมจะไม่หาความ
ชมติยอมมีคน
ปองประโยชน์ให้แก่

เปนศรี สวัสดิ์กัน
ใส่ไคล
เคารพ แม่นแล
มิตรจริง ๆ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๕

“สนนัทธ ชัตติโย ตระปติ”

(ธรรมะบท, ชุตตะกะนิกาย.)

(โคลงสุภาพ)

๑ “ยามองค์ชัตติยะเจ้า

“ทรงพิชัยภูษา

“ยามนั้นย่อมสง่า

“ราวจะชวนข้าแก่แล้ว

๑ นิกรใดไว้ราช

เหมือนชาครธงชัยชู

ขุนนำบริปู

ไว้รักษัรจึงว่า

๑ ภัยพาลใดจะสู้

ใจเหี้ยวย่อมป่วน

ใจเหี้ยมย่อมประจัญ

อาจชนะแพ้ได้

จอมประชา

เสร็จแล้ว

งามจับ ใจแฮ

แก่วนกล้ากลางสมร”ฯ

นำหมู่

จิตกล้า

พลอีก หาญฮือ

เหว่แท้ใดปาน

ใจตน ไต่ฤๅ

เคิกไซ้

เคิกห่อน เกรงเลย

แน่แท้เพราะขวัญ

๑ เหตุฉนั้นยามเหล้าเข้า	เห็นองค์
วีระราชกษัตริ์ทรง	เครื่องพร้อม
กรกุมพระแสงยง	ยรรสพรัง
จิตจึงปราโมทย์น้อม	นอบเกล้าบังคม

๑ บรมกษัตริ์เจ้า	จักริน
ทรงรัตนโกสินทร์	แหล่งนี้
ยุทธศาสตร์ทรงชิน	ชาญเชี่ยวชาญ
เหมือนนกษัตริ์อารยะก็	ก่อนแท้ทุกองค์

๑ ทรงผดุงพลพยุหพร้อม	เผื่อยรณ
ทรงสถิตที่จอมพล	เพริศแพรว
ทรงเอาหฤทัยสนธิ์	สอดส่อง
ทรงเมตตาพลเกล้า	มาตร้แม่นพระสหาย

๑ ฉนี้ชายนักรบเชื้อ	ชาติไท
จึงอุส่าห์ออกไป	ศึกห้าว
ชิงชัยจบไคชัย	ชนะศึก
ประกาศเกียรติอะกร้าว	ครีกครันเกียรติสยาม ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๖

“โยคาเว ขาเยเต ภูริ, อะโยคา ภูริ สัมพะโย.”

(ธรรมะบท, ชุทตะกะนิกาย)

(โคลงมหาจิตรลดา)

-
๑ <u>“ปัญญาย่อมเกิดเพราะ</u>	<u>ประกอบ”</u>
แม้หมั่นจึงจะรู้	มากได้
ยิ่งเรียนยิ่งรอบรู้	แหลมหลัก
เหมือนมีกลับไว้จึง	จะใช้สมจินต์
๑ <u>“ความสิ้นความผูกแห่ง</u>	<u>ปัญญา</u>
<u>“ย่อมจะเกิดเพราะไม่</u>	<u>ประกอบ</u>
เกียจคร้านบ่หาความ	รู้เพิ่ม
เหมือนมีคเก็บมอบไว้	แก่ผู้ไปถนอม
๑ ปราชญ์ย่อมรู้แน่แล้ว	ไปลงน
ว่าจะรอบรู้เอง	ยากแท้
จำเอนจะชวนชวาย	เรียนร่ำ ไปนา
บ่มีทผูกแม่เมื่อ	แก่เจ้าจวนตาย

- ๑ ฝ่ายชนผู้ไ้ไปราชณั
ก็แต่อวคว่าตน
ศึกษาสักสิ่งสอง
สมุคเข้าคู้หมค
- ๑ พอพ้นจากที่ศึก
คิดว่าเรียนรูจบ
พุดโอ้อวคหาญสอน
ไปเน้นก็พลาคพลั้ง
- ๑ คนหนึ่งหวมเฝ้าค
คำปราชณัและผู้มี
เพราะหวังจะรับเรื่อง
เพิ่มพิชาลุซึ่ง
- ๑ การเพลนว่ารู้มาก
เปนเครื่องที่ทอนความ
การอยากจะขอเรียน
ถึงจะเ้งออาจลู้
- แท้จริง
รอบรู้
สิ่งก็ อวคโว
ไปชำลิมหนอ
- ชาสถาน
สรรพศาสตร์
ผู้ใหญ่
เพราะไว้ทุนจริง
- คอยสคับ
อายุ
เปนประโยชน์
มักกว้างทางเจริญ
- เพียงพอ แล้วฤา
สามารถ
อยู่ทุก เมื่อแล
เพื่อนผู้อวคดี ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑

“สัพเพสฺส สัมภุตานํ สามัคคี วุฑฒิสาธิกา”

(สมเด็จพระสังฆราช สท ทรงรจนา)

(โคลงสินธุมาลี)

๑ “ความสมัครพรรคพร้อม

แห่งชน ปวงแล

“ผู้อยู่เป็นหมู่สน

ธิจิต

“ย่อมเป็นเครื่องยังผล

เจริญรุ่ง

“น้อยใหญ่ให้สัมฤทธิ์

ทั้งจิต”

๑ จงถวิลภาษิตนี้

ทุกคน เพื่อนเอย

เสือบ่าทั้งนายพล

สมัคร

เชิญกอบพิริยผล

เยี่ยมมค เกิดดี

กายย่อมแต่หมั่นนัก

นำชม

๑ นิยมใดเพื่อรัก

ซาหาร

ต่างก็รีบลงลาน

เรียกพวก

ของใหญ่จะเปรียบปาน

ร้อยเท่า ทั่วฮือ

มันก็ช่วยกันสวดก

คว่ำหัวไป

• แม่ใครอุกจากล้า
มดก็พร้อมกันพรั่ง
ตัวน้อยแต่กำลัง
อาจที่จะป้องกัน

กรายรัง มั่นๆ
ออกกัก
รวมหมู่ มวลแซ
ภยัน

• อันเราเป็นชาติเชื้อ
ตัวเล็กก็มีใจ
ไม่ยอมระยอบใคร
ถึงอิริยาบถ

ชาวไทย
ใหญ่ป้า
ในโลก เลยพ่อ
ห่อนแสง

• รวมแรงกันเข้ากอบ
รวมทรัพย์มั่งคั่งสถาน
รวมจิตอภิบาล
รวมรบป้องกันเขต

การงาน
ดินเทศ
บ้านเกิด
ชอบสยาม

• เสียงามอย่าเสียศักดิ์
เสียทรัพย์อย่าเสียอรรถ
เสียชีพอย่าเสียสัตย์
เสียชาติอย่าเสียผู้

ศรีสวัสดิ์
รอบรู้
ธรรมะ
ตระชนม์ ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๘

“Amici vitia si feras, facias tua.”

(“อะมิชิ วิเชีย สิ ฟรัส, เฟาซิอัส ทูวะ.” - ภาษิตละติน, ของนักปราชญ์โรมัน ชื่อ ปุปลิอุส สิริส.)

(โคลงวิชมาลี)

๐ “เห็นมิตรทำชั่วแล้ว

เพิกเฉย

“เท่ากับสุขตัวเอง

นั่นแล”

ภาษิตเช่นนี้เคย

พบอยู่

ในพุทธศาสนาแท้

น่ากึ่ง

๐ ฟังเข้าใจว่าแม้

รักมิตร

มิตรประพฤติดีควร

ชอบมาก

แม้มิตรประพฤติผิด

ใจเหี่ยว

รักอย่ารักแต่ปาก

จึงควร

๐ หวลทองกุซึ่งด้อย

ภาษิต เทอญพ้อ

คนอื่นจะชังเรา

แน่ไซร้

โดยดูว่าคบมิตร

สหายอย่าง ไทนอก

มิตรชั่วอาจพาให้

เสื่อมศรี

• มีคนอยู่มากเข้า
ว่าหากจะซื้อตรง
ต้องนั่งอยู่แม่มิตร
ปกปิดความผิดแม่

ใจผิด
เที่ยงแท้
ทำชั่ว
ทราบความ

• ตามจริงแม่ตรีด้วย
ก็จะเห็นด้วยตาม
ผู้เริ่มรักก่อการ
แม้ว่าถูกท้วงจิต

วิจารณ์
ภาษี
ชั่วอย่าง ไตฤ
อาจกลาย

• มิตรสหายแม้ว่ารัก
เห็นมิตรจะผิดควร
เกรงใจแต่ในสิ่ง
ท้วงเพื่อกันผิดกร้าม

กันจริง
กล่าวห้าม
ควรที่ จึงดี
เพื่อนโย

• ใครถูกมิตรท้วงกลับ
นับว่าเห็นแก่ตัว
ไม่อาจจะรักใคร
อันจะเป็นมิตรพัน

ขัดใจ
มากล้น
นอกจาก ตัวเอง
วิสัย ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕

"Yet this inconsistency is such,

"As you too shall adore;

"I could not love thee, dear, so much,

"Loved I not honour more."

(จากโคลง ลามรยาไปทัฬห, ของจินตะกะว้างกฤษชื้อ วิชารดลัฟเลซ,
พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๕๐๑.)

(โคลงสุภาพ)

๑ "แต่การทอดทิ้งหล่อน

รีบไป

"หล่อนก็จะมีใจ

ชอบแท้

"พี่จะรักหล่อนได้

มากเท่า นีญา

"แม้มีรักศักดิ์แล้

เลิศล้ำกว่าปวง" ๖

๑ ห้วงเมื่อยเสียดกิจทั้ง

กรณีย์

ยามจะต้องไปตี

ก่อเสี้ยน

ต้องสละทันที

ทั้งทอด

ปวงสิ่งที่ห้วงเหียน

หันให้ไกลตัว

๑ มั่วห้วงเมื่อยแก้วอยู่

เกหา

มั่วห้วงทรัพย์บรรดา

ใหญ่ น้อย

มัวห่วงแต่สุขา

๔๑
รวมยวน

มั่วห้วงดวงจิตกล้อย

ตลาดแม่ไก่สด

๑ ทนความวิโยคได้

โดยหาญ

ทนทุกข์ลำบากราญ

รูกได้

ทนเจ็บและป่วยปาน

ใจเพชร

ทนเพื่อจากรับใช้

พระผู้ทรงศิรัย

๑. กรณียกฟ้อง

เล่ม ๑

เลื่อมยศลดเกียรติหนัก

แม่แท้

ย่อมพลอยมีเมี้ยวรัก

และครอบครัว ครั้วนา

ต้องเคี้ยวร้อนด้วยแม่

๒๕๒๕
ป.ไตรูเห็น

๑ เป็นชายชาญชาติเชื้อ

ชาวไทย

จงกาทำเหงใจ

กลั่นแกล้ง

จอมภาพรใช้ไหน

ไปนั้น พ่อเอ๋ย

เอาพระเดชกุ่มเกล้า

คลาสิกพันธุ์ยพาล ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๐

“Lives of great men all remind us

“We can make our lives sublime,

“And, departing, leave behind us

“Footprints in the sand of time.”

(จากโคลงชื่อ “เอซาล์ม ออฟไลฟ์”, ของจินตะกะวี่อะอเมริกัน, ชื่อ เฮนรี-วอดส์เวอร์ท ลองเฟลโลว์, พ.ศ. ๒๓๕๐-๒๔๑๕.)

(โคลงมหาวิทยาลัย)

๑ “ประวัติวีรบุรุษไซร์

เตือนใจ เรานา

“ว่าอาจะยังชนม์

เลิกได้

“และยามจะบรรลีย์

ทั้งซึ่ง

“รอยบาทเหยียบแน่นไว้

แทบพันทรายสมัย” ฯ

๑ ในโคลงบทนี้มุ่ง

จักสอน เราแล

ดูเยี่ยงบรรพบุรุษ

ประเสริฐ

เขามีเกียรติขจร

เพื่อเหตุ โทฤ

เราก็ดูเยี่ยงเถิด

จักได้ดีเหมือน

๑ เกลื่อนใจให้ไผ่บ้าง
แม้ว่าตั้งจิตคง
ก็ไต่เช้นเท่านั้น
ชื่อของเราก็อาจ

อย่างบรร พะชนแฮ
สามารถ
เป็นแน่
เฟื่องฟุ้งทั้งเขา

๑ แม้เราตั้งจิตให้
กอบกิมมีชื่อเสียง
เหมือนบาทเหยียบแน่นลง
คนอื่นก็จะไต่

มันคง
นั้นไซว์
บนหาด
พบแล้วเดินตาม

๑ สยามยังอยู่ด้วย
เพราะบรรพบุรุษเรา
เป็นไทยอยู่พันปี
เราลูกนักรบกาจ

เสร็จ ภาพแฮ
รักษชาติ
ไปเสื่อม
กลั่นเกล้าไว้เดิมมา

๑ เสือป่าสมักบ้อง
ตั้งจิตเหมือนเช่นบรร
ชื่อเสียงจะกระเทือง
เป็นแบบสำหรับบุตร์

กันเมือง
พระบุรุษ
เด่นเดช
ต่อหน้าสืบไป ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๑

“A coeur vaillant rien d’ impossible.”

(ภาษิตของนางพระยายันน์ดัลเบิร์ต, ชนนี้แห่งพระราชองรีที่ ๔
แห่งกรุงฝรั่งเศส, พ.ศ. ๒๐๗/๑-๒๑๑๕.)

(โคลงมหานันทะทายี)

๑ “สำหรับใจกันแก่แล้ว

“สิ่งไม่สามารถมี

พระมาตุราชแห่ง

ได้ประสาทให้แต่

๑ อันพจน์ภาษิตนี้

สำเร็จไม่สำเร็จ

อยู่ที่จิตกำแหง

ควรคิดภาษิตให้

๑ ผู้ใดใจกล้าแล

บ่มิได้ขาดความ

มีมานะอาจข้าม

แม้ก็จะยากไม่

เก่งกาจ

ไปได้”

จอมฝรั่งเศส

พระราชโอรส

ควรจำ

ในกิจ

หรืออ่อน

ต้องแท้แก้ไข

เก่งกาจ

ลำบาก

อุปสรรค

ยอทั้อรวา

๑ กล้าทำกล้าคิดทั้ง

กล้าสละของอัน

กล้าทนตีผองหน

กล้าเพราะถือศักดิ์มัน

กล้าลอง

ยอดรัก

ถูกคำ

บ่ได้หวั่นไหว

๑ กลัวภัยกลัวผิดทั้ง

กลัวว่าคนอาจตี

กลัวผู้เก่งกาจข่ม

กลัวจะต้องไร้ลาภ

กลัวพลาค

โทษให้

เหงซู่

เข่นนี้ลั้งเล

๑ เสนาอมาตย์ผู้

ควรจะรู้จักทำ

ถือเกียรติศักดิ์เป็น

ธรรมะเหมือนผ้าประ

จงรัก จริ่งฤา

จิตกล้า

อาวธ

เจียดคุ้มภัยพาล

๑ กล้า การประกอบเกื้อ

หาญ ผู้กะลิวาญ

ชาญ ท่ออะวีรัก

ชัย เชิดพระศาสนไว้

กรณีย์

ปัยราช

ชาติ้น ไทแฮ

ควาพำดินสุญ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๒

“Bien predica quien bien vive.”

(“บีเอน เปร์ติกา กิเอน บีเอน วิเว.” - ภาษิตของปราชญ์ชาติสเปน,
ชื่อ แซร์วันเตส, พ.ศ. ๒๐๙๐-๒๑๕๙.)

(โคลงวิหขมาลี)

๑ “ผู้ไฉนยังชีพด้วย

สุจริต

“ย่อมจะเป็นผู้สอน

เลิกแท้”

ปราชญ์สเปนกล่าวภาษิต
กล้ายพุทธศาสนาแล้ว

สมปราชญ์ เจียนอ
เลิกชม

๑ อุกมบัณฑิตนั้น

ปัญญา เยี่ยมแซ

พร้อมปฏิบัติงาม

เลิกล้วน

ทรงศีลละสัมา

จารวัตร

สุจริตดีถ้วน

ทุกทวาร

๑ อาจารย์ชาญฉลาดแจ้ง

ปารุ

รู้รอบทั้งโลกธรรม

จบสิ้น

แม้ประพฤติเกะกะ

ทราวมสุก ทราวมชื่อ

เปรียบคังหูกมูกหัวน

หมดไป

๑ ใครยังชีวิตด้วย
แม้จะเทศน์ไม่เปน
คนอื่นย่อมจดจำ
ดีกว่าผู้แถลงด้วย

ทางธรรม
สักน้อย
เปนเยี่ยง อย่างแซ
อวดคน

๑ คุณลืมหักว่าเหิง
ก็ช่วยยอมรู้จริง
พูดทีแต่แล้วกลับ
เปรียบประหนึ่งหลอกให้

โสดสลับ
ถนัดได้
ประพฤติ ชั่วๆ
เพื่อนหลง

๑ จงฝึกหัดจิตใจ
อย่ามุ่งแต่ตอบหา
รักก็ถ้อยรัก
ประพฤติให้สอ้าน

รู้จัก ประพฤติเทอญ
เพื่อนบ้าน
แต่ปาก
สอากจ้ง

๑ นำซึ่งประพฤติเพี้ยน
เสือป่าต้องชื่อจริง
พูดใดก็ต้องทำ
ทรงสัตย์ซังกแม่

ผิดคำ อวดเออ
มันแท้
ตามปาก พูดนา
ชีพสุญ ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๓

“Cowards die many times before their death;
The valiant never taste of death but once.”

(เชกส์เปียร์ “ยูเลียส ซีซาร์”, อดัมที่ ๒ ตอนที่ ๒.)

(โคลงสุภาพ)

๑ <u>“คนขลาดตีแม่เมื่อ</u>	<u>ก่อนตาย</u>
<u>“ชิมรสความตายหลาย</u>	<u>สิบครั้ง</u>
<u>“คนกล้าสู้จกมลาย</u>	<u>ครั้งเดียว”</u>
เสือบ่าเชิญท่านตั้ง	จิตใช้ไครคู่
๑ มฤตยูย้อมบ้วน	ชีพไคร เลยนา
หนุ่มแก่ตายศใหญ่	ยิ่งสิ้น
จำเปนจะบรรลัย	ครั้งหนึ่ง แน่นอ
จักรพรรดิบ่พ้น	จากคู่ความตาย
๑ ร้ายไฉจะร้ายเท่า	ใจขลาด
คอยแต่นั่งหวนหวาด	ไปวัน
กลัวตายก็แน่นมาตร์	ม้วยชีพ นั้นเอง
กลัวสืบท่าทุกซ์เร้น	รอดพ้นไปไหน

๑ แม่ใจไม่คว้ามต่อ	มรณะ ภัยๆ
ใจก็โล่งแฉะ	สุขแท้
ยืมหัวบ่มัวละ	เลยกิจ
ปมสิ้นหวังแม่	ป่วยเพียงปางตาย

๑ สบายกายเพราะเผื่อ	สบายจิต
คิดอะไรก็คิด	ปลอดได้
ทำงานก็สัมฤทธิ์	ลุล่วง
ยามเมื่อต้องตายไซ้	หลับ ได้ดังฝัน

๑ อันเราเป็นชาติเชื้อ	นักรบ
ถึงหากจะประสบ	สิ่งซึ่ง
ภักดีแก่จอมภพ	ภูวนาถ
ต้องกักฟันและต้อง	มุ่งข้ามซัดไป

๑ ไหน ๆ เราจะต้อง	ถึงตาย
ใจจู่แก่งปนชาย	ชาติกล้ำ
เสียชีพก็ไฉไล	ในประวัติ
ตายก็ตายผินหน้า	ท่ายสู้ศึกหาญ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๔

“A chi un segreto? Ad un bugiardo o un muto: questi non parle, e quei non è creduto.”

(“อะ คี อุน เสเก้รโด? อัก อุน บุกียาร์โด โอ อุน มูโต: เค็สติ นอน ปาร์ละ, เอ เคอิ นอน เอ เค็รคูโต.” - สุภาษิต อิทาเลียน.)

(โคลงมหาวิชัยมาลี)

๑ “จะบอกความลับให้

คนสนิท ใคร?

“บอกแก่คนปกฏ

แก่ไป

“คนไปปิดมิดชิด

พูด บ่ เปนเลย

“คนปกพูดฟังไซ้

บ่ได้เชื่อถือ” ๖

๑ ก็อมุ่งจะกล่าวถ้อย

เปรียบเปรย

ว่าคดีลับ

นั้นไซ้

อย่าบอกแก่ใครเลย

ดีกว่า

แม้ว่ามากคนได้

ทราบแล้วเหลือบั้ง

• ใครทั้งจิตประกอบ
จงอย่าไว้ใจคน

ราชกิจปิดทั้งปวง
ทำปากมากไปจัก

การหลวง

ง่ายนัก

ดีกว่า พ่อเอย

แนะโทษถึงตน

• อันคนที่ไว้จิต
แม้ได้ทราบความลับ
วิสัยบุญคุณ
ดูจะกลับยิ่งอยาก

ของตน ก็ดี

ลำบาก

ยิ่งดู ห้ามฤ

เปิดข้อสำคัญ

• ถิ่นนั้นเขาจึงได้
ภาษีตเปรียบเป็นเชิง
มีความลับเมื่อก่อน
จงพิจารณาถี่

สั่งสอน

คติ

จะบอก

ไพร่ให้จึงดี

• ผู้ที่ปากมากแม้
อย่าบอกความลับเป็น
แม้ความลับชั่วเรา
อนึ่งผลร้ายอาจ

รักเท่า ไฉนา

อันชาติ

พลอยผิด ถ้วยแซ

มากพันคนนา ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๕

“Acceptissima semper munera sunt auctor quæ
pretiosa facit.”-Ovid.

(“อัครเซ็ปติสสิมา เสมเปร์ มูเนรา สุนท์ ออกทอว์ เก้ว เปร์ติโยสา
ฟาซิค.” - สุภาษิตละตินของปราชญ์โรมันชื่อออวิค.)

(โคลงนันทะทายี)

๑ “สิ่งของนารับค่าย

ยินดี ยิ่งนอ

“คือที่คำมีเพราะ

ผู้ให้”

คำกล่าวอันนี้ดู

ชำนาญ เพื่อนเอย

ควรจดจำไว้ตริ

ต่อไป

๑ การให้พัสตุนั้น

มีหลาย เกณฑ์นา

หนึ่งประจบนายหวัง

ประโยชน์

หนึ่งล่อขยายความ

ลับปิด

หนึ่งล่อคนโง่ให้

ลุ่มหลง

๑ ฉนั้นจงหมั่นทั้งจิต	ระวัง
ยามรับของหยั่งจุ	ถึถ้วน
ควรรับ ๆ ทั้งมวล	บริสุทธ์ แล้วฤา
ผู้ที่ให้ล้นมั่ง	ผิดกัน

๑ ให้ฉนั้นเช่นมิตรเมื่อ	ไมตรี
ให้บ่ได้มีกิด	เอาเปรียบ
ให้เพราะว่าปรีดา	รักมิตร
ให้เช่นนั้นเทียบพัศ	กุสวรงค์

๑ ให้ฉนั้นผู้น้อยมั่ง	จงรัก
สุจริตภักดี	แนใจรั
ผู้ใหญ่รับจักมี	ที่ติ ใต้ฤา
ไม่รับผู้ให้ยอม	เสียใจ

๑ สิ่งใดผู้ใหญ่เอื้อ	เอาการ
ให้บริวารปุน	บำเหน็จ
เพราะเห็นชอบการทำ	สมจิต ฉนั้นฤา
ประเสริฐเปรียบเพชรค่า	กวางเมือง ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๑๖

“Defence not Defiance.”

(ภาษิตของคณะกรรมการอาสาอังกฤษ, ซึ่งได้เริ่มจัดตั้งกันขึ้นแรกเมื่อปี
พ.ศ. ๒๓๙๕, กล้ายๆ คณะเลื้อป้าของเรา.)

(โคลงสุภาพ)

๑ “ป้องกันมิใช่ทำ

นี้แหละควรคนไทย
ตระเตรียมรบไว้ใน
ศึกติดจะติดแก้

๑ อันชาติใดไว้เครื่อง

ถึงสมองเต็มหัว
ศึกติดจะนั่งมัว
ก้านกัณฑ์ตึกเข้า

๑ ไทยจงรำลึกข้อ

ผู้ที่ไม่ประมาท
จักทำกิจสมภาค
ผู้ประมาทย่อมไร้

ทวยไกร”

คิดแก้
กาลบัด นี้ฤ
ห่อนได้ทันควัน

กันตัว

จักเสว
คิดเรื่อง
สู่บ้านเราโฉน

พุทธศาสน์

นั้นไสร
เป็นนิตย
ช่องเผื่อเห็นผล

• เป็นคนต้องรักบ้าน	กำเนิด
รักชาติอันประเสริฐ	เลิศล้ำ
รักเกียรติศักดิ์เชิด	ชูชื่อ
ให้อยู่คู่ฟ้าน้ำ	ตั่งนี้จงเสมอ

• มัวเผลอเพลินเพลิดด้วย	ความสุข
มัวฝันว่ามันทุก	อย่างแล้ว
มัวคิดว่าหมดยุค	เข็ญหมด
มัวพูดอวดดีแจ้ว	จักต้องเสียใจ

• ไทยเราฟูเฟื่องขึ้น	กว่าเดิม ก็จริง
แต่อย่าปล่อยใจเหิม	จักชอง
มีชัยอย่าริเริ่ม	อวดเก่ง เกินเลย
เพราะว่าเรายังต้อง	คิดหน้าจงดี้

• มีชัยแล้วต้องรัก	ชาติ
เตรียมพร้อมพร้อมเผื่อใน	บัดหน้า
จะมียุทธภย	ถึงชาติ
เตรียมอยู่มิใช่ทำ	เพื่อป้องกันตัว ฯ

โคลงสุภานิตยบทที่ ๑๗

“สัพพะระสํ ธัมมะระโส ชินาติ”

(ธรรมบท, ชุตตะกะนิกาย.)

(โคลงวิชชุมาลี)

• “ <u>รสธรรมชานะรส</u>	<u>อันปวง</u>
ภานิกอนันคาว	วิเคราะห
ธรรมะประคิษรู้ควง	ใจมัน
จึงนับว่าเป็นเหมาะ	จิตสมาน
• <u>อาหารรสย่อมให้</u>	ชวนชิม
แต่ก็พอเคี้ยวไป	สันรส
รสเพียงแต่ชวนลิ้ม	บ่ยัง ยินนา
กว่าจะกลืนก็หมด	รสทราวม
• <u>อีกกามท่านก็เปรียบ</u>	ว่ารส
ชวนเพ่งฟังคมชิม	สัมผัส
พอเริ่มเสพย์เริ่มหมด	อว้อย พลันพอ
เป็นแน่ฉนี้ชัด	อย่างจน

• คนหลงกามรสต้อง	เสียใจ
เพราะสิ่งซึ่งต้องตา	จางจืด
เสียงเสนาะสอพิ้งไป	ชวนเบื่อ
กลิ่นรสมิช้าช็อค	หมดหวาน

• การเสพย์ธรรมรสไซ้	ไปมี
ที่จะต้องเสียใจ	สักเทื่อ
เริ่มเสพย์ก็ยินดี	อยากเสพย์ อีกนา
เสพย์เสร็จก็สุขเมื่อ	ไม่วาย

• สบายกายบ่มั่น	สบาย จิตเลย
กายกระทบร้อนเย็น	เคียดร้อน
จิตสุขสุขบว้าย	ความสุข
สุขจิตช่วยซ้อน	สุขเสริม

• เริ่มเรียนธรรมะแล้ว	อย่าทอดทิ้งเลย
หมั่นศึกษาเข้าใจ	ให้มาก
ธรรมะจะคุ้มปลอดภัย	ปวงทุกข์ พ้อเอย
คงจะได้ปราศจาก	ทุกข์เข็ญ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๘

"Aide-toi, le ciel t'aidera."

(ภาษิตของนักปราชญ์ฝรั่งเศส, ชื่อ ลาฟองเตน.)

(โคลงมหาวิษณุมาลี)

๑ "ช่วยตนฟ้าจักช่วย

ตัวเธอ"

นี้สุภาษิตก็

ใช้น้อย

มัวคอยแต่ชะเง้อ

รอลาภ

ลาภจะมาตามค่อย

ก็คนนั้นฉันท

๑ ใครไม่รู้จักเกื้อ

กอบงาน

คอยพึ่งผู้อื่นกิน

เปนนิตย์

อยู่ไปไม่ช้านาน

คงอด พ่อเอย

ชี้เกียจแล้วอย่าคิก

ชุ่นข้องแค้นคน

๑ รักตนควรเร่งพิศ

ดูตน

ตนผิดชัถ้อมิตร

ไปได้

ตนเกียจอย่าชัถคน

อื่นเกียจ กันนา

แม้อุสาหะไร

ก็คั่นกันโฉน

๐ ผู้ใหญ่ท่านไม่ชอบ
หากว่าเป็นคนดี
จึงควรจะกล่าวว่า
หากว่าเราซี้เกียจ

นินทา ท่านโย
ท่านเกลียด
ท่านผิด
ท่านเลียงปวยการ

๐ คนพาลจิตมากด้วย
ผู้อื่นได้ลาภยศ
แต่ควรจะคิดมา
ประกอบกิจการผู้

ฤศยา
บันอู้
นะหนัก ชื่นแฮ
เพื่อนบ้างลี้

๐ ผู้ที่อุสาหะ
ผู้ใหญ่ท่านเห็นความ
ก็คงไม่ต้องเรียน
บำเหน็จคงไม่แคล้ว

พากเพียร
ชอบแล้ว
ร้องรบ กวนเลย
กลาดพันตนไป

๐ ใครประกอบกิจด้วย
เปรียบประหนึ่งช่วยตน
ผู้ใหญ่ก็ย่อมพลัน
เพราะท่านก็ย่อมทราบ

ชยัน
ถึงลาภ
อนุเคราะห์
ว่าใช้ไถ่จริง ๆ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๑๕

“หิริโศตตปป์ยัญญะ โลกํ ปาเลติ สาธุกํ”

(ภาษิตของ สมเด็จพระมหาสมณะ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส)

(โคลงจิตรลดา)

• “หิริคือ ไถ่แก้

ลลายใจ

“โศตตปป์ ปะความเกรง

แปนผิด

“ย้อมรักษโลก ไว้ไปน

ค้อย่าง ยั้งนา”

นี้สุภาษิตซึ่ง

เลิศดี

• ใครมีหิริแล้ว

มีจิต คีจรง

เพราะจะทำสิ่งใด

ย้อมตรี

ทะขวงทะขิตใน

ใจอยู่ แล้วฤา

กับอาจารย์เริ่ม

บาปกรรม

• แม้ทำชั่วมิได้

มิไกร เห็นเลย

ก็นึกอายตนเอง

อยู่แท้

จะทำชั่วไคลง

ถนัด ไคฤา

มักจะงดแม้อยาก

จะทำ

๑ ข้ามีโอตตัปปะ
คิดจะทำบาปคง
แม้จักไม่มีใคร
จิตก็คงทักแม่น

ยิ่งดี
ชะงัก
เห็นโทษ
เพื่อนดี

๑ มีโอตตัปปะแล้ว
ว่าผิดทำผิดลง
ทนคงดีเองเปน
รู้สึกผิดกับแก่น

ย่อมเกรง
อย่างลับ
แม่นมั่น
ขุนควั่น

๑ เยอรมันปราชจากทั้ง
โอตตัปปะเชื่อนตน
จึงถูกแต่ดีเตียน
และรบมิอาจได้

หิริ
เก่งดรา
ทั่วโลก
วิชัย

๑ ไกรชาคหิริโอต
เหมือนมิได้เป็นคน
บ่วงอาริยะชน
กตนั้นมักจิต

ตัปปะ
เปรียบสัตว์
บ่คบ ได้เลย
จักเจริญ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒๐

“นะ ตํ ขิตํ สาธุ ขิตํ ยํ ขิตํ อระเวขิยะติ”

(อรรถกถา, ธรรมะบท.)

(โคลงมหาวิทยาลัย)

๑ “ขำนะ สิ่งที่ได้
“แม่กลับแพ้ ไม่
แม่หมั่นอุสาหา
ต้องรักษฐานะแล้ว

๑ มีชัยในศึกหัว
ประมาทไม่ระวัง
อาจจะเปลี่ยนพลั้งลง
จำจะต้องตามกัน

๑ เล็งดู ภาษิตได้
กำจัดสิ่งชั่วร้าย
เชื่อปาปะมิตรนำ
คงมีอาจกลาตแคล้ว

ขำนะ แล้ว
แน่แท้
ได้เปรียบ แล้ว
อย่าให้เสียที่

หาญณรงค์
ต่อนั้น
เลยพ่าย พ่อเอย
สกัถล้างริปู

ทางธรรม ด้วยนา
หนึ่งแล้ว
ชั่วอย่าง อื่นๆ
โทษร้ายแห่งกรรม

“ตโย ขิตฺ สาธุ ขิตฺ ยํ ขิตฺ นาวะขิยะติ”

๑ “ขำนะ สิ่งที่ได้

“ไม่กลับแพ้แลด้

ไม่ประมาทเลยละ

อาจรัชฺฐานะแล้

ขำนะ แล้วฤ

แน่นแท้”

หลงเชื่อ ทัวแล

มันไคยีนนาน

๑ การยุทธ์แรงรุทร้าว

ขำนะแต่ครั้งเดียว

จะอาจคักศึกสง

จำจะติดตามต้อย

หาญณรงค์

อย่างน้อย

ความไป ไค้โดย

ปราบเสี้ยนจนสูญ

๑ เก้ามุลเปรียบท้วยกิจ

ไค้ไปเปรียบเพียงฉาบฉวย

ไม่เปนประโยชน์พา

ว่าจะเสียเปรียบไค้

ธรรมคา

นั้นไซร้

ใจหวน

อีกครั้งต่อไป

๑ จงใจสุจริตแล้ว

สี่อะกะติคัก

คนชั่วจะกิดพาล

เลเซพระสามแก้ว

จักหาญ

ซาคแล้ว

พาลพ่าย เองนา

ย่อมคุ้มคนตรง ๆ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒๑

“ปุตตะกัมม วิยะ ราชานโน ประขัมม รักษันตุ สัพพะทา”

(สุภาษิตตอนมาจากคาถา “ยัม ยัม” ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ฉิม)

(โคลงวิเศษมาลี)

● “ราชาทุกเมื่อเลี้ยง

รักษ

“ทวยราชภูรีประหนึ่งเป็น

ราชบุตร”

นี้แปลตลิตสุภา

จิตแน่ เทียนอ

แปลคติฝ่ายพุทธ

ศาสนา

● ราชาแม้อบค้ำ

เดชะ

ฤทธิ์อานุภาพ

เผด็จเหล่า

จักมีพระตะบะ

ยิ่งใหญ่

แม้มีพร้อมพรค้ำ

ไปได้

● มีเดชอาจปราบ

อาชญา

ฉิวงชนกตัญญู

บนอบ

แต่แม่จิตประชา

ไม่รัก พระฤ

จิตก็คงบ่ยอม

อย่างงาม

๑ ความจริงเป็นดังนี้

จอมภพจึงมุ่งทาง

ซำรักพระปิ่นรัช

จึงจะมีจิตสมัค

แน่ชัด

ปลุกรัก

แม่นพ่อ ฉนั้นแล

แม่นจริง

๑ ยิ่งเป็นพลทะเกล้า

แม่ทราบวาราชา

ก็ยิ่งจะเหิมหาญ

สละชีพเพราะรัก

กอบการ ยุทธฤา

ระรัก

ห้าวศึก

คิสมาน

๑ พระผ่านภิกพพัน

ยามตรัสต้อนรับพล

ทรงประกาศรักใน

พลทหารไต่สลับ

ภูมิไทย

ผู้กล้า

พลพรรค

จับใจ

๑ ไม่เสียทีที่ผู้

เนื้อเลือดเพื่อปราบปราม

ความรักแห่งองค์พระ

ตามปกเกศจึงปราศ

ยอมสละ

อิริราช

บิตูเรศร์ โลกแซ

ปลอศกภัย ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๒๒

“สุโข พุทธาณ อุปปาโท”

(ธรรมะบท, ขุททกนิกาย.)

(โคลงมหาวิชชุมาลี)

-
๑ “กำหนดแห่งพระผู้	รู้จักจริง นั้นแล
“ย่อมเป็นสิ่งที่ให้เกิด	สุขได้”
นี้ผิวเรายิ่ง	ทวีไกร์ เสมอมา
คำริห์แล้วนบไหว	จักยิ่งเจริญศรี
๑ คติไพศายไซริ	เป็นวัน
สาธุชนควรจะ	รำลึก
ถึงองค์พระสัพพัญญู	ญศาต คาแล
อีกตริจนรู้ลึก	จิตหมั่นต่อไป
๑ องค์ใดให้โลกนี้	อยู่สุข
สอนสัตว์คักสันดาน	อันบาป
สอนระงับดับทุกข์	ถอนเกลศ
สอนว่าสันติภาพ	เลิกล้ำเลอสร

๑ องค์นี้เป็นยอดแห่ง
 กวระกะตัญญ
 เคารพนบบูชา
 พระมหาสัตว์ไชว

บุพพะกา วีแซ
 กราบไหว้
 เนืองนิตย์ แน่นอ
 ยากแท้จักหา

๑ วาระพระประสูติ
 อิกตรัสรู้สัม
 อิกปรีนิพพาน
 เฉากัถวน้อยมิ

ศุภกาล
 โฬธิ
 วันเอก อุดมเส
 โรตม์กัมวันทา

๑ กายาเมณหสันถม
 จำถักพระคุณพระ
 ในเมื่อวิสาขวาร
 เทียนธูปอิกมาลาศ

นมัสการ
 โลตนาถ
 เพ็ญเพียบ
 พร้งพร้อมทูลถวาย

๑ ค่ายกายและจิตพร้อม
 เคารพพระมุณินทร์
 ขอเดชพระมหา
 คุ้มขจัดพิบัติผละ

วาจา
 ศากยะ
 ไตรรัตน์
 ไทษร่ายภัยพาล ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒๓

“อิษะ โน พุโยโย”

(สุภาษิตญี่ปุ่น)

(โคลงสินธุมาลี)

๑ “แพทย์เองทำผิดข้อ

ญี่ปุ่นภาษิตสาร
ผู้ฉลาดฟังอ่าน
เห็นชัดถนัดได้

สุขการ”

เสกไว้
คติ
ไปฉงน

๑ ตอนเป็นผู้รอบรู้

คิดปะเปื่องปัญญา
แสดงปาฐะกะถา
แต่ประพฤติเองมัก

วิทยา
แหลมหลัก
สอนศิษย์
ผิดไป

๑ ธรรมใดรู้แล้วว่า

จนอาจสอนธรรมนี้
อาจารย์ก็ควรที่
ให้กงามบ่ผิด

เป็นดี
แต่ศิษย์
ประพฤติ
หลักธรรม

๑ แนะนำด้วยปากสีก
ใครเชื่อก็ตีไป
แต่ถ้าหากครูโกล
จะประมาทแม่นมั่น

เท่าใด ก็ตี
เท่านั้น
ศิษย์ยอม
อย่าฉงน

๑ ทำตนเป็นอย่างให้
เห็นประพตติชัด
จักว่าตกเตือนนัค
ใครจะชดก็ยาก

บวิษั
เช่นปาก
ทุกเมื่อ แม่นนา
นักหนา

๑ พุทธศาสนิกไซ้
กุศลกุศลกรรม
มีสามทวารทำ
พร้อมจิตกายและพจน์

กวรจำ
ทั้งหมด
ตีชั่ว
จึงดี

๑ วจีจักกล่าวถ้อย
กายก็ควรประพตติไป
อีกจิตคิดมันไว้
จึงจะกวรคนหมก

ธรรมโค
เช่นพจน์
ไปหลีก
เหมาะสม ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒๔

“Ad ogni uccello suo nido par bello.”

(“อัถ โอนยี่ อูจเจสโล สุโว นีโค ปาร์ เบสโล.” - สุภาษิตอิตาเลียน.)

(โคลงสุภาพ)

๐ <u>“ต่างนกต่างเห็นไสร้</u>	ว่ารัง
<u>ทนอยู่งามสพรัง</u>	<u>แน่แท้”</u>
สุภาษิตนี้ฟัง	จับจิต
ตรืไทรให้คี่แล้	ทราบข้อเปรียบคดี
๐ ไครมีเคหะหิยัง	ของตน
เปนที่อยู่คงยล	แยบได้
พักกายพักกมล	ผาสุก
ย่อมจะรักเฝ้าไสร้	อีกทั้งคอยถนอม
๐ ย่อมรักเคหะแม่	เล็กนิก หนึ่งนา
หรือมิงามประคิษฐ์	เด่นจ้ำ
ขอเพียงแต่ถูกจิต	ผู้อยู่ นั้นแล
อันติกโถในหล้า	จักสู้เรื่อนเรา

๑ เฝ้าคิดถึงเช่นนี้
แล้วก็ขอจงเลย
ว่าท่านอยู่สบาย
เพราะเหตุไฉนไม่ม้วย

ท่านเอ๋ย
คิดด้วย
เพราะเหตุ ไฉน
มอดทั้งกริ้วเรือน

๑ จงเตือนสติให้
เราสุขไม่หม่นหมอง
เพราะประเทศสยามของ
มีรัฐบาลกุม

ไถ่ทรง
หมกกลุ้ม
เรา
ครอบเกล้าเราเย็น

๑ ฟังเห็นเยี่ยงนกแล้ว
เสียมประเทศไทยอยู่
เทศอื่นจักเฟื่องฟู
ก็บ่รักเท่าแม่

ครอง
สุขแท้
โตเคิบ เท่าใด
ภาคน้อยแห่งสยาม

๑ ความรักประเทศผู้
ทั้งร่างและชีวะ
รักษาอิสระ
ยังยศสยามราชเรือง

ยอมสละ
ปลดเปลื้อง
ภาพแห่ง ไทยแซ
รัฐคู่อาสาน ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒๕

“A bove majori discit arare minor.”

(“อา โบเว มะเยอริ คิสชิต อะรวาเร มินอว์.” - สุภาษิตละติน.)

(โคลงนันทะทายี)

๑ <u>“โคหนุ่มเรียนรอบรู้</u>	<u>การไถ</u>
<u>“ก็จากไคว้ยอัน</u>	<u>แก่เฒ่า”</u>
ทั้งนี้จึ่งไผ่ตรอง	ดูเกิด
คิดเปรียบเทียบเข้ากับ	มนุษย์เรา
๑ <u>ผู้เยาว์อายุมัก</u>	เห็นตน
รู้รอบยุบลดี	ประเสริฐ
ดูถูกซึ่งคนมี	อายุ
ลืมนว่าเขาเกิดก่อน	ตนมา
๑ <u>ลืมนว่าการเกิดก่อน</u>	นั้นเขา
ได้เปรียบแก่เรามี	ใช้น้อย
เคยรู้จักเบาหนัก	ขำนิ ขำนาญแซ
เห็นแก่ชมั้ยเนตร์	อีกหยัน

- ๑ ลิ้มกันเสียด้วยว่า ทุไชวี่
 รัวรอบอะไรมานะ แต่เกิด
 เพราะผู้ที่ใหญ่สอน จึ่งทราบ นาพ่อ
 มิใช่จะเลิกครัส รัวเอง
- ๑ อวคเก่งว่าฉลาค แหลมหลัก
 แม้บิการักไม่ อนุศาสน์
 หรือครูช่วยซักชวน เพิ่มพิทย์ ให้แซ
 ทุจะฉลาคจาก หนไหน
- ๑ จงไผ่ตรีให้มาก จักดี
 ลบหลู่ผู้มีอา ยุมก
 ลิ้มคุณแก่ศรีคง จรจาก ตันนา
 มักอวคมักพรากสัน คนชม
- ๑ นิยมและนบนอบ ผู้ใหญ่
 ทำนรักจักได้หมั้น อนุศิษย์
 ทำนชังจักไว้ความ รัวเพิ่ม อีกแด
 เคารพบ่ผิดเชื่อ เกิดสหาย ฯ

โคลงสุภานิตบทที่ ๒๖

"C'est le crime qui fait la honte, et non pas l' échaffaud."

(สุภานิตของปราชญ์ฝรั่งเศสชื่อ กอร์เนย์ล์)

(โคลงมหานันทะทนาย)

๐ <u>“บาปแหละเป็นข้อที่</u>	<u>พึงอาย</u>
<u>“ยิ่งกว่าการตายเพราะ</u>	<u>ทัณฑ์โทษ”</u>
นี้ปราชญ์มุ่งหมายเตือน	สติ
ว่าบาปสิโหดยิ่ง	กว่าต้องลงทัณฑ์
๐ อันบาปทำแม่ที่	ลึกลับ
ใครมีอาจจับกุม	แน่ไซร้
และแม่ไม่รับทัณฑ์	โทษอย่าง ไคเลย
ใจก็คงให้นึก	แน่แท้อดสู
๐ แม้มือมิอยากต้อง	อาชญา
จำงคอะนาจาร	จุ่มหมก
ชั่วแล้วจะว่าผู้	ลงอาช ญาๆ
ทำเสื่อมซึ่งยศศักดิ์	ตังนั้นฉันใจ

๑ วิสัยผู้ซึ่งปก
 ย่อมไปรคผู้สัทธิธรรม
 อิกมุงขจัตชน
 เพื่อสุขสติถย์มัน

ครองรัฐ
 สุจริท
 ทูรเจตน์
 ทัวทั้งรรณ

๑ ชินส์ห์พุทธะเจ้า
 ทรส์ว่าไกรชาตความ
 ผู้นั้นย่อมอาจทำ
 กิเลสก็หายบแท้

โลกะนาถ
 อายบาป
 ทูจริท ถ้วนนา
 เพราะสิ้นความอาย

๑ หนิงชายอยู่ไค้อย่าง
 เพราะหิริกัณการ
 กฎหมายและทัณฑ์โทษ
 ได้แต่กำราบเมื่อ

เกษมสันต์
 ทำบาป
 น้อยใหญ่
 ผิดแล้วแลเห็น

๑ เช่นนี้แม้ประพฤติ
 อย่าก็กลอายต่อ
 กิตขวยเมื่อหมายจะ
 จะมีต้องโกรธเพราะ

ผิดร้าย
 รับโทษ
 ทำผิด นันต์
 เหตุต้องอาชญา ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒๑

"A clear conscience is a coat of mail."

(สุภาษิตอังกฤษ)

(โคลงจิตรลดา)

๑ "สุจริตคือเสื้อเกราะ"

เหล็กเล็ด"

ภาษิตอังกฤษเตือน

สติ

มุ่งดีย่อมเกิดมี

ใจมั่น

มุ่งชั่วก็มีกล้ำ

มั่นใจ

๑ ใครซื่อถือคติ

ธรรมา

แม้จักจรหนไหน

ไปยาก

ชนชอบอภัยภัย

คงช่วย

เปลื้องปลิดลำบากได้

คงฉวย

๑ ใครจินต์จักมุ่งร้าย

แก้ตุ

แม้ว่าตุรภัยธรรม

เที่ยงไว้

เหมือนใส่เกราะอยู่คง

ทนทุษ

อาวุธได้บาด

อาตมา

๑ ถึงว่าจะพ่ายแพ้
 แห่งอริผู้แรง
 ธรรมะย่อมยังผล
 ที่สุดศุอาจกลับ

กำลัง
 เก่งกาจ
 สำเร็จ
 ชิตชัย

๑ เช่นในอภินิหาร
 ชั่นก่อกะลิกกลาง
 เพราะเชื่อว่าความอง
 จักช่วยให้โอบรอบ

สงคราม
 ยุโรป
 อาชยุทธี
 พะสุธา

๑ หาทางชำระตัว
 ละกฎทะนงหลง
 เต่ว่าฝ่ายสัมพันธ
 สุจริตกาจกอบ

อะธรรม
 อภิณาจ
 ธรรมิตรี
 สุธรรม

๑ ชำระอริร้าย
 เพราะสุธรรมป้องกัน
 ฝ่ายอันสลิสนาเหล็ก
 เสียศักดิ์เพราะไว้

แรงหาญ
 คึงเกราะ
 อัมพรยศ
 สุธรรม ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๒๘

"De aprender se desdena

El literato grave?

Pues mas debe etudiar el que mas sabe."

(“เต อะเปร์นเคร์ เส เค็สเตญา

เอ็ล ลิเตราโต กัรวาเว?

ปูเอส มาส เดเบ เอตุติอาร์ เอ็ล เค มาส สะเบ”-

ภาษิต ของ จินตะกะวี สเปญ ชื่อ วิริ ยาร์เต.)

(โคลงมหาจักรลดา)

๑ “ฉันใดผู้ปราชญ์แท้

จึงอยาก

“แต่จะเพิ่มปัญญา

ยิ่งวิทย์?

“เพราะว่ายิ่งมากมี

ความรอบ รู้ฤ

“ก็ยังมีจิตอยาก

เพิ่มเพาะปัญญา” ฯ

๑ อันว่าผู้รู้แท้

เลาเลา นั้นฤ

มักจะเหิมทนง

ยิ่งผู้

ความเหิมคุดงาบัง

นัยเนตร์

จึงมีอาจรรู้ว่า

วิทย์น้อยปานใด

• พุทไปบ่ยับยั้ง
 ทุถูกผู้อื่นปวง
 เสี่ยงตนสิดองใจ
 ไครจะเดียงไกรรแค้น

• เวลาเกินที่จะรู้
 ว่าถ้อยปัญญาปาน
 ฟังเพื่อนรุ่นเดียวกัน
 เท่อตุจทางกกผิง

• แถ่ว่านักปราชญ์ผู้
 รู้จักซึ่งรากา
 จังรู้ว้างเรียน
 รู้สีกเปนนิตยว่า

• ใจจึงบ่มีคิด
 ปากจึงบ่มีโว
 ใจจึงมุงเพิ่มพุล
 ปากจึงบ่อ้าวค

ไคร่ตรอง
 ว่าโลก
 ฟังจับ ใจแฮ
 ศัพท์ก้องคำเขา

จักเลลียว
 ทารก
 ชมเปาะ
 อยู่ไต่กะลา

รู้จริง
 คิลปะวิทย์
 ยิงจะ
 ไปรู้ปานใด

เท่อเหิม
 อวตบ้ำ
 พิทย์อีก เสมอนา
 ทอบไต่คนเฮลา ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๒๘

“นัตถิ สันติ ปะริ สุข”

(ธรรมะบท, ชุททะ กะนิกาย.)

(โคลงสุภาพ)

• “สุขใดไม่มาตร์แม่น

ความสงบ”

มนุษย์จะประสบ

สุขแท้

ต่อเมื่อทุกข์ภัยลบ

สูญหมดค นั้นแล

ยามสุขสราญแม่

ทุกข์กลัวสุขใจ

• ภัยใดไม่มาตร์แม่น

สงคราม

ภัยแก่ชีวิตยาม

รบเร้า

ภัยแก่ทรัพย์เสื่อมทวาม

วินาศ

ภัยแก่ธรรมะเศร้า

เสื่อมด้วยอุทธภัย

• ทุกข์ใดไม่มาตร์แม่น

ความพราก

ทุกข์แห่งผู้จำจาก

ถิ่นเหย้า

ทุกข์ผู้ทีล้าปาก

จำอยู่ หลงนา

ทุกข์ระกำคำเข้า

อกตันบ่วาย

๑ ชายหนุ่มไปศึกเพื่อ
เสียสละชีวิต
บ้างก็พิการมี
ญาติมิตรโศกด้วย

กักตึ
มอดม้วย
ทุกข์ทเวศ
ทั้งนี้ธรรมดา

๑ ระอาการศึกนั้น
แต่ก็กักพันท
เพื่อปราบอธรรมจน
เสร็จศึกก็ยอมรู้

ทุกคน แน่นอ
ต่อสู้
แพ้พ่าย
ศึกพร้อมยินดี

๑ เหมือนมีพายุกล้า
ยามสงบลบโศก
นิยมและชมเชย
รัฐสันทิแท้

กลางโลก
สิ้นแล
แห่งชาติ ตนชา
เลิกล้ากว่าเพลง

๑ บรรเลงดุริยก้อง
ให้ให้ชโยชาน
เสร็จศึกระงับกาล
สมโภชสันติอ้า

กังวาล
แจ่มจ้า
เหี่ยวจิต
โอรูเอือนอวยพร ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๐

“Chi compra terra, compra guerra.”

(“คื คอม่ประ เทร์ระ, คอม่ประ เทร์ระ.” - สุภาษิต อิตาลีเลียน.)

(โคลงวิษุมาลี)

๑ “ <u>ไกรซื้อสดลเขตซื้อ</u>	<u>สงคราม”</u>
ภาษิตอิตาลีเลียน	กล่าวไว้
ที่ดินก่อซึ่งความ	พิพาท
เพราะแย่งชิงกันให้	เกิดเคือง
๑ เรื่องนี้ในส่วนกิจ	บุคคล
ก็ยอมได้มีเหตุ	มากแล้ว
แย่งรัฐระมณฑล	ยิ่งใหญ่
ยอมจะมีได้แคล้ว	เหตุลาม
๑ ความโลกแห่งมนุษย์	ไปมี สิ้นเลย
จึงมุ่งแต่แผ่แดน	รุกตัว
เป็นเหตุให้รำว	แย่งอุทธี กันนา
มิตรต่อมิตรแตกร้าง	เพราะดิน

• ถิ่นใครใครจักไม่
ผู้อื่นประสงค์รัก
ใครเลยจักนิ่งยอม
ต้องกักฟันบงอาจ

รู้ถนอม
ราษฎรราษฎร์
ยกให้ เป่าถนอม
ยุทธนา

• ถ้าเมื่อยยากจะให้
และยุทธระภัยชาติ
ทุกชาติทั่วภพ
ทุกโลกที่กินได้

ศึกสงบ
โลกไซ้
ต้องคิด
และดี

• ยังมีรักท้าวอยู่
การยุทธ์รบชกโลก
แดนใครก็แดนใคร
โลกก็จะแม่นหมั้น

ทราบใด
ทราบนั้น
ต่างอยู่ กันเทอญ
หมกภัย

• ซากใหญ่เล็กละเว้น
และรักษารรรมะ
ซากิน้อยจะยำเกรง
ต่างจะอยู่สงบได้

ซ่มเหง
มันไว้
เหมือนพี่
กัณฑ์ ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๑

“Je cognois tout, fors que moy-mesme.”

(“เยอะ คอหนัวต์ ตูต์, ฟอรัส เกอะ มัวเมม.” - ภาษิตฝรั่งเศสโบราณ.)

(โคลงมหาวิษณุมาลี)

๑ “กูรู้หมดเว้นแต่

ภาษิตฝรั่งเศส

หมายความว่าอวรู้

ม่ตกอุทกไว้

ตัวกู นั้นแล”

กล่าวไสร้

ทุกอย่าง

ชะงักตุเงา

๑ ใจเภาปากพูดพลัด

อ้าโอโวหารโว

ไม่เพ่งว่าตนมี

ใครตกเมื่อพูดพลาด

อวดดี

อวดฉลาด

รู้หลัก เท้าโค

กลับบ้าต่ำเขา

๑ คนเขลาไม่รู้ลึก

เหมือนหนึ่งคางคกกะ

ไม่รู้จักหนักเบา

ใครตกก็มักตอบ

ตนเขลา

ลากรอบ

เพื่อพูด

แหกข้างกูไป

๑ รู้ใดไม่เหมาะแม่น

รู้บกพร่องอย่างไร

รู้ดีชอบแต่ก็มี

รู้ค่าของตนแล้ว

รู้จัก ตนเอง

หมั่นแก้

ก็แม่นยำ ชื่นนา

รู้จักค่าคน

๑ ชั่งตนก่อนจึงกล้า

ชั่งใจฉลาดความ

ซึ่งสามารถแห่งตน

ซึ่งเสร็จรู้แน่ผู้

ชั่งคน อื่นนอ

รอบรู้

โดยกิจ · การแล

อื่นนั้นเป็นโณ

๑ พุทใดพุทที่รู้

พุทเพราะได้ไตรตรอง

พุทเพื่อมะโนหวั

พุทถูกใครจะตอบ

จริงจัง

รอบคอบ

ประโยชน์

คัดค้านผิดเอง

๑ เก่งจริงต้องรอบรู้

เก่งแต่ปากเขาย่อม

เก่งฉะรุสวาทยิ่ง

เก่งพุทให้ไฟเรา

แน่จริง

จะเยาะ

เขาเกลียด พ่อเอย

แม่นแท้เขาชม ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๒

“An two men ride of a horse, one must ride behind.”

(จากเรื่องละคร ชื่อ “มัท อะตุ อะเบาต นะทิง”, ของเชกส์เปียร์.)

(โคลงจิตรลดา)

๑ “สองคนขึ้นขี่ม้า

เดียวกัน

“คนหนึ่งก็จ่าจะ

ขี่ท้าย”

ช่างเปรียบเหมาะครันจง

ครองเด็ก เพื่อนเอย

คำพูดนี้คล้ายเรื่อง

สกิดใจ

๑ ให้คิดว่ากิจทุก

สถาน

พานิชและกิจเมือง

ทุกชนิด

ซึ่งชนร่วมงานมี

อยู่มาก

แก่งแย่งกันผิดแท้

แน่นอน

๑ อุทาหรณ์ขี่ม้า

ร่วมกัน

ท่าจะแย่งนั่งหน้า

ไปได้

แย่งกันขับหันเหียน

ม้ายุ่ง แน่นา

ต้องมอบหนึ่งให้ขับ

จึงดี

๑ กังนั้แม่ในกิจ	ธุระ
ผู้ร่วมงานต่างคน	แย่งคิก
งานยอมยุ่งจะทำ	งานเสื่อม ใต้แล
คนหนึ่งรับผิดชอบ	กิจเจริญ

๑ เพลินเฟื่องแต่ถึงเกียรติ	ยศถา
และไม่ยอมยอคน	อื่นไซ้
แก่งแย่งเพราะมัวเมา	บ้ายศ
เลยกลับจะไร้ยศ	ศักดิ์ศรี

๑ กวาทิมุ่งประโยชน์	คณะ
ถึงหากตนจำต้อง	จำทำ
ยอมปลงจิตสละความ	ไวยศ
ยศศักดิ์ไม่น้อยเพราะ	ก่อนตัว

๑ ห้วนนำประมุขกอบ	การดี
ช่วยประมุขโดยเต็ม	จิตไซ้
งานสำเร็จศรีคง	มูลมาก
ตนก็จะมีส่วน	ศุภผล ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๓

“Aduli gens prudentissima laudat sermonem
indocti, faciem deformis amici.

(“อะดูลิ เจนส์ ปรูเด็นทิสติมะ ลอคคิต เสร์มอนเน็ม อินค็อคติ, ฟาซิเย็ม
เคฟอรัมมิส อะมิซิ.” - ภาษิตของปราชญ์โรมันชื่อยูวะนาลิส.)

(โคลงมหาจักรวรรดิ)

๑. “ผู้ฉลาดเลืกล้ำ	ทางสอ	พลอนา
“ชมพจน์เทศนาแห่ง	คนโง่	
“ชมพักตร์ละออแห่ง	มิตรพิ	การเข
เพราะย่อมประโมทจิต	แห่งผู้รับยอ	
๑. ชื่อนี้จริงแน่แท้	ควรจำ	
ผู้ที่มีทรัพย์ยศ	อำนาจ	
ยามสลับคำคน	ย่อยก	
สลับอย่างชาคซึ่ง	สติวิจารณ์	

๑ การขอพบแต่เพียง
คุณะสมบัติจริง
ไม่นับว่าเกินควร
แต่อย่าเผลอให้ช่อง

๑ การขอสิ่งซึ่งไร้
เรียกว่าสอพลอเพื่อ
ผู้ยอมมุ่งสิ่งเป็น
เอาปดทอกล้ายกับ

๑ การผู้ฉลาดรู้
และรับขอแต่เพียง
สรรเสริญแต่พอให้
นั้นแหละจะผูกจิต

๑ ใครคียอยกให้
อย่าขยาความเป็น
ใครชั่วหากมีบุญ
ก็มีควรลบสัจย์

สรรเสริญ
นั้นไซ้
ควรรับ ได้นา
แก่ผู้สอพลอ

ความจริง
มุ่งร้าย
ประโยชน์ ตนเอง
เหวี่ยงทอดแหวน

จักยอม
ที่สุก
มีจิต
มันด้วยไมตรี

สมคี่ เทอญพ้อ
ประจบ
สักเท่า ไโคไค
ส่งช้อยขอเผื่อ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๔

“En fin donde reyna la envidia no perede vivir
la virtud, ni adonde y escaseza, la liberalidad.”

(“เอ็น ฟิน ต็อนเค เรย์นะ ลา เอ็นวิเตีย โน เปเรเด วิวีร
ลา วีรตุค, นิ อะค็อนเค อี เอ็สคาเสชะ, ลา ลิเบราลิดาด.”
ภาษิตของปราชญ์สเปน ชื่อ แซร์วันเตส.)

(โคลงสินธุมาลี)

• “สรุปความว่าแม่แห่ง

ไถมี

“ความฤศยาครอบที่

แห่งนั้น

“ย่อมปราศจากธรรมศรี

วิสุทธิ์

“เช่นตระหนัเหนียวกัน

กิตทาน”

• ตรวจสอบสารภาษิตแห่ง

ปราชญ์สเปน

ก็จักคำนึงเห็น

หลักหมั้น

มีธรรมะเนกเช่น

พุทธศาสนา นั้นเอง

ควรพินิจข้อนั้น

จงคื

๑ ผู้มีจิตมากด้วย
เหมือนม่านอันผืนหนา
ธรรมะจักขุหา
แลบเห็นตลอดได้

ฤคยา
ผูกไว้
ทางลอค
ฤคยา

๑ พากิจกิดแก่ร้าย
ผู้อื่นดีกว่าปาน
จงจิตกิดจงผลาญ
วิปริตจิตบ้า

แรงราญ
ผิดทำ
เพื่อโกรธ เขาแฮ
วิกัล

๑ ส่วนคนตระหนี่นี้
ทรัพย์ใหญ่่น้อยทั้งปวง
ใครขอว่าละส้าง
ใครแจกทานว่าเสีย

ย่อมหวง
ไม่เลือก
ละลาบ
สอพลอ

๑ สองข้อฤคยากับ
เป็นสิ่งที่ว่าไมตรี
ควรตัดสิ่งสองนี้
ตัดขาดไถ้นั้นแล

ตระหนี่
แน่นแท้
ให้ขาด
เลิกคน ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๕

“รักเขย่เยะ อัดตะโน สาธุ ลวง โลณะต์ ยะลา”

(สมเด็จพระสังฆะราช สา ทรงพระนิพนธ์)

(โคลงมหาสินธุมาลี)

๑ <u>“ความดีจรงรักไว้</u>	<u>ให้คง ทนนา</u>
<u>ประหนึ่งเกลือกดำรง</u>	<u>รสนั้น”</u>
อันว่าจะถือตรง	ภาษิต นีญา
จำจะตั้งจิตนั้น	แน่นไว้ในธรรม
๑ <u>กรรมใดก่อขึ้นย่อม</u>	ยังผล
ดีชั่วคงที่ตน	ประพฤติ
ทำดีจักได้ยศ	ผลเลิศ
ทำชั่วจักเสียจิต	เพราะโทษตามทัน
๑ <u>อันกรรมะบทสิบ</u>	กุศล
ก่อเกิดพิบูลย์ผล	เสริมสุข
ได้สุขหากกังวล	เสวยสุข
อาจจะกลับได้ทุกซ์	เพราะขาดบริหาร

๑ การที่ทำขึ้นแล้ว

ไม่ผดุงขึ้นหนอ

ทำที่อีกตามต่อ

จึงจะถูกตามเก่า

เห็นพอ

อาจเศร้า

ต้ออีก นั้นแล

ปราชญ์ชรั้งสรรเสริญ

๑ มัวเพลินมัวเพลินชั่ววัย

เลยทันควมักน่า

ผลอพลาตอาจล้า

อิฏฐะผลกลับชาติ

ผลกรรม

ประมาท

เลยผิด

เพราะเหตุหลงใจ

๑ กรรมโคบฉันทิศรชรั้ง

เร่งประกอบขึ้นเทอญ

กุศลจะกอบเกิน

ประหนึ่งลงทุนกำ

สรรเสริญ

อย่าช้า

ไปไป ได้โดย

ประโยชน์ยังบุญ

๑ ทูลลงไปก็ค้อง

นี้แหละย่อมเป็นหลัก

กุศลเริ่มแล้วจัก

ต้องรักษาไว้บัดนี้

ตามรัก ขวแฮ

พานิช

ทั้งทอค ฉันท

เพื่องอกเงยงาม ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๖

"A fonte puro pura defluit aqua."

(“อา ฟอนเต ปูโร ปูระ เทฟลูอิต อควะ.” - ภาษิตละติน.)

(โคลง ๒)

๑ “จากพุริสุทธ์แล้ อุทกสอาดแท้ จึงไค้หล้งไหล”ฯ

(โคลง ๔)

๑ สิ่งไค้จะเล็ดล้น
ย่อมจะเกิดจากรรม
ใจชั่วย่อมจะหัน
นำประพตชีว์แม่

ควรรสร เสริญฤฯ
เที่ยงแท้
เหียนหยาบ
มุงคำหาดี ฯ

(โคลง ๓)

๑ แม้มุงศรีในกิจ
สุจริตในจิตแล้ว

ต้องตั้งจิตผ่องแผ้ว
เล็ดพร้อมอีกสอง ทวารนา ฯ

(โคลง ๔)

๑ ฌิป้องไค้ลามทั้ง
จงจิตมากฤศยา
บำเพ็ญกอบกิจจา
ที่สุกก็จะคล้าย

ยศถา นันตร์แล
มุงร้าย
เพียรเท่า ไค้ไค้
กับกำวดยหลัง

๑ ทั้งจิตให้เลิกแล้ว	อย่าแหง
ทำกิจพิริยะแรง	เรื่อยไว้
ถึงพบอุปสรรคแรง	แรงซัก
ก็จะอาจข้ามได้	เพราะด้วยความดี

๑ ทั้งนี้เมื่อเปรียบด้วย	พุทธา
ไสสอาดลัระหาน	ทุกแก้ว
พุเปรียบมะโนมาน	มุ่งชอบ นั้นเอง
ธารเปรียบประพฤติแพรว	เพริศพร้อมเพราพรรณ

๑ อันพุทีเกลือกกลั้ว	โสมม
ธารก็ย่อมเปนคม	ชุ่มไชร
มะโนปล่อยอารมณ	ชั่วครอบ จำๆ
ย่อมแนะปฏิบัติให้	ชั่วช้าสามาญ

๑ โบราณจึงว่าไว้	ว่าใจ
เปนใหญ่ในธรรมไซ	กตัญ
ว่าผิจะผู้ใด	หวังชอบ
จงข่มจิตตนฉนี้	แน่แท้ควรจำ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๗

"Give thy thoughts no tongue,
nor any unproportion'd thought his act."
 (ภาษิตของเชกส์เปียร์, ในบทละครเรื่อง "แฮมเล็ต.")

(โคลงวิหขุมาลี)

๑ <u>"คิดแล้วอย่าไต่ถ้วน</u>	<u>พูดไว</u>
<u>"อีกมิไต่วิจารณ์</u>	<u>รอบคอบ</u>
<u>"สูงอย่าโยโส</u>	<u>ปฏิบัติ ตามใจ"</u>
ภาษิตอังกฤษชอบ	จะตรอง
๑ จิตข้องหมองหม่นด้วย	โทษะ
ปล่อยปากเผยพจน์โพล่ง	เพราะโกรธ
หรือจิตมัวโมหะ	หลงอยู่
ผิพูดไปให้โทษ	แก่ตน
๑ กะมลุ่มรักก็	อาจพา
ให้คิดล้าเอียงพูด	เพราะรัก
บัณฑิตจึงสอนว่า	คิดอย่าง ไทโต
เก็บนิ่งในจิตจัก	ปลากภัย

• ผู้ใดพูดมากมัก	เขวเคลี่ยค
เพราะไม่ระวังปาก	ย่อมพลั้ง
พูดพลอกเหมือนร่ำเฝียจ	มียาก สนิธนา
หมั่นกึกแต่มุ่งยัง	ระจี

• หนึ่งมีความกิดขึ้น	อย่างใด
ยังมีทันไต้หวันครอง	ยอมขอบ
ก็รับประพฤติไป	เช่นคิต
ความคิดที่อาจชอบ	กลับสูญ
• มีมูลความกิดขึ้น	ในใจ
ใช้สติวิจารณ์	ต้องแล้ว
จึงค่อยประพฤติไป	นั้นแหละ จักดี
เพราะย่อมจะคลาดแคล้ว	นินทา

• ถึงว่าการที่ต้อง	ครองนาน
ดูจะเสียเวลา	อยู่ไรว
ก็ควรมุ่งกิจการ	สัมฤทธิ์ ดีนอ
บรรลุลผลได้	อิฐผล ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๓๘

“Il est plus honteux de se défier de
ses amis que d' en être trompé.”

(ภาษิตของปราชญ์ฝรั่งเศส, ชื่อ ลา รอสฟูโกล์ต.)

(โคลงมหาวิทยาลัย)

๑ “การระแวงใจแห่งผู้

เป็นมิตร สหาย

“เป็นสิ่งน่าอศุ

แน่แท้

“ยิ่งกว่าถูกเพื่อนคิด

ทุรยศ”

ภาษิตนี้ขอแก้

อรรถให้แจ่มใส

๑ คือใครมีมิตรแล้ว

ระแวงจิต

ว่ามีตรป้อตรง

นั้นไซ้

เหมือนสบประมาทมิตร

อูถูก มิตรนา

ปมิช้จักไว้

มิตรสิ้นปวงสหาย

๑ กลัวอายเพราะมิตรจัก

ไม่ชื่อ ตรงแซ

จึงคิดลตาตระแวง

หาผิด

ที่แท้ก็ตนคือ

ผิดมิตร ธรรมนา

เพราะว่าองค์แห่งมิตร

ก็ต้องไว้ใจ

• ผู้ใดถูกมิตร
เพราะว่าคนทรามไฉน
เมื่อเริ่มจะตั้งผูก
โยไม่วิจารณจบ

ถูถูก ตนเอง
จึงคบ
มิตรภาพ
จิตหมั่นในสหาย

• มิตรร้ายผิม่วงร้าย
แม้เมื่อเราซื้อตรง
โลกย่อมจะติเขา
คนชั่วย่อมไม่แคล้ว

ต่อเรา
อยู่แล้ว
ไม่ติ เราเลย
กลดลกโลกนินทา

• ภาชิตจึงได้กล่าว
วาระแวงมิตรนำ
ยิ่งกว่าถูกเพื่อนหลอก
ตรงจะเสียทีคด

กตบถอก
อภัยระยศ
ลงเพราะ ชื่อนา
ไปต้องอับอาย

• มุ่งหมายจิตมั่นทวย
ถึงหากเพื่อนทุจริต
อย่าวิตกแต่จำ
จะคบมิตรอื่นได้

มิตรธรรม
หลอกให้
ไว้เพื่อ
จะได้รู้พรรณ ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๓๕

๑ “ <u>ฝูงนกกำเนตคล้าย</u>	<u>กลิ้งกัน</u>
“ <u>ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ</u>	<u>แผกบ้าง</u>
“ <u>ความรู้อาจเรียนทัน</u>	<u>กันหมด</u>
“ <u>ยกแต่ชั่วก็กระด้าง</u>	<u>อ่อนแก่ญาไหว” ๖</u>

(พระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานด้วยพระราชหัตถเลขาในสมุดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนี้, เมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาส ณ ประเทศอังกฤษ, เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐.)

(โคลงสุภาพ)

๑ ได้อ่านวรรณแล้ว	ภาษิต
ใครจะไม่มีจิต	ปลาบได้
ยิ่งอ่านก็ยิ่งคิด	ปลื้มปลาบ
เพราะพระองค์โปรดให้	สติแท้ควรครอง
๑ มองดูก็จักแจ้ง	เจนเห็น
ว่าราชภาษิตเป็น	คุงแก้ว
เปรียบสุรยะจันทร์เพ็ญ	ผ่องฟาก ฟ้าสา
ยิ่งประทีปผ่องแล้ว	จุกไฉนนำทาง

๑ ปางนี้มีผู้มัก
เห็นว่าชาติของตัว
จึงคอยแต่มุ่งมัว
แล้วก็มานะน้อย

คิดกลัว
ทำน้อย
ยอมพ่าย เชนอ
ไม่กล้าแข่งขัน

๑ กลัวพรรคที่แตกแล้ว
หกลู่ในกะมด
ลืมนึกว่าเป็นคน
ลืมนึกว่าความรู้

กว่าตน
ไม่สู้
เหมือนเช่น ตนเอง
อาจสู้กัน

๑ สำคัญอยู่แต่แท้
ผิวผ่องจิตโมหะ
ผิวพรรณใช่ว่าจะ
จิตผ่องแต่ผิวคล้ำ

ธรรมะ พ้อเฮย
เกลือกกล้า
ช่วยรอด กรรมนา
ไปแพ้ผิวงาม

๑ ความดีความชั่วไซ้
คนชั่วเปรียบปัญญา
ผลกรรมก็จักพา
คนโง่ความดีก็

เป็นตรา
ยิ่งผู้
สู้ๆ คติเอง
รอดพ้นภัยพาล ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๕๐

“ธัญญะจะเข อังคะวรัสสะ เหตุ”

๑ “ควรรยอมเสียทรัพย์เพื่อ รักษา
อวัยวะแห่งกายา แนเไซร”

“อังกัญจะเข ชีวิต รักษะมาโน”

“จะถนอมซึ่งชีวา ยืนอยู่
“ควรรสละองค์ไค้ แนแท้ไปขาม”

“อังกั ธณัญชีวิตัญจาปี สัพพ์ อูปเปวระ ขะเห ธัมมะมณุตสสรันโต”

๑ “เมื่อยามจะค้องตรึก ถึงธรรม เข้าแซ
“ทรัพย์อีกอวัยวะจำ สละแท้
“ถึงชีวิตจะกำ จัดจาก ว่างๆ
“ควรรจะสละแม่ หมดทั้งปวงนา” ๖

(โคลงมหาสินธุมาลี)

๑ ภาณิตพุทธศาสน์ สอนคน
 ว่าทรัพย์สินโสภณ หากรัก
 ไปเท่าส่วนกายตน ประเสริฐ กว่าพ่อ
 ควรรจะค้องยอมชัก ทรัพย์ใช้เยียวยา

• แม้ว่าทุก ๆ ส่วน
 เป็นสิ่งซึ่งรักษา
 ชีวิตประเสริฐกว่า
 ย่อมสละกายร้อย

องคา พยพแฮ
 ใช้น้อย
 กายส่วน ไต่ ๆ
 ส่วนแลกชีวัน

• แะธรรมะประเสริฐ
 สิ่งสรรพซึ่งพึงหวง
 ไร้ธรรมโลกกองล่วง
 เราจะมีแต่โคก

กว่าปวง
 ในโลก
 ถึงยุค คับแฮ
 แน่แท้ทุกสถาน

• กนพาลประกอบด้วย
 ย่อมจะยิ่งโอหัง
 ไครมุ่งพว้าธรรมคัง
 ต้องช่วยกันบำราบ

กำลัง
 ยิ่งหยาบ
 ชาติชั้น นั้นฤฯ
 พ่ายแพ้โดยพลัน

• ฉะนั้นทุก ๆ ผู้
 ที่สละชีพใน
 รักธรรมะเต็มใจ
 ตัวอย่างประจักษ์ชี้

ทหารไทย
 ศิกนั
 ย่อมสละ สิ้นแล
 แก่เชื้อชนสยาม ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔๑

“Aucun chemin de fleurs ne conduit à la gloire.”

(ภาษิตของปราชญ์ฝรั่งเศสชื่อ ลาฟองเตน)

(โคลง ๓ ก้าน)

๑ “ทางไปสู่เกียรติศักดิ์

จักประดับดอกไม้ม

“หอมยวลชวนจิตใคร

บ่มี” ๖

(โคลงสินธุมาลี)

๑ นี่เป็นภาษิตซึ่ง

นักปราชญ์

ฝรั่งเศสผู้ฉลาด

กล่าวไว้

เพื่อเตือนจิตชนชาติ

ฝรั่งเศส

เราก็ควรพิศให้

ต้องตาม

๑ อันความงามค่าง

ชื่อเสียง

ปรากฏเป็นอย่างดี

หายาก

ผู้ใดคิดแต่เพียง

ความสควก ตนเอง

หาซื้อได้ลำบาก

ยากเชียว

๑ มัวเห็นแก่การหลีก	อุปสัค
ไคยากฤทก์มัก	นุ้หค
กอยจูเอียงเขาจัก	ทำอย่าง ไรกัน
โอภาศก็ย่อมหมค	แน่พลัน

๑ ฉนั้นไกรอยากได้	ขึ้นชื่อ ภาษา
ต้องบากบั่นลงมือ	ทำกิจ
จะพบอุปสัคฤ	ยากเท่า ไทใด
บ่มียอมให้จิต	ดกดอย

๑ กอยเตือนตนให้อย	วิธี
ทุกเมื่ออุสาหะ	ยอมยาก
พยายามบ่ลดละ	แม้เหนื่อย ก็ดี
ทนระกำลำบาก	เพื่อดี

๑ ตั้งนี้ยามสำเร็จ	ปราถนา
กอบกิจได้เป็นสา	ระแล้ว
ขึ้นชื่อและภาษา	สมที่ เพียรแล
จิตก็จักผ่องแผ้ว	สุกเกษม ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔๒

“Amor y amistad

“En grado inferior se ven

“Con la lealtad y el honor.”

(ภาษิตของปราชญ์สเปน, ชื่อ คาลเดร็อน.)

(โคลง ๓ ก้าน)

● “ความรักและไมตรี มีค่าหย่อนยานตั้ง
“เปรียบกับภักดีทั้ง เกียรติคุณ” ๖

(โคลงนันทะทาสี)

● <u>สุนทรภาษิตนี้</u>	ควรไตร่ ตรองนา
ความรักเป็นไปตาม	แบบโลก
ครอบครัวยังไครจัก	ไม่รัก เล่าแซ
ชาวป้าชาวโลกก็	รักกัน
● อันเพื่อนผู้ชอบดู	อธยา ทัยๆ
ย่อมเกิดฉันทาแล	มิกรจิต
ต่างคนต่างอาศัย	ในกิจ การแซ
นี้กับผิดแบบ	ธรรมคา

๑. แต่ว่าการรู้จัก
แต่พระเจ้าชีวิต
และรู้ว่ามีพระ
ว่าพระครองเทศจึง

ภักดี
ปกเทศ
คุณเลิศ ปานโต
อยู่เย็น

๑. เปนสิ่งซึ่งผู้ปราศ
บ่มีอาจจะซึม
ผู้ที่ยึดพระธรรม
จึงจะรักษไว้ซึ่ง

อารยะ ธรรมแซ
ทราบได้
เปนหลัก
ภักดี

๑. มีธรรมกำกับจิต
ความรักเกียรติคุณจึง
รักเกียรติสกุลง
ถึงทุกซอกซี้ด

เปนทุน
จะรู้
กว่ารัก ตนเอง
และทน

๑. อันคนผู้รู้จัก
รักเกียรติเป็นศรีใน
สองธรรมะนี้จึง
ความรักอีกแม้กว่า

ภักดี
ชาติแท้
เลิศกว่า
เมตตา ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๓

"Be checked for silence; but never be taxed for speech."

(เชกส์เปียร์, ในเรื่องละครพูดชื่อ "All's Well That Ends Well.")

(โคลง ๓)

๐ "ยอมให้เขานินทา

ว่าไม่พูดนั้นไซ้

"ดีกว่าถูกว่าให้

ว่าว่าพินเผื่อ เกินนา" ๖

(โคลงมหานันทะทายี)

๐ เมื่ออยากจะให้เพื่อน

สรรเสริญ

ต้องอย่าเพลิดเพลนหลง

คนฉลาด

คิดใดแต่เผินพูด

ไวมาก

ย่อมจะมีพลาดพลั้ง

เพราะไร้ไตร่ตรอง

๐ อันของในโลกนี้

มากมาย

จะทราบทุกรายไป

ห่อนได้

ไม่รู้จะอายเกรง

เพื่อนเยาะ

ก็นิ่งฟังไว้เผื่อ

จักได้รู้เห็น

๑ ทำเป็นคนรู้มาก
 ปราชญ์ย่อมจะขวางเลย
 ถ่อมตัวและวางตัว
 ปราชญ์จึงจะออกคึก

๑ แม้มัวไม่รู้ซึ่ง
 หากทนงใจพูด
 พลาดแล้วก็ไครจะ
 เพราะว่าอวดฉลาดแท้

๑ รู้น้อยรู้จักห้าม
 ผู้ใหญ่เอ็นดูคง
 ไครติว่าสุพูด
 เจียสโตและไวรับ

๑ มีความรู้จักนิง
 อีกรู้จักชวนผู้
 ให้สอนและสงวนคำ
 นั้นนับว่าฉลาดยิ่ง

ทุกอย่าง
 ไม่บอก
 สงบเสงี่ยม นั้นแล
 แน่แท้เอ็นดู

สิ่งใด
 อาจพลาด
 เว้นที
 จึงต้องเสียรอย

ปากพูด
 บอกให้
 น้อยก็ ช่างเทอญ
 รอบรู้เป็นดี

ยามควร
 เป็นปราชญ์
 อนุศาสน์ ไว้แล
 กว่าพูดอวดดี ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔๔

"Chi troppo abbraccia nulla stringe."

(“คื ไตรปโป อับบราเซีย นุลละ สตร์รินเจ.” - สุภาษิตอิตาเลียน.)

(โคลง ๒ คั่น)

• “ไกรรวบมากนักไขว้ มักเลียบมิได้ ยึดถือ” ๖

(โคลงจิตรลดา)

• คือไกรโถมากมัก	ลากหาย
ตรงกับภาษิตไทย	นั่นแล
ใจยากมากมายมือ	คว้าไขว่
เลยหลุดมือแม้อยึด	ไม่ไหว

• ไกรบมิใช่พระ	อรหันต์
ย่อมจะยังคักโกล	ไม่ขาด
แต่ถ้าหากรรมะ	ครองจิต
ก็ย่อมจะอาจข่ม	จิตตน

๑ คนเรามีหัดดีไซร์
จะรวบได้แต่เพียง
แม้ว่าจิตปรองออยาก
กรโอบบ่รอบย่อม

เพียงสอง
หนึ่งหอบ
ได้มาก
ตกหาย

๑ กวรหมายเพียงแต่เหมาะ
ทั้งทรัพย์สินและลาภยศ
ใครรู้จักซึ่งความ
คงจะสมภาคและ

กำลัง ทนนา
มุ่งมาตร์
พอแห่ง ตนเอง
เหมาะใจ

๑ ไกรอวตติและซึ่ง
ทนมากกว่ามีจริง
ย่อมกว่าไขว่มักมาก
ถึงหากจะได้ก็

น้ำหนัก
นั้นไซร์
ยศทรัพย์สิน ลาภยศ
ไม่คง

๑ ความหลงและโลกเข้า
ได้เท่าใดไม่พอ
มักน้อยซึ่งกำลัง
ถึงมิได้มากก็

ครอบงำ
หายอยาก
ทนเพียง
จักเจริญ ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๔๕

“รูป ชีระติ มัจฉาน นามะโคตติ นร ชีระติ”

(พุทธศาสนະภานิต)

(โคลง ๒)

- ๑ “รูปย่อมย่อยยับได้ แต่ชื่อและโคตรไชว์ บัดนี้สูญหาย” ฯ

(โคลงมหาจักรลดา)

- ๑ จะขยายอรรถะแจ้ง แดงไข
ว่ารูปของสัตว์ปวง ทุกชนิด
ย่อมย่อยยับไปตาม กฎแห่ง ธรรมดา
กันก็ไม่ผิดกับ สัตว์ทุกเหล่าหลาย

- ๑ มีกายกำเนิดแล้ว คงดับ
สูงต่ำไพร่ผู้ดี ไปปหลุด
ถึงหากว่าทรัพย์มี มวลมาก
ก็มีอจรรอดพ้น จากเงื้อมมฤตยู

• คงอยู่แต่ชื่อทั้ง
 ภายกับชื่อและกุล
 ใครทำประโยชน์ยาม
 เชื้อสกุลรับซึ่ง

กุลโคตร
 ไปดับ
 มีชีพ
 เกียรติก็องค่อไป

• ใครทำความผิดไว้
 ผลก็ตามสนองตอบ
 ญาติวรมโคตรวงศ์พลอย
 รวากับผิดด้วยกับ

เมื่อคง ชีพฤ
 เมื่อม้วย
 เสียศักดิ์ ด้วยนา
 ญาติผู้ก่อกรรม

• จำเราจะหมั่นทริ
 กิดแต่ถึงตัวนั้น
 จะทำอะไรผล
 มฤตกตกไว้แก่

เตือนใจ
 ไปได้
 ไซ้รับ คนเดียว
 หมู่ญาติวงศ์

• หากมีชื่อช่วย
 หาชั่วเหมือนช่วยผลาญ
 หากศิรีสวัสดิ์นำ
 ทำชั่วอัปยศแล้ว

วงศ์วัณ นาส
 วงศ์หมค
 วงศ์เฟื่อง ฟูเฮย
 โคตรค้อยถ้อยศรี ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔๖

“Accensa domo proximi, tua quoque periclitatur.”

(“อัคเซนสะ โคโม พรอกซิมิ, ทูวะ โคว์คว์ เปริกลิตาตูร์.” - สุภาษิต
ละติน.)

(โคลง ๓)

• “เมื่ออัคคีไหม้เรือน

แห่งเพื่อนบ้านนั้นไซ้

“เรือนสุเองก็ใกล้

เหตุร้ายปานกัน” ๑

(โคลงมหาวิชัยมาลี)

• อันใครซึ่งพูดว่า

ต่างคน

การอยู่ควรยังชีพ

ต่างหาก

ก็เห็นประโยชน์ตน

ยังแคบ อยู่หนา

เพราะมนุษย์เรายาก

ที่จะอยู่เดียว

• ที่เปลี่ยวใครจะอยาก

ไปอยู่ ยังฤา

คนย่อมชอบอยู่ปน

หมู่หมวด

อยู่รวมคณะดู

กายจิต จิตแซ

สักหน่อยก็ค้องขาด

ทุกข้อสุขา

๑ ภยาพิศภัยเบียด
แม้จะนั่งเฉยเสีย
เหตุร้ายจักกระเทือน
และเพื่อนไม่คบค้า

เบียดเพื่อน บ้านแล
ไปช้า
กระทบ เราเอง
จะได้ใครสนอง

๑ แม่ปองเปนสุขยัง
ต้องคิดถึงเพื่อนร่วม
เพื่อนวอกจะตำรง
ใช้ว่าอุปัทวเหตุ

ยินยอม
ถิ่นเทศ
สุขอยู่ จันใด
จะเว้นแต่เรา

๑ การเอาธุระโอบ
ช่วยปกป้องกันภัย
การคิดว่าเพื่อนมี
เราก็พลอยสะท้าน

อาวี
เพื่อนบ้าน
ความทุกข์
ทุกข์ด้วยสะธา

๑ ถึงคราเราเดือดร้อน
เพื่อนก็คงช่วยว่า
มีมิตระจิตสมาน
เปนประเพณีโลก

รำคาญ
จับโศก
สามัคคี แก่
ส่ำซรวงสรรเสริญ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔๑

“La naissance n'est rien où la vertu n'est pas.”

(ภาษิตของนักปราชญ์ฝรั่งเศสชื่อโมลแยร์)

(โคลง ๓ ชั้น)

๑ “อันชาติกุลกำเนิด

ถึงประเสริฐหากไร้

“คุณะสมบัติไซว์

หมดดี “๑”

(โคลงวิษณุมาลี)

๑ แม้มิคุณะลักษณะได้

เลิศงาม

แต่สะกุลกำเนิด

ต่ำต้อย

ก็ออกจะหย่อนความ

งามนิค หนึ่งแล

เพราะรูปแป้นส่วนน้อย

แห่งคน

๑ สกกลายไปสู้

งามงต

แต่สะกุลกำเนิด

เลิศแล้ว

ก็อาจผดุงยศ

เสริมส่ง

เพราะสะกุลเปรียบแก้ว

ก่องศรี

๑ หากตีทั้งรูปทั้ง	กำเนิด
แต่ประพศิเลวทราม	ลามก
ก็อาจจะราเวิต	ปราศจาก ชมแฮ
มรรยาทเปรียบกระจุก	ส่องวาม

๑ งามรูปศุภลักษณ์เข้า	ยวนตา
งามสะกุดยวนความ	เคารพ
งามจิตรจรรยา	ชนชอบ
งามหมดสามอย่างครบ	เลิศดี

๑ แค่ว่าจะให้ถ้วน	ทั้งสาม
บ้างก็สุคติสัย	ระไไ
แต่ถึงรูปจะทราม	ชาติต่ำ กิตี
สุจริตแล้วไซ้	อย่าขาม

๑ งามโตไปเทียบทัด	สุจริต
ผ่องผุดเนไทรทวาร	พริ้งพร้อม
ไม่แต่ญาติมิตร	จะรัก
ผู้อื่นก็จะน้อม	จิตชม ะ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔๘

"If a man will begin with certainties he shall
end in doubts; but if he will be content to begin
with doubts, he shall end in certainties."

(ภาษิตของฟรานซิสเบคอน, ลอร์ด เวอร์ลัม, นักปราชญ์ และอมาตย์
ผู้มีชื่อเสียงในประเทศอังกฤษ, พ.ศ. ๒๑๐๓-๒๑๖๘.)

(โคลง ๒ กั้น)
๑ "เริ่มด้วยแน่จิตแท้ ถึงยามที่สุดแล้ว สงสัย;
(โคลง ๓ กั้น)

๑ "ใครยอมเริ่มกิจใด แม้สงสัยอยู่แท้
"ถึงยามที่สุดแล้ว แน่ใจ" ๖

(โคลงสินธุมาลี)

๑ ขอไขภาษิตให้	แจ่มเจน
คิดกะตึกเห็น	ถ่องแท้
แล้วควรจะเก็บเป็น	ท้าวอย่าง เพื่อนเอย
เป็นประโยชน์ดีแท้	จับใจ

๑. ผู้ใดมุ่งกอบกิจ
มัวแต่รอคอยที่
เพื่อรู้ว่าจะมี
หวังจะแนจิดไว้

การดี
ก่อนไซ้
คุณโทษ เพียงใด
ก่อนทำ

๑. กงจำต้องรังจิด
กว่าจะแนจิดพอ
ลงมือเห็นไปหนอ
มัวแต่ระแวงผิด

วีร
เริ่มกิจ
พันเพื่อน ได้ฤ
ชวอภี

๑. ผู้ที่ยอมเสี่ยงเกราะห
ถึงมิรู้แนใจ
บากบั่นบ่พวันใน
ลำบากกับบ่พัก

ทนไป
ไปชงัก
อุปสัค
พวันใจ

๑. กงไว้ซึ่งวิริยะ
กล้าที่ควรไปขาม
พลากแล้วกอบกิจตาม
ที่สุกจะไค้หมด

พยายาม
หุ่หค
แก้ผิล
ก้งฉวิส ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๔๕

“Il piccol prestito fa un amico : e il grande un nemico.”

(อิล ปิคคัล เปร์สติโต ฟา อุน อะมิโค: เอ อิล กรานเต อุน เนมิโค.
-สุภาษิตอิตาเลียน.)

(โคลง ๒)

๑ “ให้ยืมทรัพย์แต่น้อย” เหมือนเครื่องที่ร้งร้อย

“มิตรไว้ได้” ยิงนา ฯ

(โคลง ๓)

๑ “แต่ที่ให้ยืมทรัพย์” ประมวลนับมากไซ้

“เหมือนแพะอมิตรไว้” เดือดร้อนรำคาญ” ฯ

(โคลงมหาสินธุมาลี)

๑ อันการให้เพื่อนกู้	สินทรัพย์
ยามเพื่อนขัดสนนับ	ว่าถูก
ให้น้อยเพื่อนใช้กลับ	ก็ง่าย ตายๆ
ก็มักเป็นเครื่องผูก	จิตน้อมไมตรี

• มีทรัพย์อันเคราะห์
เมื่อมิตรเขามีกิจ
เสร็จกิจมิตรชอบจิต
เมื่ออาจใช้ทรัพย์แล้ว

แก่มิตร
ช่วยแล้ว
เป็นแน่
ต้องแท้สบายใจ

• แต่ให้ใครกู้ทรัพย์
ผู้อยากได้วอนกวน
ภายหลังสิจักหวด
เมื่อจะใช้มันแล้ว

จำนวน มากๆ
มากแท้
ข้องจิต
หลีกหน้าหน้าหนี

• พอกันจะได้ชอบ
เพื่อนกระดากเลยพลัน
หากทวงก็ไมหัน
เลยผิดใจเพราะหนี้

พอกัน ต่อไป
หลบผี
หุนโกรธ เราชื่อ
กิดกันฉันทา

• ฉะนั้นจงรู้จัก
ให้มิตรกู้ธนสาร
เกินกว่าที่ประมาณ
จึงจะไม่ลำบาก

ซึ่งการ
อย่างมาก
ใช้กลับ ง่ายแล
เพราะข้องจิตสหาย ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๐

"Ad consilium ne accessis antequam voceris."

(ภาษิตละติน)

(โคลงวิษณุมาลี)

๑ <u>"อย่าด่วนไปเข้าสู่</u>	<u>สภา</u>
<u>"จนกว่าจะมีผู้</u>	<u>เรียกร้อง"</u>
ภาษิตละตินว่า	ถูกลบ กลั่น
ผู้ฉลาดควรต้อง	ไตร่ตรอง
๑ <u>รู้เกินกว่าต้อง</u>	<u>การไป</u>
<u>ไม่ระวังจะถูก</u>	<u>ว่าเสีย</u>
<u>ถูกว่าจะชั้ใจ</u>	<u>จงครี ก่อนแฮ</u>
<u>ผู้ฉลาดต้องรู้เสีย</u>	<u>เหมาะกาล</u>
๑ <u>งานใดใครรับมอบ</u>	<u>ไปทำ</u>
<u>เขาก็คงมุ่งดี</u>	<u>ที่สุด</u>
<u>เมื่อใดจะต้องจำ</u>	<u>เป็นปฤกษา</u>
<u>เขาก็คงรีบรุด</u>	<u>ปฤกษา</u>

๑ แต่ว่าแม้คว้นออก	ความเห็น
เขาอาจจะมิทาง	โกรธได้
เพราะอาจจะเห็นปน	อยากแย่ง
ความชอบของเขาใส่	จึงเคือง

๑ เครื่องทำให้ซัดจิต	คิดแทน
คือพูดไม่รู้จัก	กาละ
พูดไปหากถูกแย้ง	เสียเที่ยว พ่อเอ๋ย
อีกเพื่อนเกิดมานะ	ไม่ยอม

๑ ออกอ้อมไว้กว่าจะ	รับเชิญ
ให้แสดงความเห็น	นั้นแล้ว
จะได้รับสรรเสริญ	และชอบ ใจแฮ
ผูกจิตเพื่อนได้แท้	แน่นอน

๑ จนนั้นก่อนสหายเชื่อ	อย่าถ่วน นะเลย
ครั้นเมื่อเขาขอความ	คำวิธ
จงกล่าวแต่พอควร	ที่รอบ รู้จริง
ประพฤติก็นี่สิ	ถูกกลอง ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๑

“Ceux qui parlent beaucoup ne disent jamais rien.”

(ภาษิตของปราชญ์ฝรั่งเศสชื่อ บัวโล)

(โคลงจิตรลดา)

๑ “ผู้พูดมากมักพูด

ไร้สาระ”

ควรทวิภาษิตเขา

ออกเหมาะ

สัมผัสปะลาบาท

ปราชญ์

ถึงจะพูดเพราะแต่

เปล่าผล

๑ บางคนชอบบอกรื้อ

ไวยการ

คิดว่าอาจพาคน

หลงปาก

ที่แท้นะการคม

ในฝึก

จะหลอกคนยากได้

ตั้งใจ

๑ สิ่งใดไม่รอบรู้

จริงจัง

ถึงจะเอาไวยการ

ประคิษฐ์

ใครฉลาดก็ยังรู้

ทันเท่า

ว่าทราบน้อยนิดแต่

ปากไว

๑ โยโสส่งเสียงก้อง

เขาไม่เคียดเข้าใจ

ที่แท้ก็ทนเปรียบ

เขาลาคนนั้นไม่

ข่มคน

ว่าหยั้น

สนุก นั้นเอง

เท่าชั้น

๑ อันพุดนั้นไม่ยาก

ใครที่มีลิ้นอาจ

สำคัญแต่ในคำ

อาจจะทำให้ชอบ

ปานใด เพื่อนเอ๋ย

พุดได้

ที่พุด นั้นเอง

และซัง

๑ ตั้งใจพุดอวตาร

ฤาพุดโดยตั้งใจ

ถึงแม้ว่าตนมี

ก็ย่อมจะขาดผู้

ข่มคน

ให้ขยาด

ยศศักดิ์ เท่าใด

รักจริง

๑ รู้จักสิ่งกอบโทษ

รู้จักพุดไพเราะ

รู้จักสนุนงาน

รู้จักผูกมิตรไว้

และคุณ เพื่อนเอ๋ย

จับจิต

เพื่อนร่วม งานแฮ

เล็กก็ ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๒

"Give every man thy ear, but few thy voice."

(ภาษิตของเชกส์เปียร์, ในเรื่องละครชื่อ "แฮมเล็ต".)

(โคลงสินธุมาลี)

๑ <u>"สูงให้โสดแค่</u>	<u>ทุกคน</u>
<u>"ให้ศัพทะของตน</u>	<u>แก่น้อย"</u>
กะวีช่างนิพนธ์	ภาษิต
แสนเสนาะเหมาะถ้อย	ทุกเทือน
๑ มีเพื่อนหวังประโยชน์	จริงจัง
เพื่อนพุดจกหมั่นฟัง	เพื่อนไว้
และเก็บกะติฝิ่ง	ในจิต
ภายน่าจักได้ใช้	ช่วยท้ว
๑ มัวอวดดีพุดเพื่อ	พาที
เขาคื่นอาจะมี	ความเกลียด
อวดคื่นักสังคี	จะกลาด แกลั่นอ
เพราะปราชญ์มักรังเกียจ	อวดดี

• มีเรื่องควรวุ่นแล้ว
ปราชญ์จะแสดงความ
อวดรู้พูดวุ่น
คงไม่แคล้วแน่แท้

จึงตาม เทอญพ่อ
แจ่มแจ้ง
เปิดใจ
ถูกหยัน

• บัดเทิดผู้รอบรู้
กล่าวว่าผู้มักฟัง
สิ่งไรที่ทนยัง
ก็อาจรู้ประเสริฐ

จริงจัง
สืเลศ
ไม่รอบ รู้ๆ
เพราะฟัง

• หยั่งดูสิ่งที่ทราบ
มักสิทธิ์คงจิตถวิล
ฟังไว้เป็นอาจิน
ดียิ่งกว่าทรัพย์สิน

โดยยิน
รอบรู้
จำจก ทั่วแล
อาตมา

• วาจาทำให้รัก
พูดมากและเสียงดัง
พูดน้อยและพูดหวัง
เพื่อนจะไม่รังเกียจ

ฤาซัง ได้นอ
เพื่อนเกลียด
ให้จับ ใจเทอญ
หน้ายแหว่ง ๖

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๓

“นาญญ์ นิสายะ ชีเวยยะ”

(อุทาน, ชุทตะกะนิกาย.)

(โคลงนันทะทายี)

• “ไม่ควรพึงผู้อื่น

เปนอยู่”

ภานิกนี้สูง
เผิน ๆ ก็ดูเปน
ให้หยิ่งและริ้ง

คำวิธ
ยงยุ
ฮวกก็

• ผู้มีความคึกคัก

จึงจะรู้สึกความ
อ่านภานิกนี้ความ
แม้ว่าฉลาดก็

ทรงลิก หน้อยนา
มุงมาตร
ในแหละ จึงตี
ไปจงน

• คนเราในโลกนี้

พึงพิถามาตุ
กรั้นใหญ่และหาเลี้ยง
เกาะพ่อแม่ห้อยอยู่

เกิดมา
แต่น้อย
อาตมะ ไคโอง
เพื่อนหยัน

๑. อันคนผู้ทีน้อย
 ย่อมพึงบุญญาผู้
 และเพราะเมตตาอาจ
 อุปะการะให้

วาสนา
 อิศระ
 อยู่ร่วม เย็นแฮ
 สุขสราญ

๑. แท้ท่านผู้ใหญ่จัก
 ก็เพราะเรามีคุณ
 ขยันนักคืใน
 สุจริตสัจจะ

ปราณี
 สมบัติ
 งานท่าน
 เทียงตรง

๑. จงใจอย่าใ้ไย
 ท้องชะเม่นเม็กคื
 ผู้ใหญ่ท่านจักคอย
 อาตะมะไซร้อาจ

เกียรติศักดิ์
 สิ่งใด
 อุ้มอยู่ ไต่ญา
 ช่วยตน

๑. คนใดไร้สามารถ
 หวังแต่พึ่งผู้ใหญ่
 ย่อมต้องอดสูใน
 เนิ่งนิตยจะไ้แต่

ในทุ
 อยู่ไซร้
 หมุ่มมิตร แน่นา
 เพื่อนหยัน ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๔

“คุณนัญเจ ตระมานาน อู๋ คัจฉติ ปุ่คโว
“สัพพา อู๋ คัจฉนติ เนตเต อู๋ คเต สะติ.”

(โคลงสุภาพ)

๑ “ <u>ยามฝูงโคข้ามฟาก</u>	นที
“ <u>โคโจกน้ำตรงดี</u>	<u>ไปเสีย</u>
“ <u>ปวงโคอื่นตามรี</u>	<u>รุกข้าม</u>
“ <u>ทั้งหมดคบคกเกี่ยว</u>	<u>ไต่เท้าตามกัน” ๖</u>
๑ อันสุภาษิตนี้	เตือนใจ
แห่งผู้ที่เป็นใหญ่	ยิ่งผู้
มีหน้าที่นำใคร	ไครนั้น ก็ดี
จำจะต้องรอบรู้	จักแท้ทางตรง
๑ จะบงการแม้แต่	ในกรอบ กรวดา
ก็จักต้องประกอบ	กิจไซ้
ให้เป็นเยี่ยงอย่างชอบ	สุจริต ธรรมแท้
จึงจะอาจรักษาไว้	พวกพ้องพงศา

๐ ถ้าคิดพานิชตั้ง
 คุมควบคนทั้งหลาย
 ให้สุจริตกาย
 สิ้นจึงจะไม่ร้าง

ค้าขาย
 ลูกจ้าง
 วาณะ
 เว็ดไรไกรงาม

๐ ยามรับราชกิจให้
 บังคับจะถนัด
 ก็โดยที่เคร่งครัด
 ประพฤติสุจริตไว้

ทรงรัฐ
 แน่ได้
 ในระเบียบ การแะ
 มันแล้วไปเชิญ

๐ หากเปนแสนยอยู่
 นำพวกประจันบาน
 สำแดงพิระชาญ
 นายทงนงนำหน้า

นายทหาร
 เติกกกล้า
 ชิกขงัด
 ไพรล้วนพลอยหาญ

๐ แม้ท่านผู้ปกป้อง
 สถิตสุธรรมมา
 พศกก็ยอมพา
 ประจุฝูงโคแล้

ครองประชา
 เทียงแท้
 กัณรัก ธรรมแล
 ใค่เท่าตามขุน ฯ

โคลงสุภาณิตบทที่ ๕๕

“เมื่อ น้อย หา วิชา ให้ หา สิ้น ต่อ ใหญ่”

(บัญญัติพระร่วง)

(โคลงวิรัชมาลี)

๑ นัยะพระร่วงเจ้า
หาวิชาชำนาญ
ส่วนสิ้นจึ่งไผ่หา
สองไตร่ตามเนื้อถ้อย

๑ คำว่าเมื่อน้อยจัก
ว่าหย่อนทั้งอายุ
อายุอ่อนอยู่แล
กลัวที่จะเจือทงค

๑ หากินฤกอบกิจ
ถึงหากจะมีทุน
แม้บ่รอบรู้ใน
ก็แสนจะลำบาก

กล่าวภา ษิตแซ

เมื่อน้อย

ต่อใหญ่

กล่าวมา

ขอแปล

และยศ

ยศต่ำ

ไผ่สิ้น

โคไต กัต

มวตมาก

ทางกิจ การนา

นักหนา

๑ เวลาเย็นน้อยอยู่
จักไผ่หาวิชา
ปัญญาเก็บสงวน
ก็จะสามารถรู้

จึงควรร
รอบรู้
ไว้มาก แล้วฤ
ปลอดภัย

๑ แม้ไร้ความรอบรู้
ถึงหากมีโอกาศ
ปราศจากซึ่งชำนาญ
สิ้นอาจที่จะกลับ

การงาน
กอบทวีพย์
ทำทวีพย์ งอกฤ
เสื่อมสลาย

๑ ขวนขวายหาศิลปะ
ประกอบกับชำนาญ
คงสามารถรักษา
อีกอาจจะรู้จัก

วิทยา
ในกิจ
ทวีพย์มัน
เพิ่มสิน

๑ วิญญูชนย่อมรู้
มักสรวกเวลา
เมื่อใหญ่กิจการเบียด
แม้ขาดวิชาค้อย

ว่าเรียน ไต่ไต่
เมื่อน้อย
โอกาศ เสียเส
กว่าเขา ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๖

“Education is only like good culture,- it changes the size, but not the sort.”

(ภาษิตของนักปราชญ์อะเมริกัน, ชื่อ เฮนรี วอร์ด บีเชอร์.)

(โคลงมหาวิทยาลัย)

๑ “ศึกษาเปรียบเพาะปลูก

อย่างก็ นั่นแล

“คืออาจแปลงขนาด

รุกขชาติ

“แต่ชนิดเดิมมี

อยู่เช่น ไถๆ

“ก็บ่มิสามารถ

เปลี่ยนให้แตกไป” ๖

๑ เช่นมะไฟตกพร้อม

พืชพันธุ์ผล

แม้ปลูก ณ ที่ดิน

ดีเหมาะ

อีกทั้งหมั่นปรือปรน

ผลอาจ เชื่องนา

แต่ไม่กรายเป็นเงาะ

แน่นแท้เกินหวัง

๑ ดังนี้ปราชญ์เปรียบด้วย

นรชน

หากอยู่ ณ วิทยา

ลัทธิเลิศ

อาจรู้รอบพอดน

ในวิ ชาแซ

แต่นิสัยนั้นเกิด

ติดกับตนมา

๑ ศึกษาอาจฝึกให้
อีกฉลาดเพราะคิด
แต่ว่าวิสัยพาล
บ่มีอาจแปลงได้

เชี่ยวชาญ
ปะได้
ๆชื่อ
แผกเพราะศึกษา

๑ ที่ว่านี้จำเพาะ
เมื่อยากคักนิตย
ต้องรู้จักทรมาน
จึงจะเป็นประโยชน์

เรียนการ โลกแะ
อันโหด
ทวงจิต ตนเอง
เที่ยงแท้ทางธรรม

๑ จงจำไว้ว่าผู้
อาจจะปัญญาที่
แก่อาจประพฤติลา
ฉนั้นสือยาคำนวณ

ศึกษา แล้วแล
เพริศพร้อม
มกชั่ว ได้แฮ
นอบทุผู้เรียน

๑ เพียรเพ่งเล็งประจักษ์
ว่าปราชญ์นั้นมีใจ
จึงค่อยประนมหัตถ์
หลงปราชญ์ทุจริต

แน่ชัด
สุจริต
เชื่อพจน์ เขานา
จักต้องฉิบหาย ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๗

“Comprendre c’ est pardonner.”

(ภาษิตของมาทาม เดอะ สตาเอล, นารีมีชื่อเสียงเปปปราชญ์ใน
ประเทศฝรั่งเศส.)

(โคลงจิตรลดา)

๑ “เข้าใจแปลว่าให้

อภัย”

ภาษิตนี้ควรตรอง

ตรัสลึก

เพราะเตือนจิตให้อำ

วักต่อ เพื่อนแะ

คำขอควรตรึกให้

แจ่มใจ

๑ ในพุทธศาสน์พระ

ทรงสอน

ให้แม่เมตตะจิต

แต่สัตว์

ไกรผดึกคิดผ่อนปรน

ความผิด ให้แล

ถูกพุทธวัจนะ

แน่นอน

๑ ก่อนที่จะติโทษ

ใครใคร

ควรพิจารณาความ

ดองแท้

ว่าเหตุเกิดไฉนจึง

ผิดเช่น นั้นนอ

พึงพจน์เขาแก้ก่อน

ตัดสิน

๑ กระวินพึงเหตุแล้ว
ผู้ผิดเพราะโมหะ
หรือเพราะว่าฐานะ
ก็อาจจะให้ซึ่ง

พิจา วนาเฮ
มิตไชรวิ
บังกับ
อภย

๑ ตั้งใจเห็นอกผู้
และกรวดเอาอก
อาจให้กลับจิตละ
ดีกว่าอำนาจข่ม

ทำผิด
อุบาท
พะยศ ไถ้นา
ชุ่มเชิญ

๑ หวังปนที่รักใคร่
แห่งญาติมิตรและ
เมื่อใครจะถือกัน
คนที่ถือต้องคัด

เน็ดือ
พวกพ้อง
อย่าตุ ทอบเลข
จึงตี

๑ มีจิตประกอบด้วย
รู้จักผ่อนผันยาม
แสดงชัดว่าเห็น
แล้วและสอนให้กลับ

เมตตา
ผ่อนได้
ใจอยู่
จิตเทอญ ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๘

“Chi va piano va sano, e chi va sano va lontano.”

(“คี วา ปีอาโน วา ซาโน, เอ คี วา ซาโน วา ลอนตานโน.” -ภาษิตของ
ปราชญ์อิตาลี ชื่อ โกล์ โดนี.)

(โคลงมหาจิตรลดา)

-
๑ <u>“ใครเดินเบาเรียกว่า</u>	<u>เดินดี</u>
<u>“และเมื่อเดินก็เดิน</u>	<u>ยืคแท้”</u>
สุภาษิตนี้คล้าย	ภาษิต ไทยเอง
ผิดแต่ถ้อยคำส่วน	คติข้อตรงกัน
๑ ไทยนี้ว่าช้าเกิด	ได้พบว่า สองแซ
ห้ามคว่นทำกิจการ	ก่อนตรี
สุภาษิตตำทรวง	ให้ลึก
เห็นชัดคติแยบ	เยี่ยงคล้ายคลึงกัน
๑ อันคนฝีเท้าหนัก	เดินแรง
อีกรีบเดินสาวตื่น	คุ่มกัน
เดินทางบ่แข่งทน	เหนื่อยก่อน ควรแซ
เพราะว่าแรงนั้นออก	มากถ้าเกินไป

๑ ผู้ใดเดินไม่หนัก	ถึงตั้ง
อีกไม่รีบเร็วเกิน	กว่าเหตุ
ย่อมอาจประทุ้งแรง	ไว้เพื่อ
ยามประสบเหตุซึ่ง	จักต้องพยายาม

๑ เปรียบความว่ากอบกิจ	โคโค กิติ
เร่งรีบและหักโหม	มากนัก
งานจะพรวัวไปเลย	เสียกิจ
มุกตฤหนักอาจ	กลับร้ายเสียงาน

๑ ถึงการที่พูดก็	เหมือนกัน พ่อเอ๋ย
คำวนพูดมีทันตรอง	ไตร่รอบ
แม้ผิดอนันต์โทษ	นำสู่ ตนเอง
คิดก่อนพูดชอบจิต	มิตรญาติและสหาย

๑ มุ่งหมายมิอยากถูก	นิินทา
อย่าคำวนทำดาพูด	ก่อนคิด
แม้คำวนหาว่าผิด	แก้ยาก นาพ่อ
รอคิดถึงผิดชอบ	ก่อนได้เป็นดี ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๕๘

"Aquellos son ricos que tiennan amigos."

(“อะเกลโลส ซอน ริโกส เค ทิเอนเน็น อมิโกส” — สุภาษิตสเปน.)

(โคลงสินธุมาลี)

๑ “มากมิตรเหมือนมาดตัว

ธนสาร”

ปราษฎ์กล่าวคติขาน

เช่นนี้

นับว่าถูกโดยฐาน

อุปะ มาแฮ

อรรถะจะขอชี้

ต่อไป

๑ ไครเล่ามือติ

กายา

อีกพลึงวังชา

เปรียบยักษ

จะประติษฐการา

ไต่แต่ เทียวฤา

แน่แท้มีอาจจัก

สิทธิ์หวัง

๑ ถ้าพึ่งแรงหนึ่งทั้ง

หนึ่งสมอง

ปราศจากซึ่งพวกพ้อง

วังเคน

ปราศจากเพื่อนช่วยตรอง

ตริกิจ

ทุกอย่างต้องเลือกเฟ้น

แต่เดียว

๑ เจตียวจลาตทั้ง	มากทรัพย์
แม้พลากอาจยับ	ย่อยได้
มีเพื่อนช่วยเตือนกับ	ช่วยออก แรงนา
ทุกสิ่งสัมฤทธิ์ไสร	สุคติ
๒ ถึงมีความรอบรู้	วิทยา มากแล
อาจจะมีเวลา	มลมีค
ยามพลากอาจเลาพา	ใจเหี่ยว
กิดพลากอาจเสียพีชน	ปราศผล
๓ กะมลยามเมื่อท้อ	ดอถอย
มีมิตรจิตก็คอย	เดือนจิต
เมื่อเห็นจะเสียวรอย	คอยแนะ นานา
แม้พลากอาจแก้ผิด	ปลอศภัย
๔ ฉะนั้นใครมีมิตรมาก	จึงดี เพื่อนเอย
เปรียบประหนึ่งเศรษฐี	เลิศผู้
ยามคัมภีร์เสริมปรีดิ์	เปรมจิต จริงพ้อ
ยามชัศสุหัทกุ	กลับเกษม ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๖๐

“สัถกาโร กาปริส หันติ”

(สคาถะวรรค, สังยุตตะนิคาย.)

(โคลงมหาสินธุมาลี)

๐ “สัถการฆ่าบุรุษ

ภาษิตันเชิญเงีย

ทุฐาจักขอเจลีย

แม้ผิดข้าขอรับ

๐ ไกร่ครวญหวลก็ควา

ย่อมจะเห็นแก่ตัว

จะคิดสิ่งใดมัว

ประโยชน์ตนไปรู้

๐ อีกมีจิตกอบด้วย

เห็นว่าไกรวัฒนา

เห็นไกรกอบกิจจา

ก็ยิ่งกลับนึกเกลียด

ชั่วเสีย”

โสทรสลับ

เจตยอรรณ

ผิดด้วยเต็มใจ

คนชั่ว

ยิ่งผู้

มุ่งแต่

โอบอ้อมอารี

ฤคยา

ซึ่งเคียด

ชนชอบ

มุ่งร้ายหมายพาล

๑ สันดานชั่วหยาบแล้ว	แต่ชาติ
ซึ่งศักดิ์อีกโอภาส	ก็ไร้
นึกชั่วมิสามารถ	ทำชั่ว ฉะนั้นๆ
ก็ประพฤติเรียบได้	เหตุเพราะจำเป็น

๑ คนเข่นนี้หากได้	ลามยศ
ไขว่ว่าโลกจะลค	ดคนน้อย
ฤศยาใช้จะหมด	ไปเมื่อ ไรนา
กลับทวีขึ้นร่อย	เท่ามั่นเพลิงลาม

๑ ยามใดไผ่เปรี้ยวผู้	อันเสมอ
ใครเยี่ยมก็เผยอ	อยากสู้
แข่งขันมิพลงเลอ	เลิกเท่า อยากๆ
แก่นกัษัฏทุกผู้	ไปเว้นเด็ดจันท์

๑ ฉะนั้นสำหรับผู้	ชั่วโฉด
ลามยศทรัพย์ให้โทษ	แน่แท้
กวรคึกคักจิตโหด	เสียก่อน
จึงค่อยชบเลี้ยงแล้ว	อาจได้ผลดี ๆ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๖๑

"Simia simia est, etiamsi aurea gestet insignia."

(“สิเมีย สิเมีย เอ็สต์, เอ็ทอัมสิ ออเวอา เจ็สเท็ท วินสิคเน็ย”-
ภาษิตละติน ของปราชญ์ชื่อ ดิไล.)

(โคลงนันทะทายี)

๑ “ถึงหากจักประทับ

กาญจา ภรณญา

“ถึงก็กงวานร

อยู่จนัน”

ไกร์กรวนสุภาษิต

นันทะทายี เพื่อนเฮย

อาจจะเหมาะหมั้นเก็ก

ปัญญา

๑ เสื้อผ้าเครื่องเพชรพร้อย

แพรวพราย

มีทรัพย์แต่งกายคง

สมมาตร

เครื่องแต่งหลากหลายอาจ

ยวลเนตร์

เมื่อเหลือบแลผาคันนี้

แน่แล

๑ แต่หากมรยาทไว้

ความงาม

อิกวจิตรามพึง

ไม่เพราะ

ประพศิต่อยหยาบหยาบ

ลามก

คงถูกเขาเยาะอิก

คินิน

๑ จะถวิลแต่เรื่องไอ้	อ้ากาย
ตั้งจิตจงหมายเหมือน	อารยะ
สักระหลาดลายกาง	เกงฝรัง
ส่วนประพฤติกะคือ	กัณเฑาะ

๑ ส่งเสริมเครื่องแต่งเพ้อ	ปานใด ก็ดี
แต่หากว่าใจยัง	หย่อนท้อย
ฝรังก็จะไม่ชม	ว่าเลิศ
ไทยก็ไม่น้อยจะ	เย้ยหยัน

๑ ฉะนั้นก่อนที่คิดเพ้อ	แต่งตัว
จงอย่าได้มัวสอ	กระจก
เพ่งมารยาทชั่วมี	น้อยมาก เพียงใด
ล้างสิ่งลามกก่อน	แต่งกาย

๑ หมายให้เขาชื่นชือ	เป็นคน จริงๆ
เร่งฝึกจิตตนตัด	บาปเกิด
เร่งชำระมลทิน	โทษก่อน เพื่อนเอย
แต่งจิตและเลิกกว่า	แต่งกาย ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๖๒

“La loi ne saurait égaliser les hommes malgré la nature.”

(ภาษิตของปราชญ์ฝรั่งเศสชื่อ โวเรนาร์กส์)

(โคลงมหานันทะทาสี)

-
• “กฎจะบัญญัติให้	นรา กรแซ
“ถ้วนทั่วเสมอหน้ากัน	หมดไซ้
“ฝืนธรรมชาติไป	ย่อมทอน ใต้เลย”
ภาษิตอ่านให้เข้าใจ	จิตแล้วครองตาม
• ความเห็นคนยุคนั้น	มีอยู่ บ้างนา
ว่ามนุษย์หมู่ใด	อิสระ
ควรให้ทุกคน	เสมอภาพ
การแบ่งชั้นละเล็ก	หมดสิ้นเสมอกัน
• อันว่าลัทธินี้	ก็จริง อยู่แล
แต่อย่าลืมสังวร	มะตาโลก
คือกิเลสหญิงชาย	นราชาติ
ย่อมประกอบโชคเคราะห์	ไปต้องสงสัย

๑ ใครโง่ก็ยอมแพ้	ผู้ฉลาด
ใครเกียจบ่อาจชนะ	หมั่นได้
ใครถ่อยจะกาจแข่ง	สัตบุรุษ ได้ฤฯ
ใครอ่อนแรงไร้มิตร	ยอมแพ้กนแรง

๑ ทุกแห่งทุกเทศทิศ	เช่นกัน
คนโง่ทวิพจน์โถม	เสื่อมไชว
ไม่ทำทวิพจน์ให้	เงยอก
จะมั่งมีได้อยู่	มันนั้นฉนโค

๑ อีกไม่เพียรเพิ่มทวิพจน์	พุลสิน
หาแต่เข้ากินคำ	เช่นนั้น
ฉนโคจกภิญโญ	ยืนยง
จนกรอบอยู่หมั่นแท้	เพราะเผื่อขาดชยัน

๑ ฉนั้นแม้ว่าอยากได้	คนดี
เสมอภาคผู้มีทวิพจน์	ยศศักดิ์
กอบกรณียะ	เพียรทุก เมื่อแล
เชื่อเถิดคงจักสิท	ริได้คงฉวิล ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๖๓

: "Applause is the spur of noble minds, the end and aim of weak ones."

(ภาษิตของปราชญ์อังกฤษชื่อ โกลตัน)

(โคลงสุภาพ)

-
- ๐ "ความชมช่วยส่งเสริม"

"มานะและสามารถ"

"แต่สำหรับผู้ซัด"

"เป็นสิ่งที่อยากได้"

คนฉลาด

ยิ่งไซ้

คุณงาม

รับแล้วหมกเพียร"
 - ๐ การเรียนและรอบรู้

คนอาจจะแสวงหา

แต่สติปัญญา

ศิลปะวิทยาไซ้

วิทยา

สิทธิ์ได้

รู้เลือก

เหมาะนั้นฝึกกัน
 - ๐ อันคนสามารถแท้

มากแต่พวกฝักซี

ทำดีภูมิ

ชายเนตร์สังเกตุ

ไปมี มากนอ

ฉาบหน้า

คอยแท้

โอฐไว้กลั่นยอ

๑ พอได้รับพจน์ข้อ
 ยัมแห่งกล้องแกลังเคน
 พะวงและหลงเพลิน
 ประกาศว่านี่เนื้อ

สรรเสริญ
 อวคเพื่อ
 เพลิกเกียรติ์ ทนแฮ
 นี่เนื้อกนคี่

๑ ผู้มีสติทั้ง
 มุ่งจิตแต่จักหา
 เพื่อกอบกิจนানা
 ชมมิชมนั่นไซว์

ปัญญา จริงแล
 ช้องไว้
 ประโยชน์
 ก็แล้วแต่การ

๑ เมืองานสำเร็จแล้ว
 เขาก็รู้สึกพลัน
 ยินดีและขยัน
 เพราะทราบว่างกิจแล้

กณสร เสริญฤ
 เน้นแท้
 กอบกิจ อิกนา
 ถูกแล้วยินดี

๑ เซ่นนี้ควรเลือกเฟ้น
 คนใจคชมเหมือนถม
 คนฉลาดน่านิยม
 เหมือนช่วยเชิดสิงล้า

ยามชม
 แม่น้ำ
 ชมเหมาะ
 เลิศให้ชนเห็น ฯ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๖๔

"Il sabio muda conscio, il nescio no."

(“อีล สะบิโ อ มุดะ กอนชิโอ, อิล เนชิโอ โน.” - สุภาษิตเสปนญ.)

(โคลง ๒ กั้น)

๑ “คนฉลาดเปลี่ยนคิดได้” “แต่ว่าคนโง่ไขว้” “ไปแปลง” ฯ

(โคลงวิษุมาดี)

๑ จักแสดงอรรถด้อย	ภาษิต
อันว่าคนฉลาดจริง	ย่อมรู้
สีกตนว่าตนคิด	ผลอพลาค
เมื่อพลาคจึงบ่สู้	แตกกัน
๑ ฉับพลันยอมเปลี่ยนแก้	ความคิด
ถึงจะพูดไว้อย่าง	หนึ่งแล้ว
ยามผิดก็รับผิด	ขอเปลี่ยน
รักถูกเหมือนรักแก้ว	แปลงนา
๑ คนทราวมสติไว้	ก่องงาม
หวังจะให้กันชม	ปัญญา
เห็นผิดพูดผิดด้า	ว่าฉลาด
กลับยิ่งทำอุกอาจ	ใครทัก
	อวดดี

๑ นี่เพราะซังน้ำหนัก	ตนเอง
ไว้มากกว่าความจริง	ยิ่งนัก
จะรับผิดก็เกรง	คนเขาะ
คันทุรังหวงจัก	ตบตา
๑ แทะว่าทำเช่นนั้น	วิญญู ชนญา
กลับจะเห็นว่าตน	โง่แท้
พลาดแล้วก็คันอยู่	เห็นเก่ง
เพื่อนย่อมระอาแล้ว	หลีกหนี
๑ ดังนั้นใครอยากให้	คนชม
ว่าฉลาดจริงควร	จักคิด
ยามพลาดจูงแก้สม	แก้เหตุ
ยามผิดยอมรับผิด	ขึ้นตา
๑ อันว่ามานะคือ	ทางผิด
คนอื่นเขามีแก้	หมั่นได้
ก็ดัดเปลี่ยนความคิด	เชื่อเพื่อน ท่วงแล
คนอื่นเอ็นดูได้	รับชม ๆ

โคลงสุภาษิตบทที่ ๖๕

“อย่าขัดแย้งผู้ใหญ่ อย่าให้ไพร่ขังตน”

(บัญญัติพระร่วง)

(โคลงมหาวิชชุมาลี)

๑ “อย่าขัดแย้งผู้ใหญ่”

ภาษิตที่เตือนดี
แม่หัวจกไต่ทำ
หมั่นสลับรับถ้อย

เป็นคำ
ใช้น้อย
ประโยชน์ จริงๆ
ทวนผู้บัญชา

๑ “ใช้ว่าจะหย่อนเกล็ดขี้”

แต่บ่มีควรดีม
ว่าผู้ใหญ่อยอมรับ
ก่อนจะสั่งไต่หมก

ตามสรรพ
กำหนด
ผิดชอบ
ยอมได้ไต่ตรอง

๑ “ต้องคิดว่าผู้ใหญ่”

เคยกระทำกิจการ
ผู้น้อยหากว่าเป็น
ผู้ใหญ่มิไคร่อยาก

เคยเห็น
มามาก
ผู้อาวุศ ที่ๆ
จะไว้วางใจ

๑. คำว่า “อย่าให้ไพร่

ชังตน”

นี่ก็เป็นข้อเตือน

สติ

บังคับและใช้คน

ควรจะ

รู้จักเอาใจสี

จะใช้ดีตาย

๑. อันนายใช้ไพร่ด้วย

อาญา

ยามบ่ผลองานอาจ

สัมฤทธิ์

แต่ผลอกก็อาจพา

เสียเสื่อม ใต้นอ

เพราะไพร่มีไผ่จิต

จกให้งานดี

๑. มีศักดิ์มีทรัพย์เลี้ยง

ผู้คน

ควรหมั่นคิดเอาใจ

เมื่อใช้

พูดดีอาจยังผล

สัมฤทธิ์

ดีกว่าเงาเงื่อไม้

คู่ให้ทำงาน

๑. คำหวานอำนาจมาก

กว่าหว่าย

เงเคราะห์ดีกว่าทำ

โทษไซ้

คนงานที่รักนาย

และนับ ถือแฮ

หมั่นนักรักเร่งให้

กอบเกื้อกิจการ ฯ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร พระนคร
พันเอก สุคนธ์ กวรวัดุงค์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๕